

ACADEMIA ROMÂNĂ

DESPRE

CENSURA IN MOLDOVA

IV.

CENSURA SUB GRIGORIE GHYCA

ȘI DESFIINȚAREA EI

DE

RADU ROSETTI

EXTRAS DIN
ANALELE ACADEMIEI ROMÂNE
Seria II. — Tom. XXX.
MEMORIILE SECȚIUNII ISTORICE.

BUCUREȘTI

INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖBL“ S-SOI ION ST. RASIDESCU

16, STRADA DOAMNEI, 16.

1907.

18.851

Prețul 1 leu 20 bani.

Analele Societății Academice Române. — Seria I:

Tom. I—XI. — Sesiunile anilor 1867—1878.

Analele Academiei Române. — Seria II:

Tom. I—X. — Desbaterile și memoriile Academiei în 1879—1888.	L. B.
Indice alfabetic al volumelor din <i>Anale</i> pentru 1878—1888	2.—
Tom. XI. — Desbaterile Academiei în 1888—9	3.—
» XI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	2.—
Câteva manuscrise slavo-române din Biblioteca Imperială dela Viena, de <i>Ioan Bogdan</i>	—,50
Cinci documente istorice slavo-române din Arhiva Curții Imperiale dela Viena, de <i>Ioan Bogdan</i>	1.—
Diploma Bârlădeană din 1131 și Principatul Bârladului. — O încercare de critică diplomatică slavo-română, de <i>Ioan Bogdan</i>	—,60
Biserica din cetatea Neamțu și documente relative la Vasile Lupu și Doamna Ruxandra, de <i>V. A. Urechiiă.</i>	
» XVII. — Desbaterile Academiei în 1889—90.	3.—
» XII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	12.—
Biserica ortodoxă în luptă cu Protestantismul, în special cu Calvinismul în veacul XVII-lea, și cele două sinoade din Moldova contra Calvinilor, de <i>Episcopul Melhisedec</i>	1,20
Memoriu asupra perioadei din Istoria Românilor dela 1774—1786, însoțit de documente cu totul inedite, de <i>V. A. Urechiiă</i>	11.—
» XIII. — Desbaterile Academiei în 1890—91	4,50
» XIV. — Desbaterile Academiei în 1891—2	2,50
» XV. — Desbaterile Academiei în 1892—3	4.—
» XV. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	8.—
Documente inedite din domnia lui Alexandru Constantin Moruzi, 1793—1796. Memoriu de <i>V. A. Urechiiă</i>	8.—
» XVI. — Desbaterile Academiei în 1893—4	4,50
» XVI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	3,50
Codex Bandinus. Memoriu asupra scrierii lui Bandinus dela 1646, urmat de text, însoțit de acte și documente, de <i>V. A. Urechiiă.</i>	3,50
» XVII. — Desbaterile Academiei în 1894—5	7.—
» XVII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	2.—
Sofia Paleolog, nepoata Impăratului Constantin XII Paleolog, și Domnița Olena, fiica Domnului Moldovei Ștefan cel Mare, 1472—1509, de <i>A. Papadopol-Calimach</i>	1,60
Vilegiatura și reședințele de vară la Romani, de <i>I. Kalinderu</i>	—,50
Un nou document dela Constantin Cantemir Vodă, Iași, anul 7197 (1689). Comunicațiune de <i>V. A. Urechiiă.</i>	—,20
» XVIII. — Desbaterile Academiei în 1895—6	5.—
» XVIII. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	1,50
Contribuțiuni la istoria Munteniei din a doua jumătate a secolului XVI, de <i>N. Iorga.</i>	1.—
Chestiunea Arilor, de <i>Gr. C. Buțureanu.</i>	—,25
Un episod din istoria tipografiei în România, de <i>A. Papadopol-Calimach</i>	—,20
Tom. XIX. — Desbaterile Academiei în 1896—7	4,50
» XIX. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	3.—
Domnia lui Ioan Caragea. — Biserica română, de <i>V. A. Urechiiă.</i>	1,60
August și literații, de <i>I. Kalinderu.</i>	—,35
Pretendenți domnești în secolul XVI, de <i>N. Iorga</i>	1.—
» XX — Desbaterile Academiei în 1897—8	4,50
» XX — <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	5.—
Domnia lui Ioan Caragea, 1812—1818. — Biserica. — Școalele. — Cultura publică, de <i>V. A. Urechiiă</i>	1,20
Primul proiect de Constituțiune a Moldovei din 1822, de <i>A. D. Xenopol.</i>	—,60
Bucureștii până la 1500, de <i>G. I. Ionescu-Gion.</i>	—,30
Manuscrise din biblioteci străine relative la Istoria Românilor (Întâiul memoriu), de <i>N. Iorga</i>	—,60
Literații opozanți sub Cezari, de <i>Ion Kalinderu</i>	—,30
Justiția sub Ioan Caragea, de <i>V. A. Urechiiă.</i>	1,60
Documente nouă, în mare parte românești, relative la Petru Șchiopul și Mihaiu Viteazul, de <i>N. Iorga</i>	1.—
Indice alfabetic al volumelor din <i>Anale</i> pentru 1888—1898	2.—
Tom. XXI. — Desbaterile Academiei în 1898—9	5.—
» XXI. — <i>Memoriile Secțiunii Istorice.</i>	6.—
Manuscrise din biblioteci străine relative la istoria Românilor (Al doilea memoriu), de <i>N. Iorga</i>	1.—

B.C.U. Bucuresti

C111976

DESPRE
CENSURA ÎN MOLDOVA.

IV.

CENSURA SUB GRIGORIE GHYKA ȘI DESFIINȚAREA EI

DE

RADU ROSETTI.

Sedința dela 25 Maiu 1907.

Donațiunea Maiorescu

I. Ceva despre cele două perioade de Domnie ale lui
Grigorie Ghyka.

276111
111976

Domnia lui Grigorie Ghyka trebuie împărțită în trei perioade bine deosebite: 1-a cea dela urcarea lui în scaun până la 1853, când se văzù silit să părăsească țara, lăsând cârmuirea ei în mâna Rușilor; 2-a cea a cârmuirii rusești dela 1853 până la 1854 și a 3-a epoca dela întoarcerea Domnului în țară după retragerea trupelor rusești până la Iulie 1856, adică la sfârșitul termenului de șapte ani pe care fusese numit. Sau, mai bine, am putea să împărțim acești șapte ani în două Domnii deosebite ale lui Grigorie Ghyka, despărțite prin ocupația și ocârmuirea rusească dela anii 1853—1854.

Caracterul ambelor acestor Domnii sau crâmpeie de Domnie este cu totul deosebit. În fiecare dintr'insele Domnul este de o fire neobișnuit de nobilă, de desinteresată și de generoasă, cu cuget curat, plin de iubire pentru țară, stăpânit de dorul de a-și desrobi și a-și înălța neamul, pătruns de credința că rumperea cu obiceiurile și cu abuzurile trecutului, că oborîrea privilegiilor de castă și a tuturor stavilelor cari se opuneau la buna stare a poporului alcătuiau singura cale de mântuire pentru țerile române. Dar

el eră Domn pe temeiul Convențiunii dela Balta-Liman, supus stăpânirii Sultanului, mai supus încă cumplitului stăpânitor de atunci al Rusiei. Orice idee mai largă, orice avânt generos, orice năzuință naționalistă trebuia să ațâțe bănuelile celui dintâiu și să încrețească sprinceana celui de al doilea, aducând după ele mazi-lirea. Domnul nu putea să se mănție în scaun decât ascunzând cu cea mai mare îngrijire orice veleitate de reformă, renunțând la orice năzuință de a ieși din hogașul însemnat de Regulamentul Organic, ferindu-se de orice ar fi putut semăna cu o aplecare către ideile nouă atât de neplăcute autocratului rusesc, și mai ales repudiând orice părtășie în aspirațiile naționaliste de cari eră stăpânită toată generația nouă.

El trebuia să-și mărginească ambițiunea la aplicarea cât mai cinstită a sistemului regulamentar, fără a aduce cea mai mică schimbare acelei alcături.

De aceea vedem pe Grigorie Ghyka, în primul său period de Domnie, ferindu-se cu îngrijire de orice inovațiune, mulțumindu-se cu aplicațiunea cât mai cinstită și dezvoltarea cât mai prudentă a legiurilor regulamentare. În această perioadă el se servește aproape numai de aceiași oameni de cari se servise și Mihaiu Sturdza și întrebuintează elementele nouă numai cu măsură.

Dar în al doilea lui period de Domnie, când înfrângerile Rușilor în Crimea au izgonit de dinaintea ochilor lui stafia influenții muscălești, când are încredere că se poate bizui pe protecția țărilor apusene, ideile lui largi și generoase, aspirațiunile lui naționaliste se dau pe față. El calcă cu hotărîre pe calea reformelor, chiamă la diregătorii mari oameni tineri cu dor de propășire și, punând idea de neam mai presus de tot, se prezintă fățis ca campionul cel mai înflăcărat al Unirii țerilor române.

Eră lucru firesc ca tratamentul la care presa a fost supusă în amândouă perioadele acestei Domnii să ne înfățoseze aceleași deosebiri ce ni le înfățosează politica generală a Domnului. În primul period, dispozițiile vexatorii decretate de Mihaiu Sturdza sub îndemnul Rușilor sunt mănținute cu toată rigoarea compatibilă cu slăbiciunea puterii centrale de pe vreme. În ofisurile sale, Domnul are grijă să facă să reiasă necesitatea și binefacerile censurii. În al doilea period, după 1854, vedem rigoarea censurii slăbind, iar la Maiu 1856 ea este desființată și presa devine liberă.

II. Censura față de tipografii în de obște.

În vara anului 1851, Secretariatul de Stat ceru prin un ordin ce nu ni s'a păstrat, ca tipografiile să-i înfățișeze lista lucrărilor lor dela începutul anului. În dosare găsim numai lista înfățișată de Asachi și relativă la cele tipărite în tipografia Albinei.

Din listă (1) constatăm că la acea tipografie se tipăreau trei ziare:

1. *Gazeta de Moldavia*,
2. *Buletinul Oficial*,
3. *Foaia Sătească*.

Singurele cărți ieșite din teascurile Albinei în aceste șase luni sunt: o *Carte de rugăciuni în dialectul armenesc* și libretetele operelor *Elixirul de amor* și *Norma*.

Incolo nimic decât afișe pentru Teatrul Național și cel francez, pentru opera italiană, pentru bal mascat, formulare de tot felul pentru ministere, pentru oștire, pentru poliție, pentru consulatul rusesc, bilete de vizită pentru mai multe persoane, bilete armene de înmormântare, bilete de intrare la teatru și la bal mascat, «anonse pentru danț maistru», diplome pentru preoți și diaconi, mitrici, pașapoarte, cărți de duhovnicie, bilete de drum, bilete pentru vagabonzi, afișuri în două limbi pentru arșii din Păcurari, listă de subscriere pentru arșii din Bârlad, recipise pentru agenția austriacă, buletine pentru alegerea Mitropolitului, arage (transparente), titlul pentru exemplarul din *Letopisețe* trimis la expoziția din Londra, bilete spre a se lipi la obiectele trimise la expoziția din Londra, titlul *Spîței Sturdza* trimisă la aceeaș expoziție.

După această dare de seamă asupra lucrărilor celei mai importante tipografii din Iași, trebuie să constatăm că producerea intelectuală a fost cu deosebire slabă în prima jumătate a anului 1851.

Dacă am avea toate listele lucrărilor dela toate tipografiile, ni-am putea face un tablou exact de mișcarea intelectuală a epocii. Din nenorocire ele lipsesc, ne mai aflându-se în dosar decât acea a lucrărilor executate de tipografia româno-franceză a lui Berman în lunile Noemvrie și Decemvrie 1856 (2). N'am putut constata, în dosarele ce le posedă Academia, nici măcar cari erau tipografiile în ființă la Iași în Domnia lui Grigorie Ghyka. Pe lângă a Albinei

(1) Acad. Rom. Dos. cens., I, 1—2.

(2) Ibid., I, 4.

și a lui Berman, mai eră și tipografia *Buciumului Român* a lui Teodor Codrescu, a cărei activitate întrecea acuma mult pe a celei dintâiu.

Dintr'un referat al Secției I a Postelniciei, referat purtând data de Iulie 1855 (1), constatăm că, încă din 1843, se hotărîse că tipografiile sunt datorii a da bibliotecii Academiei câte cinci exemplare din fiecare operă ieșită din teascuri și bibliotecii Secretariatului alte cinci. Se vede însă că găsiu această îndatorire oneroasă, căci din acelaș referat rezultă că ei depuneau numai câte trei exemplare în loc de cinci.

III. Censura cărților cu subiect religios.

Prefectura apostolică din Moldova alcătuiind și tipărind la Brașov, la 1849, două cărți pentru trebuința școlarilor de religieune catolică din Moldova, intitulată cea dintâi *Calea Crucii* și a doua *Catichisul creștinesc*, Mitropolitul s'a opus liberei lor circulări sub cuvânt că acele cărți, și mai ales a doua, conțin dogme potrivnice credinții răsăritene și că aceeaș carte poartă pe titlul ei: *pentru sholerii din Prințipatul Moldovei*. Pentru a-l împăcă se hotărî ca foaia cu această titulație să se rupă (2).

La 1851, după urcarea în scaunul arhiepiscopal a Mitropolitului Sofronie Miclescu, i se denunță circularea în țară a acestor cărți nepotrivite cu canoanele legii Răsăritului. Mitropolitul adresează deci Domnului, la 16 Noemvrie 1851, două anaforale aproape identice, în cari îi denunță faptul. «Și fiindcă asemenea cărți pot face mari sminteli și desbinări mai ales în norodul cel mai de jos, carii nu știu a deosebi Dogmele Bisericii pravoslavnice de ale Apusului, smerit vă rog a se strânge din țară fiind multe presărate și a se desființa» (3).

Domnul recomandă chestiunea Sfatului administrativ. Nu găsim încheierea acestuia, dar un lung memoriu al șefului secției, A. Sihleanu, din care se vede că incidentul fu închis în urma înțelegerii avute cu Episcopul catolic, că lăzile cu cărțile încriminate aveau: 1° a fi predate zisului Episcop și deschise față cu un funcționar al Secre-

(1) Ibid., I, 3.

(2) Ibid., II, 1—3.

(3) Ibid., II, 4—5.

tariatului, iar 2° cărțile aveau a se împărți numai la fețe de religia romano-catolică (1).

O scriere a lui C. Ghenadie, intitulată : *Cercări despre religie, învățătură și economie politică*, tipărită în 300 exemplare, stă la Postelnicie mai bine de cinci ani, apoi fiind prezentată spre censurare Mitropoliei, aceasta interzice circularea ei. C. Ghenadie reclamând, Secția I a Secretariatului face un memoriu, din care rezultă că lucrarea se despărțise de censură în două părți, una politică pentru care încuviințarea fusese dată, și alta religioasă pentru care ea fusese refuzată de Mitropolit. Din memoriu mai rezultă că 195 exemplare se rătăcise în biurourile Postelniciei (2). Opera lui C. Ghenadie va fi avut o valoare foarte relativă, titlul ei ne lasă să întrevădem un ghiveciu mai mult eterogen, dar din memoriu reiese că pe acea vreme meseria de autor eră mai mult precară.

Vechea noastră cunoștință, Vitlimescu, nedescurajat de întâia lui încercare neisbutită, mai prezentă odată censurii, după moartea Mitropolitului Meletie, cartea respinsă de acel chiriarh: *Aceea ce ne învață sfânta Scriptură, adică Vechiul și noul Testament și dovezile cum că trebuie să cetim acestea* (3). De astă dată, deși conținutul eră acelaș ca cel respins de Meletie, Mardarie Ananias, Locotenentul de Mitropolit, se grăbește s'o încuviințeze (4).

IV. Acte relative la cărți românești, sau traduceri în limba română, și teatru.

Puține din hărțile iscălite de Grigorie Ghyka vor fi prezentat un contrast atât de izbitor cu convingerile, cu aspirațiunile și cu simpatiile lui ca ofisul adresat de el, la 22 Ianuarie 1851, lui Gh. Asachi și prin care îl numește *Inspector al tuturor tipăririlor în limba românească, ce se fac aici în țară sau se introduc de peste marginea ei*, mai însărcinându-l și cu censura teatrală.

Piesa (5) începe prin o declarație că: «Intemeierea prințipiilor mântuitoare de religie și de moral și ferirea de ideile vătămătoare în soțietate este una din îndatoririle fiecăruia guvern».

Apoi ne zice că «în epoha de astăzi, în care licența presei

(1) Ibid., II, 7.

(2) Ibid., II, 8—16.

(3) Ibid., II, 12.

(4) Ibid., II, 13.

(5) Ibid., II, 2.

au aprins atâtea iluzii și au cășunat multe răsturnări sociale, datorită noastră este a consfinți acestui obiect o mai mare luare aminte, ca *prin măsuri convenite să se deie opiniei publice o direcție conformă cu legile sfintei noastre religii, cu moralul cel mântuitor*, cu poziția de astăzi a țerii și cu gradul culturii născându-se, a căreia dezvoltare derază (?) dela calea pe care va pași și despre care suntem răspunzători viitorimii».

În tot timpul primului period de Domnie, constatăm că Asachi și ceilalți censori își îndeplinesc însărcinarea în spiritul cel mai strâmt posibil.

O culegere de *150 anecdote culese din mai multe istorii și jurnaluri străine*, tălmăcite de Manolache Drăghici, sunt censurate de Teodor Codrescu care suprimă 18 pagini din manuscris (1).

Gh. Asachi censurând, la 1851, călindarul pe anul 1852, redactat de T. Codrescu și D. Gusti, atrage «luarea aminte a onorabilului Secretariat asupra unor fraze, *deși istorice*, cuprinse în fața 12, 13 și 14, spre a lua mai departe hotărâre» (2).

Postelnicul însă pune rezoluția: «La însemnatele fețe aflându-se descrieri a timpului de mult trecut, spre știință» (3).

Chiar în poeziile lui Bolintineanu găsește Gh. Asachi prilej să facă oareșcari însemnări. Postelnicul însă le trece din nou cu vederea (4).

Sub data de 1 Februarie 1852, găsim un referat al censorului, prin care se plânge Secretariatului de Stat «că nici tipografiile țerii ce tipăresc cărți nici negușitorii cari le introduc de pe aiurea, nu se informează (sic) la acele dispoziții, ci unele publică, iar alții importează cărți fără formalitatea cerută». Sfârșește cerând Secretariatului să ia aspre măsuri pentru aducerea la îndeplinire a regulilor cenzurii (5).

În vara aceluiaș an, prezentându-se cenzurii tălmăcirea piesei *Maria sau muștrările de cuget a unei mame*, dramă de Deval, tradusă «de demoazela Sofia Cociu, Asachi raportează Postelniciei, că «scopul dramei este a înfățișa lupta între crimenul și virtutea, pedeapsa acestui întâiu și triumful acestei din urmă»; piesa nu

(1) Ibid., III, 1.

(2) Ibid., III, 3.

(3) Ibid., ibid.

(4) Ibid., III, 5.

(5) Ibid., III, 5.

corespunde la acest principiu «și se cuvine a fi interzisă, cu atât mai mult cu cât este tradusă de o demoazelă».

Postelnicul pune rezoluție că, cetind singur piesa, nu găsește în cuprinsul ei nimic ce ar fi împotriva regulilor censurii, iar «cuvântul că este tradusă de o demoazelă nu-i destul de puternic pentru ca să oprească publicarea ei» (1).

Romanul lui D. Bolintineanu, *Manuel sau căderea și înălțarea omului prin femei*, prezentat censurii din Moldova prin Gheorghe Sion, este respins de Asachi sub cuvânt că «expune un șir de evoluare a vieții sociale în Țara-Românească» și că «autorul citează anume lucruri și persoane cunoscute, mi se pare că numai autoritățile den București ar putea cunoaște dacă asemenea carte s'ar putea publica fără vreo jignire» (2).

La Aprilie 1853, vedem pe Asachi plângându-se că munca ce-i impune censurarea cărților române și a pieselor teatrale, ce o poartă de doi ani, copleșește puterile sale și cerând a i se da ca ajutor, pe timpul absenței lui la băi, pe Sulgeriul Alexandru Obregea, «ampliat la Institutul foilor oficiale» (3) ceeace i se și încuviințează de Secretariat.

Găsim o adresă a «Gheneral Inspectorului Oastei Prințipatului Moldovei», către Secretariatul de Stat, din 26 August 1852, din care rezultă că autoritățile urmăreau pe acea vreme o broșură, intitulată *Catehismul sătenilor sau sfaturi la vatra focului între un revoluționar și un sătean*, ce le eră semnalată nu se vede de unde (4). Altă lămurire nu găsim în dosare asupra acestei broșuri și, cu toate cercetările făcute, nu mi-a fost cu puțință să stabilesc de cine a fost redactată și cari erau scopurile ce se urmăreau prin lățirea ei. Este însă probabil că ea trebuie să fi fost opera unuia din pribegii dela 1848.

Vedem cu mirare că un oareșcare A. Vincler, publicând în *Foaia Societății de medici* No. 22 pe 1852, un articol intitulat: *Adaos pentru cultura pământului și negoț*, acest articol cu titlu atât de inocent este declarat de Postelnicie ca fiind «cu totul în contra regulilor țenzurii și abătut dela buna cuviință». Se face cunoscut lui Vincler că articolul s'a oprit și că se iartă pentru

(1) Ibid., III, 8—9.

(2) Ibid., III, 2.

(3) Ibid., III, 3.

(4) Ibid., III, 10.

prima oară, dar în caz de recidivă «se va supune la răfuire» atât autorul articolului cât și redactorul foi, care «va fi suspendată pentru totdeauna» (1).

Căutând în colecția acelei reviste, n'am găsit articolul lui Vincler, el este înlocuit prin altul, al lui Al. Obregea, asupra unei metode de înmulțire a peștelui.

Găsim, sub data de 25 Iunie 1853, cererea prin care T. Codrescu (care deschisese o librărie) face cunoscut Secretariatului că i-a sosit, trimisă de V. Alexandri, «o ladă cu cărți întitulate *Doine și Lăcrămioare*, tipărită în Paris, și cere a se censurà volumul ce-l alătură, spre a putea ridica lada dela vamă. Postelnicul, Beizadea Costache Ghyka, fiul Domnului, pune rezoluție că censurarea se va face de el însuș, apoi încuviințează punerea cărții în circulație (2).

La Septembrie 1853, vedem pe un Negulici cerând deadreptul Domnului învoiere spre a tipări traducerea cărții «*Un milion de fapte sau Ajutorul de memorie universală pentru științe, arte și littere*», operă adoptată de Academia științelor din Paris și care a câștigatu unu generalu successu în toate părțile lumii, civilizate».

Autorul, fără îndoială un eliadist, precum dovedește abuzul de u scurți și de duble litere ce-l face, într'un stil bombastic, mai cere în mod indirect Domnului, pe lângă învoierea tiparului, și un ajutor bănesc. Ne mirăm cum Grigorie Ghyka în acele momente grele, (țara eră ocupată de Ruși) găsește vreme să pună pe această jalbă o rezoluție de câteva linii, prin care recomandă Secretariatului de Stat să cerceteze cartea și dacă cuprinsul ei merită a fi publicat în limba națională, să-l supună Sfatului spre a-l aprecia și a găsi mijloace de ajutorință pentru tipărire (3).

Dacă împrejurările îl silesc să ia împotriva scrierilor măsuri aspre pe cari inima lui le reprobă, fără îndoială că acea inimă rămânea iubitoare de neam și de limba țerii și doritoare de înălțarea lor. Tot în acest întâiu period de Domnie, vedem pe Grigorie Ghyka, la 4 Iunie 1852, cumpărând cu banii săi manuscrisul lui Șincai, pe care îl dăruiește Bibliotecii naționale. «Fiind însă că un asemenea odor național nici se cuvine nici dorim a rămânea mai îndelungat proprietate privată, punem dumitale îndatorire ca neîntârziat, din fondul sholar, să pui la cale tipărirea zi-

(1) Ibid., III, 11.

(2) Ibid., III, 4.

(3) Ibid., III, 16.

sului manuscript, în cel mai îmulțit prin puțință număr, păstrându-se înalterat textul originalului, spre a se putea răspândi în mâinile tuturor, mai ales a junimii, pentru care istoria țerii este învățatura cea mai neapărată (1)».

Iar cu privigherea tipăririi fu însărcinată o comisie alcătuită din Vornicul bisericesc Grigore Cuza, Anastasie Panu, Mihaiu Kogălniceanu și Gheorghe Sion (2).

Tipărirea tinu aproape doi ani. La 28 Fevruarie 1854, Departamentul Cultului și al Instrucțiunii Publice scrie Secretariatului de Stat pentru a-i supune spre censurare manuscrisul biografiei lui Șincai, ce urmă să fie așezată în capul publicației și cu alcătuirea căreia fusese însărcinat A. Treb. Laurian, atunci Inspector General al școalelor Principatului. Incredințat spre cercetare lui Asachi, acesta referă, la 3 Martie următor, că se poate publica (3).

Censura rămase supărăcioasă și la începutul periodului al doilea de Domnie a lui Grigorie Ghyka. La Octomvrie 1854, G. Sion cerând învoire să publice *Istoria și aventurile baronului de Miunhausen* (în limba română), A. Fotino, însărcinat cu censura manuscriptului, găsește cu cale să facă în el oareșcari modificări. Păcat că Fotino nu găsește cu cale să arăte în referatul său cari erau părțile din aventurile laudărosului baron ce i-au părut amenințătoare pentru morală și religie, sau pentru temelile Statului moldovenesc (4)!

Din acelaș an, luna Decemvrie 9, găsim petițiunea prin care Catinca Vogoride cere, prin intermediul frăține-său, Costache Negri, învoire să publice poeziile părintelui ei, Costache Conache. Censurarea manuscriptului este incredințată lui Sihleanu (5).

Aceste dosare ne mai revelează că Hatmanul Teodor N. Balș (Caimacamul dela 1856—1857) se îndeletnicia și cu literatura. Un referat al lui Asachi, din 31 Martie 1855, arată că censurând manuscriptul zisului boier, intitulat: *Culegeri morale și politice*, «traduse din a lui Seghiur (Ségur) și E. Girardin» n'a aflat în el nimic în contra regulilor censurii (6).

Găsim asemenea o petiție a lui Kogălniceanu din 25 Aprilie ur-

(1) Ibid., III, 6 și 7.

(2) Ibid., ibid.

(3) Ibid III, 20.

(4) Ibid., III, 23.

(5) Ibid., III, 25.

(6) Ibid., III, 26.

mător, prin care prezentă Secretariatului spre censurare «o coală a unei scrieri politice» care nu cuprinde nimic în contra religiei, dar nu ne dă titlul ei (1).

Mai dăm peste un brulion de ofis domnesc nedatat, dar care cu bună seamă este scris în ultimul an de Domnie al lui Ghyka, care se ocupă cu *Fragmentul istoric care poartă data anului 1495*, «carele de curând prin tipar s'au dat la lumină». Este vorba de vestita plastografie a lui C. Sion.

În ofisul său (2), Domnul pare a nu se îndoii de autenticitatea fragmentului și-i atribue o mare importanță. «Prin descrierea de oricari evenimente, drituri politice, administrative și notițe complectând o parte din deșertul istoriei Patriei, fragmentul formează încă și un document filologic în vechea limbă română, încât poate contribui a arunca o nouă lumină asupra unor materii atât de puțin exploatare». Domnul numește deci o comisie, membrilor căreia recomandă acest fragment: «d-voastră cari prin ocupația literară aveți cunoștințe trebuitoare de a-l cercetă cu pătrundere, ca după aceasta învrednicind, să se poată adoptă ca un document autentic și a se înregistra ca o parte a istoriei Patriei . . .». Membrii comisiei cercetătoare erau: Alecu Donici (fabulistul), Costache Hurmuzachi, M. Kogălniceanu, Treb. Laurian, Săulescu, T. Codrescu, D. Bojinca, Simion Barnuț și Gheorghe Asachi (3).

Alte lămuriri asupra vestitului fragment nu găsim în dosar, dar se știe că comisia cercetătoare, aproape în unanimitate, a recunoscut falsitatea piesei, care de altmintrelea nu rezistă nici măcar celei mai superficiale cercetări.

V. Censura cărților didactice.

Cărțile didactice, chiar când erau alcătuite de cei mai înalți membri ai corpului didactic, trebuiau, înainte de a fi date publicității, să fie cercetate de Secretariatul de Stat.

Intr'adevăr Laurian, Inspectorul General al Școalelor Principatului, adevărat cea mai înaltă autoritate școlară, alcătuind pe cheltueala Statului, în urma unei însărcinări oficiale, pentru uzul școalelor, o *Istorie a Românilor*, ea fu supusă censurii Secretariatului de Stat,

(1) Ibid., III, 27.

(2) Ibid., III, 28.

(3) Ibid., ibid., ibd.

Gheorghe Asachi fiind însărcinat cu cercetarea ei. Lucrarea eră prezentată censorului treptat, capitol după capitol. Asachi o cercetă cu conștiința strimță și sicăitoare ce o puneă totdeauna în astfel de lucrări.

Găsim un referat al său din 13 Septemvrie 1853, prin care el arată Postelnicului că a cercetat părțile din acea istorie relative la «urmărirea istoriei vechi și a mețoveacului» dirijându-se după instrucțiile generale ale censurii. «Dar istoria nouă având a atinge facturi cari au o înrăurire și asupra drepturilor politice, publice și private ale țerii și a persoanelor și astă carte tipărită cu cheltueala Statului având caracter de carte oficială, menită a răspândi doctrinele sale între compatrioți», nu se bizue a controlă singur o materie atât de importantă și propune ca o comisie să fie însărcinată cu controlarea lucrării (1).

Țara eră atunci ocupată de Ruși, situația Domnului eră cu totul precară (se știe că fu silit să părăsească scaunul său în curând); cartea lui Laurian ar fi putut să cuprindă lucruri neplăcute consulatului și comandantului oștirii rusești. Secretarul de Stat făcù cunoscut Domnului prin anaforă conținutul referatului lui Asachi (2), iar Domnul, prin apostila sa, însărcinează cu censurarea *Istoriei Românilor* a lui Laurian pe Dumitru Rallet, N. Istrati și Gheorghe Sion (3).

La 29 Octomvrie următor, unul din membrii acestei comisii, N. Istrati, se retrage dintr'înșă «în privire că această carte este introdusă în școalele publice și unele facturi chiar din istoria Moldovei și a Valahiei se narează altmintrelea decât sunt cunoscute după documente autentice (!!!), iar altele se trec în tăcere cu totul (4)».

Această demisie a lui Istrati avù ca urmare un lung referat al Secretarului de Stat către Sfatul Ocârmuitor (prezidat atunci, 21 Noemvrie 1853, de generalul rus Osten-Sacken, prin care se propune a se suprimă din publicație «cele din urmă foi, începătoare dela Domnia Domnului Moruz, ca unele ce se ating de fapte contamporene (sic), acele s'ar cuveni a nu se da în circulație și carile prin urmare nu s'ar cuveni a fi cuprinse în o carte sholastică» (5).

Hârtia nu fu rezolvată de Sfat, dar se vede că Secretariatul cercetă în privința conținutului cărții pe ceilalți membri ai comisiei, căci

(1) Ibid., IV, 1.

(2) Ibid., IV, 2.

(3) Ibid., IV, 2.

(4) Ibid., IV, 3.

(5) Ibid., IV, 3.

găsim un referat al lor către Sfat, din 23 Ianuarie 1854, prin care ei se pronunță pentru publicare (1). Secretariatul însă urmă să nu iea nici o hotărîre, căci găsim o adresă a Departamentului Cultului și Instrucției Publice, din 25 Fevruarie 1854, către Secretariat, prin care cere ca acesta să se pronunțe cât mai curînd, cartea fiind publicată «pe conta cassei școalelor și fiindcă întîrzierea slobozirii în vânzare aduce pagubă cassei» (2).

Nu găsim nici o rezoluție pusă pe această adresă, iar pe alta, tot dela Departamentul Cultului și Instrucției Publice, din 22 Aprilie 1854, vedem încheierea următoare: «Va sta pînă la a doua deslegare» (3).

Această deslegare fu dată numai după reîntoarcerea în scaun a lui Grigorie Ghyka, când lucrarea lui Laurian fu învoită să ieasă de sub tipar nemutilată. De altmintrelea nici nu eră ce suprima, capitolele incriminate de Istrati, cele dela Domnia lui Moruz încoace, nu conțin decît o povestire sceacă a faptelor, fără nici o tendință politică și fără absolut nici o apreciere.

Tot Laurian fiind însărcinat cu alcătuirea unui *Manual de geografie*, și Departamentul Instrucțiunii Publice trimițându-l, la 15 Septemvrie, Secretariatului de Stat spre cenzurare, acesta încredință cercetarea acestei cărți lui A. Fotino. Din referatul censorului rezultă că el s'a crezut dator să facă în acel manual oareșcari modificări, potrivite cu «regulile censurii (4)».

Dar Grigorie Ghyka scăpase acuma de stafia rusească: în urma mijlocirii Departamentului Instrucției Publice, în capul căruia se află atunci Dumitru Rallet, el hotărî ca, pe viitor și cărțile școlastice să treacă fără censură, pe responsabilitatea membrilor consiliului școlar (5). Găsim în dosar adresa prin care Departamentul Instrucției Publice, în urma nouăi dispoziții luată de Domn, cere, la 18 Noemvrie 1854, manuscriptul *Manualului de geografie*, care nu fusese încă restituit de către Secretariatul de Stat (6). Ce păcat însă că nu putem cunoaște modificările introduse de Fotino în acel biet manual!

(1) Ibid., IV, 5.

(2) Ibid., IV, 6.

(3) Ibid., IV, 7.

(4) Ibid., IV, 8.

(5) Ibid., IV, 9.

(6) Ibid., IV, 10.

IV. Censura cărților în limbi străine.

Un minunat exemplu de importanța care o atribuiau Rușii unei stricte observări a regulilor censurii, precum și dependența absolută de autoritățile rusești la care eră redusă Moldova în vremea, din norocire scurtă, care desparte revoluția dela 1848 de izbânzile aliaților în Crimea, ne dă întâmplarea cu *Album moldovalaque ou Guide politique et pittoresque à travers les Principautés du Danube*, introdus în țară de Sandu Miclescu în vara anului 1849.

La 30 Iulie 1849, Consulatul rusesc din Iași comunică Secretariatului de Stat, din însărcinarea Generalului Dannenberg, că boierul Sandu Miclescu, «carele în luna următoare Iulie au ținut termenul carantinei la Galați, au avut cu sine o carte intitulată: *Album moldovalaque*, pe care direcția carantinei și vama au învoit, împotriva prăvililor, a se pecetlui la un loc cu lucrurile de carantină ce au scos din ea D-lui Miclescu». Cartea în chestiune «după socotința cinovnicului rosienesc, carele au cercetat-o în carantină, este plină de exprimații oprite de încheierea Ocârmuitorului Sfat al Moldovei din 30 Dechemvrie 1848, supt No. 2.034. Consulul deci și în urmarea cererii comandai oștirii rusești, cere ca cartea în chestiune să se confiște și ca *feșile* ce au călcat prăvilele țenzurii să se supună cercetării și împlinirii cuvenite» (1).

Aici este vorba de descrierea Principatelor Dunărene alcătuită de Billecoq, fostul Consul General al Franței la București, care apăruse întâiu în *Illustration* cu numeroase gravuri și apoi în tiraj a parte sub formă de album. Textul eră într'adevăr cât se poate de ostil Rusiei. (Se știe că Billecoq fu silit să părăsească postul său din București în urma intrigilor și insistențelor rusești).

La primirea notei rusești, Secretariatul de Stat se grăbi să scrie pârăcălăbiei, prin *pitac* confidențial, poruncindu-i să pună îndată mâna pe cartea încriminată și s'o trimită pecetluită, mai însărcinând pe pârăcălab să facă o amănunțită cercetare pentru stabilirea responsabilităților (2).

Pârăcălabul răspunse că direcția carantinei înfășoșase cartea lui Beizadea Neculai Suțu (3) care declarase că poate intra în țară (4).

(1) Ibid, V, 1.

(2) Ibid. Ibid.

(3) Beizadea Niculai Suțul este fostul Postelnic din primii ani ai Domniei lui Mihaiu Sturdza.

(4) Acte, V. 2.

Secretariatul de Stat făcù îndată o adresă lui Beizadea Neculai Suțu pentru a-l ruga să comunice Postelnicului știința ce aveà despre cărțile lui Sandu Miclescu (1).

La această adresă, făcută la începutul lui August, neprimindu-se nici un răspuns până la sfârșitul lui Septemvrie, vedem pe Consulul rusesc adresând, la 28 a acestei luni, o nouă notă Postelniciei, cerând «în cât mai în grabă răspuns» (2).

Postelnicia se grăbi să scrie din nou lui Beizadea N. Suțu spre a-i cere un grabnic răspuns (3). Fostul Postelnic răspunde (4) că cărțile nu i se arătase, ci că vițe-directorul carantinei îl întrebese numai ce să facă cu cărțile, iar el răspunsese că trebuie să se conforme instrucțiilor ce le aveà (5).

Se vede că răspunsul lui Beizadea Neculai Suțu, care se află la țară, întârziase câtva, căci găsim altă notă a Consulatului rusesc, din 16 Noemvrie, prin care cere din nou un rezultat la notele sale (6).

Afacerea se termină prin un ordin al Secretariatului către păr-călab, poruncindu-i să caute să pună mâna pe acele cărți spre a le confiscă, «raportând și gradul vinovăției a tuturor implicațiilor în această pricină și despre lucrarea aceasta să se împărtaşască știința și Consulatului» (7).

Vra să zică organele guvernului rusesc au găsit că introducerea în țară a *Albumului* lui Billecoq este un fapt destul de grav pentru a motivă trei note a Consulatului împărătesc!

Tot în toamna acestui an 1849, găsim altă intervenire, de astă dată a Agenției austriace, tot în materie de presă, dar în cu totul altă ordine de idei. La 10 Octomvrie, Consulul austriac, Dworzak, scrie Secretariatului pentru a-i declară că supușii austriaci locuind în Moldova, cari se vor face vinovați de contravenire la Ofisul Domnesc asupra presei din anul precedent 1848, în privința introducerii de tipărire în Principat, vor putea fi cercetați și pedepsiți «numai de către Aghenție și în general numai de către organele guvernului austriecesc în Moldova, de vreme ce prin stipulația

(1) Ibid., ibid.

(2) Ibid., V, 3.

(3) Ibid., V, 4.

(4) Răspunsul lui Beizadea Neculai nu poartă dată.

(5) Ibid., V, 6.

(6) Ibid., V, 6.

(7) Ibid., ibid.

tractatelor s'au rezervat cârmuirii austriecești petrecătorii în țerile otomane în cazuri de pedeapsă». Cercetarea unui supus austriac de către autoritățile moldovenești «cu ființa de față a unui rânduit a Aghenției» poate prinde loc numai când împrejurările nu ar ierți Aghenției cercetarea întregă a faptelor. Apoi Aghenția nu poate osândi pe un supus austriecesc la vreo pedeapsă «care este cu totul străină legilor penale din Austria și nepotrivită dreptului de cetățean austriac» (1).

Agenția sfârșește deci poftind pe Guvernul Moldovei să chibzuească modul de procedare în privința supușilor austriaci cari s'ar face vinovați de vreo calcare a regulilor censurii, stabilind printr'o înțelegere reciprocă principiile după cari acei supuși ar avea să fie pedepsiți și judecați.

Prin această notă Agenția reclamă privilegiul de jurisdicție consulară care, cu toată slăbiciunea guvernului regulamentar, eră de parte de a fi admis în extensiunea în care voiau să-l înțeleagă consulii străini. Dacă guvernul moldovenesc nu îndrăzniă să combată fățiș și în chip general principiul jurisdicției consulare, el nu-l admisesese niciodată în chip formal și îi puneă, în chip laturalnic, aproape în fiecare caz, piedecă peste piedecă.

În cazul de față rezoluția pusă pe nota Agenției se poate desemna ca fiind *cu doi peri*: ea spune că «regulile statornicite în predmetul censurii trebuie să aibă lucrarea lor *în deobște pentru toți* și că Agenția de un an de zile n'au reclamat, însă întâmplându-se o asemenea călcare de către un sudit [al] ocârmuirii austriace, *Postelnicia se va înțelege cu Aghenția*».

De altmintrelea trebuie observat că regulile asupra censurii și penalitățile pentru călcarea lor erau fără îndoială mult mai aspre atunci în Austria decât în Moldova și că supușii austriaci vinovați de călcarea acestor regule în Principat n'ar fi fost de loc mulțămii să li se aplice pentru acele călcări pedepsele prevăzute de legiurile chesaro-crăești de după 1848.

Intervenirea Consulului va fi fost fără îndoială motivată de jalba vreunui Evreu strâns prea de aproape cu ușa de zelul lui Vitlimescu.

Dispozițiunile censurii în privința cărților străine se aplicau chiar în întâiul period de Domnie a lui Grigorie Ghyka cu destulă moliciune. Boierii cei mari aduc ce cărți vor: un bilet către *vărul* Postelnic ajunge pentru ca pachetele să fie scoase dela Carvasară chiar

(1) Ibid., V, 7.

de funcționari ai cenzurii (1). Scrisorile lor în această privință sunt totdeauna satisfăcute la moment și când boierul primitor de cărți este de mâna întâia, ca Roznovanu, ajunge chiar, în nevința lui în Iași, o scrisoare a omului său de afaceri (2). Trebuie însă se recunoaștem că acele pachete sau lăzi cuprindeau mai cu seamă cărți de învățătură; mulți boieri cari trăiau pe moșiile lor își creșteau copii până la o vârstă oareșcare, aducând pentru instrucțiunea lor profesori și cărți din străinătate și aceste educațiuni au fost departe de a fi cele mai rele.

Pentru alte persoane însă regulile cenzurii rămân vexatorii. Misionarul anglican Mayer, aducându-și la Iași biblioteca, este supus tuturor formalităților, cu toate că Consulul lui intervine către Secretariat în favorul lui (3).

Pe de altă parte, constatăm că Mitropolitul Sofronie se arată, față de cărțile religioase traduse de societatea biblică din Anglia în diferite limbi, tot atât de intransigent ca și Mitropolitul Veniamin (4).

Cataloagele înfătoșate de către librari despre cărțile aduse de ei din Franta ne arată și pentru această epocă un mare număr de opere didactice, dar totodată o însemnată sporire a operelor de literatură ușoară (5).

Găsim un raport din 18 Noemvrie 1851 al censorului pentru limba franceză, Sachetti, către Secretariatul de Stat, prin care-i spune că într'o ladă de cărți aduse de Hennig se află:

Oeuvres poétiques de Mickiewicz.

Foi et Avenir par Mazzini.

Idee Générale de la Révolution au XIX-me siècle par Proudhon.

La Propriété sous la Monarchie.

Deși Postelnicul știa foarte bine ce fel de cărți erau cele semnalate de Sachetti, el nu voi ca interdicția de circulare să vină dela dânsul. Censorul primi deci ordin să se rostească, după datoria lui, dacă cărțile în chestiune se puteau slobozi în circulație în țară sau nu (6).

(1) Ibid., V, 9.

(2) Ibid., V, 10.

(3) Ibid., V, 16.

(4) Ibid., V, 17—18.

(5) Vezi spre exemplu lista dela Acte, V, 11.

(6) Ibid., V, 12.

Sachetti făcù un al doilea raport, prin care le declară oprite ca niște opere atinse de comunism și de republicanism (1).

Guvernul lui Ghyka, aducând dela Viena în Moldova pe Treboniu Laurian și însărcinându-l cu Inspectoratul General al Școalelor, el trebui să ceară învoirea cenzurii pentru introducerea în țară a bibliotecii lui și intrarea fu permisă, numai după ce censorul Hadic cercetă catalogul (2).

Frații Ventura, întorcându-se dela Berlin după absolvirea gimnaziului, cărțile lor fură oprite la Mihăileni și găsim o petiție a lui Lascar Catargiu, din 14 Fevruarie 1855, prin care el cere Secretarului de Stat slobozirea bibliotecii cumnaților săi. Secretarul de Stat nu face nici o înlesnire și formalitățile se trăgănează vreme îndelungată (3).

În a doua perioadă de domnie a lui Grigorie Ghyka, cenzura cărților în limbi străine, făcându-se blajină de tot, găsim prea puține acte relative la dânsa în dosare. Unul din cele de pe urmă, purtând data de 14 Maiu 1856, este cererea prin care d-l Dimitrie A. Sturdza, la întoarcerea sa în țară, cere voie să introducă 7 lăzi de cărți cari, în cea mai mare parte, i-au servit pentru studii (4).

VII. Cenzura periodicelor române.

În aceste dosare găsesc mențiuni numai de trei periodice române.

Primul este o foaie intitulată *Muzeum*, ce cunoscutul Vitlimescu își propunea să facă să apară la anul 1853 (5).

Foaia, în format în 4°, urmă să cuprindă «Morală, Agricultură și Industrie».

«Moralul se va alcătui din principiile hristiane a Testamentului vechiu și nou, cuvintele paneghirice... prețeptele celor mai însemnați bărbați ai bisericii ortodoxe, povățuirile înțelepților vechi și moderni..., istorisiri morale și adevărate, anecdote morale și din voiajuri».

Partea agricolă avea să cuprindă: (1) multe din descoperirile cele mai nouă ce s'au făcut la mai multe obiecte din ramul acesta

(1) Ibid., V, 13.

(2) Ibid., V, 14.

(3) Ibid., V, 15.

(4) Ibid., V, 19.

(5) Ibid., VI, 1.

111946

în țerile cele mai țivilizate și cu speranța sigură, că unii din cei mai iscusiți iconomi de aici se vor îndeletnici de a *aclimentă* unele dintre aceste și aici în țară.... 2) pomologhia cea mai aleasă a Franței... și 3) multe din ramul botanicei și a legumelor celor mai alese.»

Partea atribuită industriei urmă să cuprindă: «cultura aguzilor, a viermilor de mătase (1), lucrarea mătăsii.. cultura albinelor după sistemul cel mai nou, cultura viilor și a vinului după modelul Franței, cultura și fabricarea oloiului de tot soiul..., cultura cânepii și a inului după metoda Olandei, cultura peștilor de tot soiul și a racilor celor mari. Cultura cailor, a vitelor albe, a oilor, a macurilor și a paserilor.»

Prospectul mai adaugă că foaia va cuprinde «și o revistă de întâmplările cele mai însemnate a lumii» (2).

Vitlimescu, când solicitase încuviințarea domnească pentru scoaterea foii, mai ceruse să fie însuș însărcinat cu censurarea a celei foi. Incuviințarea îi fu dată, dar, în urma referatului Secretariatului (2) de Stat, censura urmă să se facă de Secretariat (3).

Muzeum rămase în stare de proiect, cel puțin după cât am putut afla, și e păcat. Ghiveciul ce ni l-ar fi prezentat acest om cu mai puțin de jumătate de cultură, dar cu o încredere nemărginită în puterile lui, ar fi fost cât se poate de înveselitor.

A doua foaie periodică, despre care găsim mențiune în dosarele de față, este o foaie periodică — politică și literară—sub titlul de *Aurora*, pentru care C. Vârnav cere învoire de publicare. Invoirea se dă, dar foaia nu iese.

A treia foaie, despre care găsim mențiune în dosarele ce le posedă Academia, este *Zimbrul*, una din cele mai vrednice din foile românești. Din nenorocire aceste dosare nu conțin actele de întemeiere ale valorosului periodic (4), ci numai o jalbă din 15 Iulie 1855 a lui A. Fotino către Secretariatul de Stat, prin care arată că «împrejurările

(1) Creșterea viermilor de mătase eră specialitatea lui Vitlimescu, căreia îi consacră toată activitatea bătrâneței lui și în care izbuti mult mai bine decât în literatură.

(2) Acte, VI, 2.

(3) Ibid., ibid.

(4) *Zimbrul* a ieșit pentru prima oară la Iași, în format 40×28 la 3 Iulie 1850, în tipografia Buciumului Român și sub direcția lui A. Fotino, însă sufletul redacției eră neobositul și vrednicul de recunoștința neamului său Teodor Codrescu. Abonamentul costă 75 lei vechi (24 lei noi) pe an.

La 1851 el avea un supliment cu materie literară de câteva coloane în 8° pe lună în care,

neiertându-i a se ocupa mai mult cu redacția jurnalului *Zimbrul*...» dreptul său l-au trecut «către d-lui Spatarul Teodor Codrescu, care de acum înainte va rămâne cunoscut ca redactor a citatului jurnal» (1).

Asupra celorlalte ziare române, cari au ieșit în domnia lui Grigorie Ghyka, printre cari este și *Steaua Dunărei*, care a avut un rol atât de cinsteș și de însemnat în luptele pentru Unire, n'am găsit în dosarele, de cari ne ocupăm, nici măcar cel mai mic amănunt.

VIII. Censura ziarelor în limbi străine.

Dintr'un raport purtând data de 29 Octomvrie 1853 al lui Lascar Catargiu, atunci pârălab la Galați, vedem că Teodor Codrescu, care ținea pe acea vreme una din principalele librării din Iași, primia, se înțelege spre a le distribui la abonații lui, ziare străine prin Constantinopole. Lascar Catargiu, conform instrucțiilor lui, le trimisese deadreptul la Secretariat, dar directorul carantinei din Galați protestase împotriva acestei măsuri, zicând că el este însărcinat cu censurarea acestor ziare (2).

N'am găsit în dosar răspunsul Secretariatului de Stat, dar dat fiind că țara eră atunci ocupată de Ruși și ocârmuită de un *Vite-Prezident* rus, Generalul Osten-Sacken, este probabil că acest răspuns va fi fost cât de puțin favorabil introducerii de ziare europene în Principat.

La 2 Martie 1854 vedem Sfatul Ocârmuitor al Moldovei întrunindu-se sub preșidenția lui Osten-Sacken pentru a reinnoi și a întări măsurile luate de Mihaiu Sturdza la 1848 împotriva ziarelor franceze și germane.

Între altele, apărî talmăcirea romanului Contesei Dash, *Mihail Moldovanul*. La 1855—56 ieși, tot cu conținut literar, *Foiletonul Zimbrului*.

Avu dese certe cu censura din prima perioadă de domnie a lui Grigorie Ghyka, fu suprimat pentru niște versuri ale lui Gh. Sion, „hulitoare în contra societății“ la Ianuarie 1851, pentru scurt timp, și a doua oară, la Fevruarie 1852, reieșind din nou tocmai la 17 Ianuarie 1852, adică în al doilea period de domnie al aceluiaș Domn, în format mic (28×22). Incetează la 11 Septemvrie 1856 în urma suprimării libertății presei.

În primul an cuprindea articole în două limbi: română și franceză.

Datoresc aceste amănunte amabilității d-lui Ionescu-Sadi — dela Academia Română, — care a binevoit a-mi pune la dispoziție fișele relative la *Zimbru* din lucrarea d-sale (în curs de publicație) asupra periodicelor române.

(1) Id., *ibid.*, VI, 5.

(2) *Ibid.*, VII, 1.

Se autorizează peste tot douăzeci și trei de ziare, franceze, germane, austriace, rusești, grecești, muntenești și moldovenești, *din cari șase sunt ziare de modă* și se pun în vederea librarilor cele mai aspre măsuri în caz de contravenție la dispozițiile cenzurii (1).

În curând însă se mai adaug la această listă încă douăsprezece ziare, unul francez: *La Revue des Deux Mondes*, celelalte germane și grecești (2).

Comunicând Agenției austriace, la 3 Martie următor, cuprinsul măsurilor adoptate de Sfat, Secretariatul de Stat îi atrage atențiunea că, deși ziarele *Charivari* și *Gazeta de Transilvania* sunt interzise încă dela 1848, totuși ele tot reușesc a se strecură în țară din Austria și cere concursul Agenției pentru ca, prin toate mijloacele, să se oprească intrarea în țară «a acestor organe de publicitate strict interzise» (3).

Precum rezultă dintr'o comunicare a Departamentului ostășesc către Postelnicie, din 15 Aprilie 1854, încercările de a introduce în țară ziare ardeleni se repetau la toate punctele de graniță (4).

În Mai și Iunie 1854, vedem atât Departamentul de Interne, cât și Secretariatul de Stat, foarte îngrijiiți de circularea în orașul Galați a ziarelor *Corriere Italiano* și *Osservatore Triestino* (5). Osten-Sacken, căruia i se face raport în consecință, dă ordin aspru pentru ca circularea lor să fie oprită (6).

După retragerea Rușilor peste Prut și întoarcerea în scaun a lui Grigorie Ghyka, nu mai găsim mențiune de asemenea măsuri restrictive: ziarele străine intră în țară cu un control pur nominal.

Dăm însă de o plângere în calomnie adresată Domnului, la Iunie 1855, de către Gheorghe Sion, atunci șeful secției școlilor în Departamentul Cultului și Instrucțiunii publice.

Gazeta de Moldavia publicase, sub iscălitura fictivă de Maria Vasiliu Mitoșasca, un articol care, «pornind dintr'o chestie, cade într'o evestie de personalitate. Sub formă de epistolă adresată subscrisului, publică un mârșav pascvil, carele atacă nu numai onoarea mea și a familiei mele, dar și dignitatea mea de amplotiat public, zicând anume: că *ca șef secției școlilor îmi port îndatoririle cu stângăcie*,

(1) Ibid., VII, 2.

(2) Ibid., VII, 3.

(3) Ibid., VII, 4.

(4) Ibid., VII, 6.

(5) Ibid., VII, 8-9.

(6) Ibid., VII, 10.

că *încurc lucrări și sume*, că prigonesc profesorii și alte cuvinte insultătoare, ieșite din regulile cuviinții și fățiș arătătoare de patimă Punctul de onoare m'ar fi îndemnat să silesc pe d-l redactor, dintr'al căruia biurou au ieșit asemenea articol, să se justifice, dar aceasta nu o pot face pentru că nu am cu cine » (1).

Jalba urmează pe acelaș ton, mult prea dramatic pentru ofensa făcută. Și, lucru curios, afacerea este luată în serios și de Domn și de Sfatul Ocârmuitor, care iea o încheiere și face o anaforă specială pentru această întâmplare. Se vede că vremea nu eră lucru tocmai scump pentru ocârmuitorii Moldovei de pe atunci! Potrivit anaforalei încuviințate de Domn, se făcù aspră dojană redactorului *Gazetei de Moldavia* (Gh. Asachi), pentru că lăsase să se strecoare un asemenea articol și, spre pedeapsă, i se ridică dreptul de a-și censura foaia, care-l avuse până atunci (2).

La Fevruarie 1856, censura ziarelor se făcèa de însuș Postelnicul I. A. A. Cantacuzino (3), precum dovedește raportul acestuia către Domn, prin care cere a fi scutit de această sarcină puțin compatibilă cu calitatea lui de Șef al Departamentului Postelniciei. Prin rezoluția pusă, Domnul însărcinează din nou pe Gheorghe Asachi cu censura ziarelor (4).

Găsim în dosar și un act din timpul Căimăcămiei lui Vogoridi, prin care Postelnicul Panaite Balș invită Departamentul din Lăuntru să iea cele mai aspre măsuri spre a împiedecă circularea unor jurnale străine, «a căroro articole unele atacă atât pe Șeful Statului cât și pe Guvern» (5).

Opintelile ocârmuirii însă erau de astă dată zadarnice, dușmanul cel mare al Guvernului și al ridicolului său șef, partidul unionist, care alcătuiă marea majoritate a țerii, știă ce mijloace să întrebunțeze pentru a primi orice ziare voiă. Mulți își mai băteau și joc de Caimacam, trimițându-i, după ce le cetiau, ziarele cari cuprindeau articolele cele mai aspre împotriva lui.

(1) Ibid., VII, 11.

(2) Ibid., VII, 12, 13, 14.

(3) Cunoscut sub porecla de *Zizin*.

(4) Acte II, 15.

(5) Ibid., VII, 16.

XI. Desființarea cenzurii de către Grigorie Ghyka la 12 Maiu 1856.

Grigorie Ghyka și Barbu Știrbey fusese numiți Domni pe șapte ani; acest termen expiră la Iulie 1856 și eră lucru știut că puterile lor nu vor fi prelungite. Cei ce se interesau mai de aproape de cele ce se petreceau în Principate fură deci foarte surprinși, când văzură pe Domnul Moldovei supunând desbaterilor Divanului General (care în puterea actului dela Balta-Liman înlocuise Obșteasca Adu-nare) un proiect de lege asupra presei, care desființă cu desăvârșire cenzura și cuprindea dispozițiile cele mai liberale în privința libertății tiparului.

Chiar oameni binevoitori pentru țerile române, cum eră ambasadorul Franței la Constantinopole, nu se putură opri să dea din umere la auzul veștii, că Domnul Moldovei decretase *in extremis* libertatea presei în Principatul său și atribuiră această măsură unui dor deșert de popularitate.

N'aș putea afirma că absolut toate măsurile adoptate de Vodă Ghyka la sfârșitul domniei lui sunt scutite de o asemenea bănuială, dar în cât privește suprimarea cenzurii, este neîndoelnic că el a fost călăuzit de un scop cu mult mai înalt, de dorul să ajute și să înlesnească idea, de care el eră stăpânit cu trup și suflet: Unirea Principatelor.

Domnul eră atunci capul mișcării unioniste în Moldova: dacă idea Unirii eră împărtășită de marea majoritate a țerii, partidul unionist nu eră încă organizat. Inșă acea organizare eră plănuită cu știința lui Vodă și el voi ca Comitetul Unirii, la înființarea lui, să găsească gata sub mână arma formidabilă a libertății presei. El își dădeă seamă ce mijloc puternic de propagandă puneă în slujba pricinii pentru care luptă.

N'am putut găsi urmă de discuțiunile căroră dădū loc în Divanul Obștesc proiectul de lege asupra desființării cenzurii. Legea votată de Divan fu promulgată în *Buletinul Oficial* din 12 Maiu 1856 (1), iar textul ei se va găsi în apendice.

(1) Cu prilejul închiderii Divanului Obștesc, la 10 Maiu 1856, găsim în privința legii presei pasagiul următor:

«Nu voiu da sfârșit acestui articol fără de a pomeni despre o nouă instituție, care este chemată a exersă o mare înrăurire asupra progresului moral și intelectual al societății. Noi voim a vorbi de legiuirea presei, lucrată cu concursul acestei onorabile adunări și ale

Dispozițiile de căpetenie ale legii erau cele următoare :

Tiparul și comerțul de librării erau supuse la prea puține restricții în cât privește cărțile: vânzarea publicațiilor obscene eră interzisă sub pedeapsa unor amenzi, iar cărțile cu subiect religios nu se puteau tipări pentru întâia oară decât cu învoirea șefului religiei respective.

Oricare *Român* în vârstă legiuită, nesupus interdicției «ori a unei pete criminale», eră în drept «să fondeze un jurnal politic» sub îndatorire de a face o declarație Secretariatului de Stat și a depune o cauțiune de 5.000 lei.

Orice jurnal trebuia să aibă un girant răspunzător.

Ziarele erau datoare să publice comunicatele date de guvern.

«Fiecare persoană, care va fi țitat într'un jurnal sau prin nume sau indirect, va avea drept ca să ceară reproducerea răspunsului ce va socoti de cuviință a face, cu aceasta însă ca să nu prindă mai mult loc decât îndoit acelu ocupat prin articolul care au provocat acest răspuns: Răspunsul acela va fi în al doilea număr, care va ieși dela depunerea la biroul jurnalului.... sub pedeapsă de o amendă de 150 lei pentru fiecare zi de întârziere în folosul persoanei lezate».

Este interzis:

- a) a defăimă pe Domn sau demnitatea Domniei.
- b) a atacă religia domnitoare și celelalte *rituri* (?) recunoscute.
- c) a defăimă clerul pământean sau străin și a atacă demnitatea lui în exercițiul funcțiilor sale spirituale.
- d) a atacă onoarea și demnitatea suveranilor străini și a reprezentanților lor;
- e) «a provocă la arme, la intervenții străine»;
- f) la nesupunere către lege, la răsturnarea așezămintelor fundamentale ale țerii și a principiului proprietății;
- g) la ură și dispreț asupra cârmuirii (însă fără a înlătură dreptul discuției actelor ministrilor);
- h) a atacă funcționarii Statului în vieața lor privată sau a-i ultra-giă în exercițiul funcțiunii;
- i) moralitatea publică;

căreia rezultate vor fi apreciate de către țară». D. A. Sturdza, *Acte și Documente*, etc. III, 473.

Iar Divanul, în răspunsul său, din aceeaș zi, zice:

«Legiuirea presei, această instituție menită a exersă o mare înrăurire asupra propășirii morale și intelectuale.... (Id., *ibid.*, 485).

j) onoarea vreunui cetățean;

k) demnitatea Camerei legiuitoare sau legile dela votare.

Pedepsele pentru aceste infracțiuni se pronunțau de tribunalele ordinare și constau în *inchisoare la mânăstire* dela 5 zile până la 2 ani și în amenzi, variind dela 50 până la 5.000 lei.

Urmărirea aveà să se facă de procuror, afară de cazurile în cari persoanele lezate erau fețe particulare. În acest din urmă caz, urmărirea aveà să se facă de procurori, numai în cazul când persoanele atacate ar cere acea intervenție.

Dreptul de urmărire a delictelor de presă se ștergeà după o curgere de două luni.

După ideile noastre de astăzi, dispozițiile acestei legiuri asupra presei ar putea să ne apară strâmte; pe vremea în care fură promulgate, ele erau foarte largi și prea puține erau statele europene cari se bucurau de legiuri atât de liberale asupra presei.

Această legiuire avù ca primă urmare reapariția, la 22 Maiu, a *Stelei Dunării* care fusese suprimată la 3 Martie pentru un articol ce fusese găsit ofensător pentru religie.

Acest ziar, dirijat de Kogălniceanu, a fost instrumentul de luptă cel mai prețios al Unioniștilor. Pe cât erà de prețios pentru ei, pe atât de primejdios fu socotit de adversarii lor. Teodor Balș, care luase frânele ocârmuirii la 7 Iulie 1856, împins de Agentul austriac Gödel, l-ar fi suprimat fără îndoială, dar îi lipsiau mijloacele legale spre acest scop, căci ziarul se mănțineà în mărginile impuse de legea presei și nu aveà cum să abroge acea lege. Apoi, pe lângă *Steaua Dunării*, mai răsăriau din toate părțile broșuri în cari se propovăduia Unirea.

Atât Caimacamul cât și Guvernul austriac se adresară Porții, arătându-i progresele făcute de idea unionistă, marele ajutor ce-l trăgeà partidul Unirii din libertatea presei și-i cerură ca, în calitate de putere suzerană, să pună capăt stării de lucruri întemeiată de legiuirea lui Vodă Ghyka.

Chestia libertății presei fiind o chestie pur internă, Poarta nu aveà absolut nici un drept de amestec într'insa (1). Totuș, bizuin-

(1) Iată în ce termini anunță Place Guvernului său măsura arbitrară luată de Poartă:
Victor Place către Contele Walewski, 22 Septembrie 1856.

Monsieur le Ministre, Après l'acte par lequel la Sublime Porte a supprimé d'une façon si arbitraire et bien qu'il eût été concédé légalement le privilège accordé à une compagnie française, on avait lieu d'espérer que le Gouvernement s'arrêterait dans la voie où il est entré, et qui le conduisait à chaque pas à une nouvelle violation du traité de

du-se pe de o parte pe sprijinul fățiș al Austriei și pe complicitatea

Paris. Il n'en est rien, car, par une mesure sommaire, la presse vient d'être supprimée en Moldavie, ainsi que Votre Excellence pourra le voir par la pièce que j'ai l'honneur de lui adresser ci-joint en langue moldave avec la traduction. Sans doute le traité du 30 Mars ne paraît pas ici violé de la même manière que dans le premier cas, puisque les intérêts de l'une des Puissances garantes ne sont pas en cause, mais il n'en est pas moins réel que le même principe se trouve atteint. Une loi contre la presse existait en Moldavie; il n'y avait qu'à l'appliquer régulièrement. Mais la Porte qui dans les circonstances présentes est tourmentée du désir de faire acte de souveraineté, comme pour empêcher qu'une prescription quelconque lui soit opposée un jour, ne tient aucun compte des articles qui la déclarent seulement suzeraine et qui lui interdisent de s'immiscer dans l'administration intérieure des Principautés. Il est facile même d'apercevoir en cette occasion une aggravation dans ses procédés d'empiétement, on avait bien voulu faire au privilège l'honneur d'une exécution par lettre vizirienne. Pour la presse, au contraire, on s'est borné à une simple lettre ministérielle. Cette nuance a sa valeur dans les usages turcs et la Porte, qui connaît les esprits sur lesquels elle veut agir dans ce pays, sait fort bien qu'elle les impressionnera d'autant plus qu'elle respectera moins les formes dans ses abus de pouvoir. Lorsqu'à la Compagnie Mathis, Magnan et Perrot, je signalais la disposition que la Porte semblait avoir à transformer les Principautés en pachalics, je ne m'attendais pas à ce qu'elle me donnât tellement promptement raison. Jamais Pacha n'a reçu d'ordre plus impérieux, car celui-ci n'est précédé ni suivi des motifs qui le justifient et l'expliquent. Et il est assez étrange qu'en face de la commission réunie à Constantinople, la Porte vienne donner une tournure aussi hautaine aux atteintes qu'elle porte à l'autonomie du pays que l'Europe entière a placé sous sa garantie la plus solennelle.

Quant à dire que le rétablissement de la censure n'est pas la suppression de la presse, se serait jouer sur les mots. Tout le monde comprend en effet, qu'en ce moment une seule question intéresse les esprits dans les Principautés: celle de leur réorganisation et surtout de leur réunion. Car le gouvernement turc ayant déclaré par ses organes officiels qu'il prétendait à une souveraineté pleine et entière et que cette réorganisation le regardait seul, interdire à un journal de traiter de quelque manière que ce soit des questions qui pourraient léser les droits de la Sublime Porte et charger d'exécuter cet ordre le gouvernement transitoire qui s'est prononcé hautement contre la réunion et qui travaille de toutes ses forces à l'entraver, n'est ce pas, de fait, supprimer tous les journaux qui se sont fait donner pour mission de propager l'idée de la réunion et de traiter, l'un après l'autre, tous les points de la réorganisation? Le but que la lettre ministérielle a voulu atteindre est d'autant plus visible qu'elle paraît au moment où les populations ont le plus besoin d'être éclairées sur les matières qui feront l'objet des délibérations des assemblées. Je ne terminerai pas sans faire observer ce qu'il y a de singulier dans la clause qui ordonne la suppression immédiate de la gazette qui aurait publié un article dans l'un des sens prévus, lorsqu'en même temps on établit un censeur chargé de réviser tous les articles avant leur publication et qu'on se déclare personnellement responsable en cas d'infraction. Agréez, etc. (D. A. Sturdza, *Acte și Documente*).

Iată cum se judecă măsura Porții într'o corespondență din Iași, 24 Septembrie 1856, adresată ziarului *L'Indépendance Belge*:

Notre situation est toujours la même, c'est-à-dire que les menées contre la réunion des

tacită a Rusiei, iar pe de alta pe indiferența binevoitoare a Angliei, ea trimise, la 29 August 1856, Caimacamului o depeșă (1) prin care îi porunciă să suspende «măsura promulgată de fostul Domn G. Ghyka și a restatornici legiuirea presei, precum ea a existat înaintea acelei promulgări, precum și censura». Depeșa mai adăugă că «spre acest sfârșit mijloacele cele mai nimerite se par a fi următoarele:

«*A nu se mai da autorizație pentru publicarea a nici unei gazete nouă de orice feliu...*

«Un censor rânduit de Excelența Voastră trebuie a fi înadins însărcinat cu privegherea în executarea acestor măsuri și răspunzător pentru aplicarea lor».

Cum zice foarte bine Place, (2) această măsură, pe lângă că este cu totul arbitrară, echivalează nu cu o mărginire a libertății tiparului, ci cu o suprimare desăvârșită a presei.

Și presa fu suprimată. *Steaua Dunării* încetă să apară, (3) lămu-

Principautés continuent sourdement mais activement son travail souterrain. Une lettre publiée par *l'Etoile du Danube* a jeté une première lumière sur ces manœuvres secrètes. Le gouvernement n'a pas osé répondre; la lettre est restée sans réfutation. Seulement pour couper court à de pareilles révélations, il a trouvé plus commode et plus sûr de supprimer la liberté de la presse. C'est une réponse comme une autre. (*L'Indépendance Belge* din 26 Octomvrie 1856, în D. A. Sturdza, *Acte și Documente*).

(1) Ibid., VIII, 2-4.

(2) *Depeșa lui Place către Contele Walemski din 29 Septemvrie 1856.*

Monsieur le Ministre, Ainsi que je le faisais présenter dans la lettre que j'ai eu l'honneur d'adresser à Votre Excellence le 22 de ce mois, la lettre de Fuad-Pacha, qui a rétabli la censure en Moldavie, a de fait supprimé la presse. Les journaux ont dû cesser de paraître; c'est ce qu'ils ont annoncé à leurs abonnés, et il ne reste plus que la gazette officielle. De sorte, qu'au moment où le pays a le plus besoin d'être éclairé et où il va être appelé à nommer les représentants chargés d'exprimer ses vœux, tous les organes qui appuyaient la réunion ont été forcés de se taire. Ce qui rend ce silence plus sensible c'est que dans son dernier numéro, la gazette officielle contenait un article contre l'union des Provinces roumaines.

Si c'est ainsi que la Porte entend respecter l'autonomie des Principautés et la libre manifestation de leurs désirs, on ne voit plus trop quelle utilité il y a à consulter un peuple dont on étouffe la voix. (D. A. Sturdza, *Acte și Documente*).

(3) *Adresa poliției din Iași către Redacțiunea „Stelei Dunării“ din 8 (20) Septemvrie 1856.*

Onorabilei redacții a *Stelei Dunării*, Secretariatul de Stat pe lângă oficiul sub No. 3188 a împărțit poliției atât copia de pe ofisul Ex. Sale D. Caimacam, adresat Sfatului sub No. 16 cât și de pe alăturarea lui, a cărora cuprindere trecându-se în *Buletinul Oficial* sub No. 90 alăturat aici, cu onor. îl împărtășește redacției spre lămurire. Așa dar Poliția grăbește a vesti acelei redacții, că de astăzi înainte, așezământul din 1848 atin-

rind pricina încetării ei, iar alt ziar politic, afară de foile oficiale, nu mai apărură în timpul Căimăcămiilor lui T. Balș și a lui Vogoridi.

În vremea Căimăcămiei de trei presa redeveni de fapt liberă; *Steaua Dunării* care ieșea acuma la Bruxelles, veni să apară iar în Iași și diferite broșuri politice începură să iasă de sub teascurile tipografilor din Moldova. Censura nu mai există decât cu numele.

Această stare de lucruri nehotărâtă urmă și în primii ani ai Domniei lui Cuza. I se puse capăt tocmai după desăvârșirea Uniunii, prin legea presei dela 4 April 1862.

Dau în Apendice (1) textul acelei legi, a cărei asemănare cu a lui Grigorie Ghyka este izbitoare.

gător de censură este statornicit și prin urmare acea Redacție ar urmă fără abatere dispozițiilor acelu așezământ și a depeșei ministeriale, pe care tot acum s'a adus și în cunoștința obștească.

Șeful poliției, G. Balș.

D. Scobihorn.

Șeful mesei, G. Tiron.

(Suplement la *Steaua Dunării* din 8/20 Septemvrie 1856).

Nota Redacției *Stelei Dunării* din 11 (22) Septemvrie 1856.

Steaua Dunării a reapărut odată cu legiuirea presei, promulgată în 12 Maiu trecut. Cu suspendarea acestei legiuiri și restatornicirea cenzurii de mai înainte, *Steaua Dunării* intrerupe publicarea ei. Redacția face cunoscut abonaților săi, că ea pune la dispozițiunea lor rămășița prețului convenit fiecăruia până la îndeplinirea abonamentului. Girantul răspunzător este însărcinat cu această lichidare.

(subscriși) N. Ionescu, M. Kogălniceanu, V. Mălinescu.

(Supliment la *Steaua Dunării* din 11/23 Septemvrie 1856).

(1) Ibid., VIII, 5.

ANEXE

I.

Acte relative la Tipografia în deobște.

1.

No. 16 din 20 Iunie 1851.

Onor: Secretariat de Stat

Institutul Albinei Române.

În urma dispozițiilor Onor: Secretariatului de Stat de a i se prezenta știință exactă despre lucrările acestei tipo-litografii, cu toată cuviința le alăturază în alăturare pe șase luni a anului curgătoriu.

Iași în 14 Iunie 1851.

G. Assaky.

No. 68.

Rezoluție.

Se va pune la delă spre a sluji de lămurire la vreme de trebuință.

Șef, *D. Sihleanu.*

(*Dosarele cenzurii* la Acad. Rom., VI, f. 110).

2.

Insemnarea

Lucrărilor tipo-litografiate la Institutul Albinei în anul 1851 pe luna Ghenarie

Gazeta de Moldavia.

Buletinul Oficial

Foaia sătească cu adause.

Afiș pentru Teatrul francez.

Afișe pentru Teatrul Național.

Afișe pentru bal maschê.

Rubrici Rosiene.

Bilete de vizită Mad. Colinska.

Inamuri.

Adresă pentru înalt. Ștab.

Cartea de închinăciune în dialectul armenesc.

Bilete armene de îmmormântare.
Adrese Secretarului de Stat.
Rubrici pentru canțileria Polcului.

Bilete pentru Poliție.
Acte pentru bezmănu.
Linii pentru peceți Domnești.

Februarie.

Gazeta de Moldavia.
Buletin Oficial.
Foaia obștească.
Adaosele.
Afișe pentru Teatrul Moldova.
Afișe » » Francez.
Bilete de alegerea Prea sf. Mitropolit.
Șabloane pentru alegerea Prea sf. Mitropolit.
Bilete de antrè la Teatru Francez.
Afișe pentru bal maschè.
Anonse mici pentru Danțmaistru.
Bilete de drum pentru Huși.

Poronci de zi.
Adrese pentru dejurnie.
Afișuri Domnești.
Adrese pentru canțil. General Inspector.
Afișe pentru Danțmaistru.
Bilete nemțești de îmmormântare.
Poronci a Departament. din Năuntru.
Poronci către comandiri.
Diplome.
Ordine Dejurnei.
Bilete de vizită D. M. Ghika.
Mitrici Depart. Bisericesc.

Martie.

Gazeta de Moldavia.
Afișe franceze pentru Teatru.
Afișe moldovene pentru Teatru.
Foaia obștească.
Aduș la Foaia obștească.
Titlul Letopiseților pentru Londra.
Bilete spre a se lipi la obiecte trimise la expos. din Londra.
Titlul spiței Sturza pentru London.
Listă de pronumeratie pentru arșii din Bârlad după cerința Depart. din Năuntru.
Bilete de vizită pentru Prea Sfinția Sa.
Bilete pentru D. N. Istrate.
Rosiene pentru secția Otdelenie.
Circulară pentru Mitropolie.
Poronci pentru Mitropolie.

Pașaporturi francezo-române.
Bilete pentru comisia vagabonților.
Afișe concerte Miculi.
Bilete intrare Miculi.
Adresele Visteriei.
Ofise a Visteriei.
Ofise a Secretariat. de Stat.
Cărți de duhovnicie Mitropoliei.
Patente grecești.
Bilete de Danț.
Stampă la cartea armană.
Adrese Secretarului de Stat (franceze).
Adrese Secretarului de Stat (române)
Bilete de drum pentru Isprăvnicie.
Adrese pentru General-Inspector.
Anonsă pentru trupa Italiană.

April.

Afișe pentru Teatrul Moldovei.
 Gazeta de Moldavia.
 Buletin oficial.
 Foaia obștească.
 Adausuri la Foaia obștească.
 Afișe franceze pentru Teatru.
 Instrucții pentru catagrafii.
 Pontul.
 Publici.

Cărți de Diaconie.
 Rubrici.
 Programă pentru concert.
 Bilete de vizită pentru Mad. Ghyka.
 Afiș pentru concert.
 Bilete anonsate pentru Italiani.
 Patentele Visteriei.
 Afiș pentru Teatru Italian.

Maiu.

Gazeta de Moldavia.
 Buletin oficial.
 Foaia obștească.
 Adaus la Foaia obștească.
 Afișe italiene.
 Afiș în 2 limbi pentru arșii din
 Păcurari.
 Bilete asemine.
 Rețepisele Agenției.
 Înștiințări.
 Listă de subscriere pentru arșii
 din Bârlad.
 Bilete pentru vagabonți.

Broșura Foscari.
 Placate pentru Depart. din Năuntru.
 Signatura pentru Spițeria din Mi-
 haileni.
 Broșura «Elixirul de amor».
 Inamuri pentru Visterie.
 Poronci de zi pentru dejurnie.
 Antimisie pentru Huși.
 Mitrici pentru Mitropolie.
 Broșura «Norma».
 Adresele dejurniei.
 Hărțile catagrafiei.
 Poronci pentru Huși.

Iunie.

Gazeta de Moldavia.
 Buletin oficial.
 Foaia obștească.
 Afișe italiene.
 Hărțile catagrafiei.
 Adresele dejurniei.
 Araje (transparente).
 Bilete de drum.
 Pașaporturi.

Acte de botez pentru Mitropolie.
 Mitrici pentru Depart. Bisericesc.
 Lista numitoare pentru dejurnie.
 Adaus la Foaia obștească.
 Publici.
 Poronci de zi pentru dejurnie.
 Bilete de drum pentru sfatul din
 Botoșani.
 Patente pentru visterie.

Bilete a Postelniciei.
Bilete pentru Consulatul Britanic.
Bilete de vizită pentru Logof. Can-
taczinò.

Cărți de dăscălie pentru Huși.
Etichete pentru D. PISOŢKI.

Secret., *Petrovanu*.

(Ibid., VI, f. 114.)

3.

Referat.

1855 Iulie.

Subtsemnatul luând aminte că după comunicația Depart. Bisericesc din anul 1845, cu No. 385, din anul 1843 cu No. 352, cărțile ce se cuvin pentru biblioteca școalelor, după așezământul școlar sunt în număr de cinci exemplare din fiecare uvraj ce se va tipări, cari sunt datori tipografii a le încredința deadreptul bibliotecarului Academiei, iar acele cinci ce se primesc la Secretariatul de Stat s'au urmat a se păstră pentru biblioteca sa. Plecat se referează camerii spre deslegare, așa precum din exemplarele ce se primesc se vede că s'au trimis Departamentului Bisericesc câte trei din fiecare, iar el acum, prin adresa No. 2059, arată că i se cuvin câte șase din fiecare uvraj, mijlocind îndeplinirea și a celor ce i s'au trimis până acum.

Șeful Secției, *Anghelichi*.

Rezoluție.

13 Iulie 1855.

De vreme ce nu urmează vreo dispoziție care să îndatorească ca din acele cinci exemplare din fiecare uvraj ce se primește dela tipografii, să se dei Departamentului Cultului trei, apoi măcar că această urmare se vede păzită până acuma, pe viitorime se va conțeni; căci în lipsă de motiv întru aceasta nu se poate înțelege alta, decât că acele cinci exemplare sunt destinate bibliotecii Secretariatului de Stat numai; mai ales că pentru biblioteca națională este așezământ anume statornicit care chiamă pe tipografi de a îndeplini un număr hotărît de exemplare din orice uvraj. Când dar Departamentul învățăturilor ar mai reclama îndeplinirea acelu așezământ, se va pune serioasă îndatorire tipografilor ca să-și plătească datoria.

(Ibid., VI, f. 168.)

4.

A l'honorable Secrétariat d'Etat.

Le soussigné a l'honneur de présenter les impressions qui sont pour les mois de Novembre et Décembre et celles qui sont sous presse dans son imprimerie, savoir :

Steaua Dunării, 1855, No. 30—38 et un supplément,
Pompeii, Tome II de D. Valiano, le I-er tome est chez M. Gane.
Télégraphe électrique de M. Dragom, une brochure,
Poésies de M. le Logofăt Konaki (sous presse),
Manuscripte verde de M. Logadi, tome II; le premier tome est imprimé
 chez M. Gane,
Steaua Dunării, 1856. No. 1—5.

Bermann Imprimeur, Iassy, le 16 Janvier 1856.

Rezoluție.

16 Ianuarie.

Tipăriturile primite pe lângă aceasta se vor depune la biblioteca Secretariatului de Stat; iară Domnului Berman i se va răspunde de primire cu adăugire că de timp ce tipografia francezo-română este tot aceea, deși dela d-lui Gane au trecut către d-lui, apoi tipăriturile ce le arată că s'ar fi făcut de D-lui Gane, trebuind a se găsi în arhiva tipografiei, urmează a se și trimite pe fiecare lună și cari alcătuesc unul sau mai multe volume să fie în viitor, de nu legate cel puțin broșate.

(Ibid., VI, f. 176.)

A. F.

II.

Acte relative la censura cărților cu subiect religios.

1.

Cătră cinstitul Secretariat de Stat.

Prefectul Catolicesc.

Fiind că catihisele ce mi s'au trimis din Bucovina, cari se găsesc în păstrarea Isprăvniciei de Roman și sunt menite pentru învățătura copiilor de catolici, s'au oprit numai pentru zicere din urmă, cuprinsă în intitulăția lor iar mai ales pentru șolerii din Prințipatul Moldovei, binevoească cinstitul Secretariat a poronci de a se scoate în a mea ființă, dela fiecare exemplar, fila intitulăției și în așa stare să mi se sloboadă.

P. Anton de Stefano, P. Prefect Apostolic.

Ghenarie în 9 zile 1849.

Rezoluție.

Pe de o parte să se scrie Isprăvniciei de Roman, ca scoțând din fieștecare exemplar fila intitulăției, în ființa proprietarului lor, să sloboadă cărțile

în primirea proprietarului, iar pe de alta să se scrie Mitropoliei ca să dea cuvenitele poronci întru de a se urmă privighere de a nu se întrebuiască asemenea catihisuri de cătră copii de legea provoslavnică.

(Ibid., V, 2, f. 97.)

Beldiman.

2.

Cinstitei Postelnicii a Printăpatului Moldovei.

Viindu-ne o ladă de cărți pentru rugăciuni în relighie (sic) catolică, supt-iscălitul poștește pe cinstitul Secretariat a poronci observația lor de țen-zură, pentru care îi alătorez și exemplare.

I. Bonaventura Brayda-Ulin, Missionario Apostolico.

1849 Dechemvrie 3.

Rezoluție.

Dechemvrie 5.

D-lui Spatarul Codrescu va cercetă alăturata filadă, de se răpotează curat la relighia catolică și de este destinată numai pentru junimea aceea romano-catolică, pentru care va face cunoscut.

Referat.

1849 Dechemvrie în 7 zile.

Potrivit ordinii Onoratului Secretariat de Stat, am cetit cu cea mai mare atenție cartea intitulată *Calea Crucii și Ascultarea Sfintei Evanghelii*, și nu am aflat în ea nimică care să fie în contra regulilor cenzurii, sau a Sfintei Biserici ortodoxe a răsăritului. Această carte este numai înadins pentru junimea romano-catolică, pentru care referez onoratului Secretariat.

T. Codrescu.

Rezoluție.

Dechemvrie 10. Să se scrie pe de o parte Pre Sfinției Sale Episcopului Antonio de Stefano ca să trimată pe cine va socoti spre deschidere și cercetare cărților, după care să urmeze slobozire, cu adăogire că aceste cărți fiind destinate pentru uzul junimii romano-catolice, apoi să nu se împartă decât la fețe de relighia domnitoare, ca una ce este tipărită în dialectul românesc, iar pe de alta să se facă cunoscut carvasaralei că se însărcinează pe amplotiatul Secretariatului de Stat Nicu Filipescu de a deschide cărțile și a slobozi pe acele cu titlu *Calea Crucii*, iară fiind și alte cărți pe lângă aceste, pomenitul amplotiat să le aducă la Secretariat spre a lor cercetare.

(Ibid., V, 2, f. 278.)

Director, *Florescu.*

3.

Cătră onorata Postelnicie.

Jos iscălitul face cunoscut Onoratului Secretariat de Stat, precum a dat la tipar o cărticică de rugăciune pentru catolici. Lada cu cărțile sosind în Capitalie se află la vamă. Iar numita cărticică neconținând nimica ce ar putea să atingă bunul moral ori pre înalta cărmuire, deci subiscălitul rog pre Onoratul Secretariat ca să binevoască a poronci spre a fi slobozite.

Iași Dechemvrie în 7, 1849.

P. Antonino de Stefano, Vescovo catolico.

Rezoluție.

Dechemvrie 7. La D-lui Serdariul Codreșcu spre a face lucrare după de înaintea rezoluție.

Referat.

1849 Dechemvrie în 7 zile.

Am arătat cele convenite pe cererea din 3 Dechemvrie atingătoare tot de această cărticică intitulată *Calea Crucii*.

T. Codrescu.

4.

Prea Înălțate Doamne!

Două cărți tipărite la Brașov în limba noastră, intitulate : una *Calea Crucii*, *ascultarea Sfintei Liturghii* și cealaltă *Catihisul Creștinesc*, înfățișându-ni-se, și aflându-se împotriva dogmei Bisericii noastre, le alăturăm Înălțimii Voastre. A cărora intrare în țară, după cercetarea ce am făcut, s'a găsit că încă la anul 1849 Secretariatul de Stat a făcut cunoscut Locoțiitorului de Mitropolit că au intrat în Moldova, și s'au lăsat slobode. Și fiindcă asemenea cărți pot face mari smintele și desbinări, mai ales în norodul cel mai de jos, care nu știe a deosebi dogmele bisericii pravoslavnice de ale apusului, smerit vă rog să binevoți a poronci a se strânge din țară, fiind multe presărate, și a se desființă. Și pe viitorime, să hotărâți asemenea cărți atingătoare de religie să nu poată a le tipări în țară, sau a intra de aiurea fără voia și cercetarea Mitropoliei.

Al Înălțimii Voastre

Cătră Dumnezeu smerit rugător

Sofronie Mitropolit Moldaviei.

Rezoluție Domnească.

Sfatul Nostru va lua în deaproape considerare împrejurarea cuprinsă prin anafora de față și va chibzui a se lua prin locul competent cele mai nimerite măsuri, fără a nu se îngădui prin țară circulara unor asemenea cărți.

Ghyka Vv.

In 16 Noemvrie 1851.

5.

Pea Înălțate Doamne,

Din luarea aminte ce am făcut, descoperind că cărțile spre a se țenzura se primesc după ce ele mai întâiu intră în țară și se împrăstie în toate părțile, precum de pildă sunt și acestea două de acum, *Catihisul Creștinesc* și *Calea Crucii* sau *ascultarea Sfintei Liturghii*. Pentru care cu smerenie rog pe Înălțimea Voastră să binevoiți a porunci, ca nici decum să nu intre în țară orice cărți bisăricești, până mai întâiu nu va avea deslegarea și învoirea Mitropoliei și nici a se tipări aici în Moldova.

Al Înălțimii Voastre

Cătră Dumnezeu smerit rugător,

Sofronie Mitropolit Moldaviei.

Rezoluție Domnească.

Sfatului Nostru. Țenzura pentru tipărirea cărților bisericesti precum și asupra acelor ce intră în țară, de cuviință s'ar socoti a fi în îngrijirea și sarcina Mitropoliei, care singură este competentă a le țenzura cu acurateță. Prin urmare, Sfatul luând în privire chestia aceasta vajnică, va încheia a lui socotință asupra regularisării ce urmează a se face în acest obiect și ne va referă.

In 16 Noemvrie 1851.

(Ibid., XII, 1, 121.)

Ghyka Vv.

6.

Memuar.

Primindu-se anafora Prea Sfințitului Mitropolit cu No. 1393, cu următoarea înaltă rezoluție (urmează textul rezoluției de mai sus).

S'a făcut cercetare în dispozițiile țenzurii și s'a găsit că pentru acest caz art. 23 din Domnescul ofis cu No. 93, din Noemvrie 1848 cuprinde: «urmarea sus arătată să se păzească și pentru cărțile bisericesti, cu aceasta că acele ce vor veni în Capitalie să se dea prin Secretariat spre cercetarea Mitropoliei, iar acele ce vor merge la ținuturi să se încredințeze de cătră Isprăvnicii protoiereilor înadins însărcinați cu această cercetare de Mitropolie».

Această urmare s'a păzit la toate prilejurile, iar pentru cazul de care se vorbește în anaforaa țitată a Prea Sfințitului Mitropolit, nu se vede să se fi făcut, precum se bănuiește din memuarul pentru împrejurarea arătată în anaforaa Prea Sfințitului Mitropolit cu No. 1359.

Șeful Secției, *A. Sihleanu.*

7.

Memuar.

La anul 1849 s'a primit la Secretariat jalba prefectului catolicesc dela ținutul Bacău, Antonie de Stefano, cu arătare că de cătră Isprăvnicia de Roman i s'ar fi oprit niște catihisuri pentru învățatura copiilor catolici, numai pentru zicerea cuprinsă la sfârșitul titulației, adică: «dar mai ales pentru scolarii din prințipatul Moldaviei», rugându-se numitul prefect, ca scoțându-se dela toate exemplarele fila titulației, să i se sloboadă cărțile.

În urmarea acestei cereri, la 10 Ianuar, sub No. 11, s'a scris Isprăvniciei de Roman că în privire că niște asemenea catehisuri, ce sunt menite pentru învățatura băieților catolici s'au fost oprit numai pentru zicere din urmă cuprinsă în titulația lor, apoi Ispravnicul, în ființa numitului proprietar, scoțând fila dintâi dela fiecare exemplar, să le sloboadă în primirea sa.

La 12 Ianuar, prin adresa No. 27, s'a încunoștințat pe Mitropolie despre această regularisire, poftindu-o tot odată a porunci cui se cuvine de a se urmă privighere întru a nu se întrebuintă asemenea catihisuri de cătră copii de legea pravoslavnică.

Prin raportul sub No. 506 din 20 Ianuar 1849, Ispravnicia de Roman trimete Secretariatului filele titulației ce după poruncă ce i s'a fost dat a scos dela sus numitele exemplare.

Tot în anul 1849, Decemvrie în 3, s'a primit la Secretariat o altă jalbă dela Episcopul catolic, Antonio de Stefano, prin care arată că viindu-i o ladă cu cărți pentru rugăciuni în religia catolică și trimetind din ele un exemplar intitulat «*Calea Crucii și ascultarea Sfintei Leturghii*», se roagă a se observă de censură. Acest exemplar trimițându-se D-sale Sărdarului Teodor Codrescu spre cercetare.

La 7 Decemvrie s'a mai primit dela Preasfințitul Antonio de Stefano jalba arătătoare că lada D-sale cu cărți sosită în Capitalie se află la Vamă, și se roagă a i se slobozi, și această jalbă s'a recomenduit tot D-sale Sărd. Codrescu spre a face lucrarea după cea dinainte rezoluție.

D. Codrescu prin referatul din 7 Decemvrie arată că a cetit cu cea mai mare atenție numita carte și nu a aflat în ea nimica care să fie în

contra regulilor censurii sau a Sfintei Biserici ortodoxe a Răsăritului; și că această carte este numai pentru junimea romano-catolică.

După aceasta, prin adresa cu No. 3.082, din 10 Decembrie, se înștiințează pe Preasfinția Sa Episcopul Antonio de Stefano că cercetându-se partea intitulată «*Calea Crucii*» s'a rânduit pentru slobozirea acestor cărți pe un ampoiăat a Secretariatului, poftindu-l ca să trimeată pe cine va socoti din parte-i, care înțelegându-se cu ampoiăatul să fie față la deschiderea lăzii cu cărți; adaogându-i-se tot odată că aceste cărți fiind destinate pentru auzul junimii romano-catolice, apoi Preasfinția Sa să binevoască a pune la cale de a nu se împărți decât la fețe de religia catolică și nici cum la fețe de religia domnitoare, ca unele ce sunt tipărite în dialectul român.

Tot odată s'a scris și carvasaralei sub No. 3082 să încredințeze acea ladă cu cărți ampoiăatului Secretariatului de Stat D. N. Filipescu, spre a le slobozi după povățuiri ce are Șeful Secției.

(Ibid., VII, 1, f. 132.)

A. Sihleanu.

8.

Onoratului Secretariat de Stat.

Post. Gheorghe Asachi.

Manuscrisul alăturat a D. C. Genadi, trimes subscrisului de a-l cerceta, cuprinzând materie religioasă, apoi cercetarea sa, după dispoziția art. 33 din Ofisul domnesc, dat prin onor. Secretariat sub No. 2617, pentru cărți și manuscripte, încă dela anul 1848, este de competența (sic.) părții duhovnicești, pentru care cu onor se înapoează spre mai departe lucrare.

28 Noemvrie 1853.

Gh. Asachi.

Rezoluție.

Noemvrie 28. Să se împărțesească Prea Sfințitului Mitropolit fiind obiectul (?) de materie duhovnicească.

(Ibid., VII, 2, f. 90.)

9.

Cinstitului Secretariat de Stat.

Manuscrisul Dumisale Costache Genade ce l-am primit pe lângă adresa No. 3507 a cinstitului Secretariat, după țenzurare ce i s'a făcut, alăturat cu acesta îl înapoim cinstitului Secretariat cu răspuns că nu încuviințăm tipărirea lui

No. 130.

Sofronie Mitropolit Moldovei.

1854 Ianuarie 21.

10.

Onoratului Ministeriu al Treburilor Străine.

Constantin Genadi.

Petiție.

Încă dela anul 1848 stau la Domnul Postelnic Gheorghe Asachi 300 de exemplare a cărților *Despre relighie, despre învățătură și despre economia politică*. Nu pot înțelege o asemenea urmare din partea Domniei Sale, căci țenzura o am pusă pe manuscris și 100 exemplare le-am luat de mult.

Rog pe onoratul Ministeriu ca să binevoască de a poronci darea lor în primirea mea.

Am mai dat un manuscris la onorata Ministerie și ea l-a trimis Domnului Prea Sfințit Mitropolit. Acel manuscris trată despre relighie. Am aflat pe urmă că nu dă voie a ieși în lumină fără de a da în scris vreun rezon pentru asemenea refuz.

Oare un laic nu poate trată despre relighie? Și mai ales, când laicul nu numai că nu se atinge în ceva despre credința noastră, ci caută chipurile de a face minunați creștini.

Iarăș rog pe onoratul Ministeriu de a se face în cauza de mai sus o dreaptă lucrare.

C. G. Genadi.

26 Februarie 1855.

(Ibid., VII, 2, f. 94.)

Rezoluție.

Secția I va cercetă și cu lămurire va referă de împrejurările amânduror acestor cazuri.

11.

Referatul Secției I.

Anul 1855 Martie.

Spre îndeplinirea rezoluției însemnate asupra petiției dumisale Costache Genadiu, subsemnatul cercetând actul țenzurii, s'a lămurit:

1. Pentru uvrajul intitulat *Cercări despre relighie, învățătură și economie politică*, care arată că ar fi la D-lui Postelnicul Gh. Asachi în număr de 300 exemplare tipărite, se iea lămurire din act că după petiția ce D-lui, în anul 1848, au adresat Secretariatului de Stat, cu cerere de a se țenzură

acel uvraj, i s'a încuviințat tipărirea lui înapoiindu-se și manuscrisul sub adevărire. După tânguire înfătoșată de D-lui Genadiu pentru oprire de către redacția Albinei a zisului uvraj, cerându-i-se lămurire redacției prin poronca cu No. 3.607 din 1850, prin raportul cu No. 71 din 853 face cunoscut că după poronca de mai sus a încredințat toate acele broșuri unui rânduit din partea Secretariatului de Stat în ființa și a autorului. Pentru numărul de 105 broșuri tipărite urmează adevărire dumisale Genadiu pe petiția de mai sus pentru primirea lor dela Secretariatul de Stat. Despre aceste s'a încunoștințat și pe d-l autor.

2. In cât pentru al doilea manuscript, care trată despre relighie, el se vede trimis Preasfințitului Mitropolit spre țenzurare cu adresa Secretariatului No. 3.507 din 1853; răspuns încă nu este primit.

Șeful Secției, *Anghelichi*.

Rezoluție.

2 Martie, Secția I. Pe de o parte să se caute a se luă încredințare sau dela redacție sau din cancelarie dacă s'au adus la Secretariat toate acele broșuri, căci de le-a încredințat într'adevăr redacția trimisului Secretariatului de Stat, trebuie să aibă dovadă despre aceasta, și prin urmare atunci este răspunzător acel trimis, de vreme ce D-lui autorul se dovedește că nu a primit decât numărul de 105, iar de nu are asemenea dovadă redacția, răspunderea cade asupra ei. Pe de altă parte se va face poftire Inalt Prea Sfințitului Mitropolit ca să trimată manuscriptul țitat Secretariatului de Stat.

(Ibid., VII, 2, f. 95.)

12.

Cinstitului Secretariat de Stat.

Iscălitul voidnd a da la lumină alăturata aici broșură intitulată *Aceea ce ne învață Sfânta Scriptură, adică vechiul și noul testament și dovezile cum că trebuie să cetim acestea*, rog plecat pe cinstitul Secretariat să binevoească a poronci despre țenzurarea ei, precum și pentru învoire de a se tipări.

M. Vitlimescu.

1849 Noemvrie in 4.

Rezoluție.

Noemvrie 4. La Secția I spre urmare potrivit așezământului.

(Ibid., VI, 2, f. 264.)

13.

Cinstitului Secretariat de Stat.

Spre îndeplinirea cererii cinstitului Secretariat, cuprinsă în adresa cu No. 2.833, s'a însărcinat Arhimandritul Ghermano, duhovnicul Mitropoliei, de a țenzurat broșura intitulată *Ceea ce ne arată Sf. Sscriptură, adică Vechiul și Noul Testament și dovezile cum că trebuiesc să se cetească aceste*, compusă de Dumnealui Pitarul M. Vitlimescu.

Cu căzută cinste se înapoște cinstitului Secretariat cu voie de a se tipări pe temeiul celor de țenzor în ea însemnate.

Îndeplinitor de Mitropolit, *Mardarie Ananias*.

No. 1687.

1849 Decemvrie 1.

III.

Acte relative la cărți românești sau traduceri în limba română și teatru.

I.

Cinstitului Secretar de Stat din Prințipatul Moldovei.

Insoțit pe lângă aceasta înfăpșez un manuscript compus din 150 anecdote culese din mai multe istorii și jurnale străine, tălmăcite de iscălitul în dialectul moldovenesc și intitulat *Năravul și fapta bună*.

Care mă rog să se cerceteze de către țenzură și să mi se dei voie a se tipări.

1849 Dechemvrie 16.

M. Drăghici.

Rezoluție.

Se recomanduește Dumisale Codrescu spre cuvenita lucrare.

1849 Dechemvrie 25. Manuscrisul de sus cercetându-se, se încuviințează tipărirea, afară numai de § 142 ce se cuprinde de la foaia 150—168 ce l-am suprimat, aflându-l nepotrivit a se publică. Această împrejurare o supun E. S. Secretarului de Stat spre a hotărî cele de cuviință întru aceasta.

T. Codrescu.

Ofis Domnesc No. 6 din 22 Ianuarie 1851 către Postelnicul Gheorghe Asachi.

Intemeierea prințiipiilor mântuitoare de religie și de moral și ferirea de ideile vătămătoare în societate este una din îndatoririle fiecăruia Guvern. Așezămintele de mai nainte au regulat modul privigherii asupra introducerii și publicării cărților și a foilor periodice în țară. Dar în epoha de astăzi în care licența presei a aprins atâtea iluzii și a cășunat multe răsturnări sociale, datoria noastră este a consfinți acestui obiect o mai mare luare aminte, ca prin măsuri convenite să se dei opiniei publice o direcție conformă cu legile sfintei noastre religii, cu moralul cel mântuitor, cu poziția de astăzi a țerii și cu gradul culturii născânde, a căreia desvoltare derază dela calea pre care ea va păși și despre care suntem răspunzători viitorimii. Aducerea întru plinire a dispozițiilor statornicite, cere conlucrarea unui bărbat cu științe pozitive și caracter recomandabil. Principiile mântuitoare despre cari dela renașterea literaturii naționale mărturisesc toate cumpămirile D-tale, Ne îndeamnă a încredința Dumitale această gre sarcină, drept care te numim de inspector al tuturor tipăriturilor în limba românească ce se fac aici în țară sau se introduc de peste marginea ei, ca să aibi asupra acestora cea mai de aproape privighere potrivit instrucțiilor împărțite de Secretariatul de Stat. De asemenea Teatrul Național urmând a fi un centru de întrunire a locuitorilor de toată starea și vârsta, unde în mod practic auzitorii au, pre lângă buna petrecere, a se adăpă cu exemple folositoare, îndemnătoare către fapte (sic) bune și desprețuirea vițiilor, cere neapărat a fi povățuit cu cea mai mare îngrijire, ca scopul menirii sale să se poată plini fără atacuri personale și fără călcarea bunei cuviinți, cu cari Teatrul este dator către societate, încât ștena dramatică se cuvine a fi condusă duple autorii clasici, pe calea estetică ce înriurează asupra caracterului și în vieța socială, făcând apel la sentimentele nobile ce înalță cugețul și formează inima, fără întărtarea patimilor, cari pot aduce desprețuire a unei clase a societății asupra alteia. Astă îndatorire nu mai puțin însemnătoare punem de asemenea asupra D-tale, ca unul ce prin îndelungată experienție și dovezi întru aceasta ai căștigat încrederea publică, încât cercetarea pieselor ce au a se reprezentă pe Teatrul Național va atărnă dela D-ta potrivit instrucțiilor statornicite.

Aceste ambe însărcinări ostenitoare fiind mai covârșitoare decât leafa însemnată în budget pentru asemeneaa dregătorie, plinită cu zel și înțelepciune, răspunzând la încrederea Noastră, dorim a fi un organ conlucrător întru a Noastră îngrijire pentru îmbunătățirea stării morale și a bunei petre-

ceri a societății și va adăogi a noastră bunăvoință asupra D-tale și mulțămirea a ne folosi de tot ocazionul a vă o mărturisî.

(Ibid., VI, f. 108.)

3.

Onoratului Secretariat de Stat.

Postelnicul Gh. Asachi.

Pe temeiul rezoluției onoratului Secretariat de Stat din 14 a curgătoarei, pusă pe cererea DD. Gusti și Teodor Codrescu, cercetând cuprinderea calendarului pe anul 1852, redijat de D-lor, n'am găsit ceva în contra censurii, decât mă simt dator a rechemă luarea aminte a onorabilului Secretariat asupra unor fraze, deși istorice, cuprinse în fața 12, 13 și 24 pentru a lui mai departe hotărîre.

Gh. Asachi.

No. 26.

15 Dechemvrie 1851.

Rezoluție.

1851 Dech. 15. La însemnatele fețe aflându-se descrieri a timpului de demult trecut, spre știință.

Rad. Roset.

(Ibid., VII, 1 f. 143.)

4.

Onorabilului Secretariat de Stat.

Postelnicul Gh. Asachi.

Prin ofisul Prea Înălțatului Domn din 23 Ianuarie 1851, însărcinat cu cercetarea cărților române cari se tipăresc sau se introduc în țară, și în temeiul instrucțiilor într'aceasta publicate, mă văd din nou îndatorit a raportă Onorabilului Secretariat că nici tipografiile țerii ce tipăresc cărți, nici neguțitorii cari le introduc de pe aiurea nu se informează la acele dispoziții, ce unele publică iar alții importează cărți fără formalitatea cerută. Drept aceea primind de nou și înalta verbală poroncă, de neapărat cred ca Onor. Secretariat să binevoească a lua întru asta cuvenitele măsuri, ca nu cumva din neobservația dispozițiilor prescrise să se nască rezultate vătămătoare. De nevoie este ca fiecare tipo-litografie să supuie spre cercetare orice lucru tipărește, afară de bilete și afișe, și la încheierea lunii să împărtășească lista lucrărilor lor, iar neguțitorii de cărți să supuie cercetării exemplarele cărților introduse mai înainte de a le vinde și, pentru exacta plinire acestora, onorabilul Secretariat să însărcineze pe un al său ampoiăat cu îndatorire a cercetă totdeauna [institutele] tipo-litografice și a raportă despre lucrările lor.

Gh. Asachi.

No. 34.

Iași, 1 Februarie 1852.

Rezoluție.

Către carvasară să se scrie ca ea nici o carte intrată în țară să nu sloboadă fără învoirea ținșurilor. Iar Departamentul din Lăuntru se va pofti a luă cele mai de aproape măsuri spre supunerea tipo-litografiilor la regulile ținșurii, iar Dumisale Postelnicului împărtășindu-i-se știință despre aceste, i se va face invitație a fi cu privighere asupra îndatoririlor D-sale întocmai după instrucții.

Rad. Roset.

5.

Onoratului Secretariat de Stat.

Referat.

Iași, 20 Maiu 1852. No. 51.

Cercetând colecția de poezii a D-sale Bolintineanu, compusă din douăsprezece coale manuscrise și făcându-i oarecari însemnări, după care ea se poate tipări, o supun onoratului Secretariat spre a se informălu după așezământ.

*Gh. Asachi.**Rezoluție.*

1852 Maiu 24.

Spre cuvenita înaintire a lucrării.

(Ibid., VII, 1, f. 221.)

Rad. Roset.

6.

No. 41.

din 2 Iunie 1852.

Cinstit și credincios boier al Domniei Noastre, Arhon Spatar Grigore Cuza, Șeful Departamentului averilor bisericesti.

Pururea neadormiți și îngrijiți pentru a depune pe altarul iubitei noastre țeri a Moldovei orice din parte-ne ar putea să-i aducă sporire, nu numai

materială, ci mai vârtos morală și intelectuală, aflând manuscriptul Hroniciei Românilor și a mai multor neamuri, alcătuite de Gheorghe Șincai de Șinca, n'am pregetat de îndată a-l și cumpără din ale noastre mijloace spre a-l hărăzi Bibliotecii Naționale.

Fiind însă că un asemenea odor național nici se cuvine nici dorim a rămăneă mai îndelungat proprietate privată, punem Dumitale îndatorire, ca ne-întârziat, din fondul șolar, să pui la cale tipărirea zisului manuscript în cel mai îmulțit prin puțință număr, păstrându-se inalterat textul originalului, spre a se putea răspândi în mânilor tuturor, mai ales a junimii, pentru care istoria țerii este învățătura cea mai neapărată.

Indreptând Dumitale pe lângă aceasta și manuscriptul întreg, alcătuit de patru tomuri, am poroncit și Secretarului de Stat ca să-l încredințeze Vorniciei Bisericești și a Invățăturilor Publice sub formală adeverință, iar vânzarea cărții tipărite se va face cu un preț potrivit în folosul fondului școalelor.

Totodată facem Dumitale cunoscut, că întru ajutor la privigherea tipării exacte după text și grăbirea ediției, prin înadinsore ofisuri am însărcinat sub a Dumitale președință, o comisie încheiată de D-lor Aga Anastasie Panu, Colonelul Mihail Kogălniceanu și Comisul Gheorghe Șion.

(Ibid., VII, 1, f. 199.)

7.

Departamentul Averilor Bisericești și al Invățăturilor Publice către Secretariat.

No. 2.786 din 1852 Iunie 7.

Cu adresa onorabilului Secretariat de Stat No. 1.664, primindu-se manuscriptul istoriei nemuritorului Gheorghe Șincai, care Prea Înălțatul Domn l-a cumpărat în folosul bibliotecii școalelor, cu onoare se răspunde de primire.

Grigorie Cuza.

(Ibid., VII, f. 224.)

8.

Onorabilului Secretariat de Stat.

Constantin Boneciu.

Cerere.

Prin o altă suplică ce subiscălitul am dat onorabilului Secretariat, încă din luna trecută, și pe lângă care am alăturat o piesă teatrală intitulată

Maria, sau muștrările de cuget a unei mame, cu rugăminte ca să mi-o țenez spre a o putea scoate la lumină, însă până acum nici un rezultat n'am căpătat. Pentru care plecat adaog și prin această rugăminte Onorabilului Secretariat să binevoască a mi-o țenzură, așa precum abonații ce-i am cer cu neconținere a le da exemplarele la cari s'au premunerat.

C. Bonciu.

Iași, 1852 Iulie 2.

(Ibid., VII, 1, f. 220.)

9.

Onoratalui Secretariat de Stat.

Asupra piesei iutitulate *Maria sau muștrările unei mame*, dramă în 1 tom, de Deval, tradusă de demoazela Sofia Cociu, subscrisul însărcinat cu cercetarea ei aduce la cunoștința Onoratalui Secretariat că: scopul dramei este a înfătoșă lupta între crimenul și virtutea, pedeapsa acestui întâiu și triumful acestei din urmă; piesa de față nu răspunde la acest principiu și cu atâta mai puțin mi se pare că se cuvine a se publică, tradusă fiind de o demoazelă.

Gh. Asachi.

No. 57.

Iași, 22 Iulie 1852.

Rezouție.

1852 Iulie 25. Cetind însumi piesa alăturată, găsec că ea răspunde destul de potrivit la scopul dramei și nu cuprinde nimic ce s'ar opune regulilor țenzurii. Cuvântul că este tradusă de o demoazelă, nu-i destul de puternic pentru ca să oprească publicarea ei, pentru aceea o încuviințez.

C. Ghyka.

(Ibid. VII. f. 256.)

10.

General Inspectorul Oastei Prințipatului Moldovei către Secretariatul de Stat din 26 August 1852.

In urmare împărțășirii Departamentului din Năuntru sub No. 14.761, poroncindu-se în deobștie comandirilor graniții de a aveă căzuta privighere în cazul de a se introduce în Prințipat niște broșuri sub întiitulație de

Catehismul sătenilor sau sfaturi la vatra focului între un revoluționar și un sătean, s'a primit acum raportul comandirului trecătoarei Cornul Luncii sub No. 77, în cuprindere că pe la acea trecătoare se introduc gazete nemțești dela Brașov, primite de D. Iancu Stârce, posesorul moșiei Mălinii și asemenea românești primite de Egumenul mănăstirii Slatina. Această împrejurare privind competența onorabilului Secretariat, cu cinste i se cere știință în ce chip urmează a se da povățuire zisului comandir la așa întâmplare.

N. Mavrocordat.

Rezoluție.

Septemvrie 17. Să se facă cunoscut Hătmaniei că, de vreme ce gazetele nu intră în categoria acelor ce s'au scris Comandirului, apoi nici are a se înainta întru aceste vreo lucrare din partea Secretariatului.

N. Canta, C. Sturdza, C. Ghyka, Gr. Cuza, Scheletti.

Director Procopie Florescu.

(Ibid., VII, 1, f. 258.)

11.

Onorat D. Post. Gheorghe Asachi, țenzorul în dialectul românesc.

Cercetând articolul publicat de D. A. Vincler prin *Foaia societății de medici* cu No. 12, sub titlu de *Adaos pentru cultura pământului și negoț*, l-am găsit cu totul în contra regulilor țenzurii și abătut dela buna cuviință, prin urmare alăturând Dumitale pe lângă aceasta țitata foaie, vă fac totdeodată poftire ca să înștiințați pe D. Vincler că, pentru întâia dată acel articol s'a oprit și i se iartă abaterea făcută de D-lui prin publicarea lui, iar la întâmplarea de a se mai da în cunoștința obștească de asemenea, pe cutezătorii se vor supune străfuirii, împărtaşind totodată aceasta și redactorului țitatiei foi, cu arătare că la ivire încă odată a unor asemenea articole, foaia va fi suspendată pentru totdeauna.

1852 Octombrie 14.

Secretarul Statului Logofăt și Cavaler...

(Ibid., VII, s, f. 290.)

12.

Onorabilului Secretariat de Stat.

Manuscrisul romanului intitulat *Manuel sau căderea și înălțarea oame- nilor prin femei*, de D-lui Dimitrie Bolintineanu, de onoratul Secretariat trimis spre cercetare, cuprinde suget (sic) carele între altele expune un șir

de aventură a vieții sociale din Țara-Românească. Apoi fiindcă D-lui autorul, ce de asemenea este Român, în cartea sa citează anume lucruri și persoane cunoscute, mi se pare că numai autoritățile de București ar putea cunoaște dacă asemenea carte s'ar putea publică fără vreo jignire.

17 Martie 1853.

No. 93

Gh. Asachi.

Rezoluție.

2 Aprilie. Să se înapoiească D-sale Sion manuscriptul cerut.

C. Ghyka.

Primit. G. Sion.

13.

Onoratalui Secretariat de Stat.

Prin ofis domnesc însărcinat cu cercetarea cărților române și a pieselor teatrale, de doi ani port astă îndatorire fără remunerația ce-i este rânduită, numai cu sentiment de a putea răspunde la încrederea Înălțimii Sale.

Având însă, pentru sănătatea mea, a călători și cunoscând din cercare împovărarea acestei însărcinări care cere întrebuințare de mult timp, propun pe D-lui Slugeriu Alexandru Obregea, amplotiat la Institutul foilor oficiale, carele să aibă a cercetă cartea sau manuscrisul și a referă onorabilului Secretariat spre definitivă încuviințare.

Iași, 25 Aprilie 1853.

Gh. Asachi.

Rezoluție.

Se încuviințează cererea de față pe răspunderea D-sale Postelnicului Gh. Asachi, căruia i se va face împărtășire.

C. Ghyka.

(Ibid., II, 1, f. 387.)

14.

Onorabilului Secretariat de Stat.

D-lui V. Alexandri trimitându-mi o ladă cu cărți intitulate *Doine și Lăcrămioare*, tipărite în Paris, rog pe onorabilul Secretariat ca să binevoască

a regulă țenzurarea volumenului ce-l alătur pe lângă aceasta, după care să mi se deie voie de a le lua de la vamă.

1853 Iulie în 25

T. Codresco.

23 Iulie.

Țenzura acestui uvraj se va face de iscălitul.

C. Ghyka.

(Ibid., VII 2, f. 29.)

August.

Se încuviințează țircularea acestui uvraj și să se facă cuvenita lucrare către vamă ca să sloboadă asemenea cărți.

C. Ghyka.

15.

Onorabilului Secretariat de Stat
Vasile Păun.

Cerere.

Sosind acum la vamă și al doilea volum din *Misterurile țintirimului Perlașez*, rog pe onorabilul Secretariat să binevoască a poronci cui se cuvine de a se țenzură și a mi se slobozi.

Vasile Paun.

1853 August.

Rezoluție.

Se încuviințează țircularea acestui uvraj.

C. Ghyka.

16.

Prea Înălțate Doamne!

Științele, artele și literele făcându-se din ce în ce mai simțibile trebuitoare, iar lipsa de asemenea opere fiind la noi desăvârșită, mi-a făcutu de multă vreme îndemnul de a traduce *un milionu de facte sau Ajutoru de memorie universală pentru științe, arte și littere*, operă adoptată de Academia științelloru din Paris și care a câștigatu unu generalu successu în toate părțile lunei civilisate.

Din alăturatulu prospectu, Înălțimea Voastră vă veți putea lămuri cîtu această operă poate fi profitabilă Societății noastre.

Ca la un călduros protectoru și întemeitoru a totu ce se face de bunu pentru Nație, vinu a rugă pe Innălțimea Voastră să binevoiți a încuragiă această operă prin Innalta Voastră iscălitură, spre a câștigă înlesnirea ce-mi lipsește pentru întâmpinarea primelor cheltueli alle publicației.

Alu Innălțimei voastre prea plecatu și supusu servu

Negulici.

Iași, 25. Septemvrie 1853.

Apostilă Domnească.

Secretariatul de Stat va cercetă programa alăturată și încredințându-se că operele cuprinse în ea merită a fi publicate în limba națională, îl va supune Sfatului spre a-l aprecia și a găsi mijloace de ajutorință pentru a lor tipărire.

în 28 Septemvrie 1853.

Ghyka Vv.

29 Septemvrie 1. Potrivit cu înalta apostilă, se va rândui o comisie litterală (sic) compusă de D-lor M. Kogălniceanu, D. Rallet și A. Treb. Laurianu, spre a cercetă dacă operele traduse de D-l D. G. Negulici sunt folositoare școalelor private și publice. Prin adresă se va face cunoscut D-lor-sale asemenea însărcinare.

C. Ghyka.

17.

Onoratului Secretariat de Stat.

Însărcinarea pusă asupra-mi de a cercetă manuscrisele cărților românești ce au a se pune sub tipar și acele a pieselor ce au a se reprezenta pe Teatrul Național, a ajuns a fi atât de împovărătoare prin mulțimea materiei și eterogenitatea ei, încât cu toată activitatea, cu neputință este a fi astă îndatorire purtată de o singură persoană. Spre a se putea plini în viitor astă însărcinare cerută de cursul neîmplinit al acestei trebi, este de neapărat a se rândui de ajutor o persoană literară și salariată, mai ales că de trei ani de când eu plinesc gratis astă însărcinare, leafa pentru această legiuită nu s'a întrebuițat. Pentru o asemenea întrebuițare recomand pe D-lui Sluger A. Obregea carele sub a mea povățuire va răspunde la astă îndatorire.

No. 167.

30 Ghenarie 1854.

G. Asachi.

Rezoluție.

Spre referire.

Mavroeni.

18.

Onoratului Secretariat de Stat.

Manuscrisul intitulat *Resbelul Femeilor* a lui Alesandru Dumas, tradus românește de D. Negulici, recomandat subscrisului sub No. 460 spre cercetare, cu onoare se înapoeste cu oarecari îndreptări. Pre lângă aceasta, binevoescă onoratul Secretariat a orându-i a nu se primi pe viitorime manuscrise ce nu vor fi curat scrise și fără ștersături, atât spre a nu îngreuiă sarcina cercetării precum și a nu da ocazione (sic) la alte preschimbări chiar după încuviințare.

Gh. Asachi.

No. 200.

14 Octomvrie 1854

(Ibid., VII, 2, f. 227.)

20.

Departamentul Cultului și al Instrucției Publice către Secretariatul de Stat.

No. 1035 din 28 Februarie 1854.

Pentru complectarea tipării Cronicej lui Șincai, după socotința comisiei conchemate *ad-hoc*, găsindu-se de cuviință a se tipări în capul uvrajului biografia autorului, compusă de unul din membrii acelei comisii, D-lui A., Treb. Laurian, Inspector General al Scoalelor, manuscrisul acestei biografii cu onoare se alătorează acelu onorat Secretariat, spre a se supune țenzurării cerute de așezământ, cu poftire a se face aceasta cât se poate mai fără întârziere.

Șeful Departamentului, P. Mavrogheni.

Rezoluție.

Se va împărți țenzorului spre cuvenita înaintire, cu cât se poate mai fără zăbavă, după care se va înaintă alăturata biografie Departamentului bisericesc.

Semnătura nedescifrabilă.

(Ibid., VI, 2, f. 156.)

21.

Onoratului Secretariat de Stat.

Manuscriptul intitulat *Biografia lui Gheorghe Șincai*, trimis spre cercetare, necuprinzând în el nimică ce s'ar opune instrucției statornicite, se

poate publică. Drept care se înapoește aici Onor Secretariat spre mai de parte lucrare.

No. 178.

Iași, 3 Martie 1854.

Manuscriptul ținut prin aceasta l-am primit.

(Ibid., VII, 2, f. 156.)

Gh. Asachi.

G. Sion.

22.

Onoratalui Secretariat de Stat.

Pe lângă raporturile ce am avut onor a adresă în cauza nepăzirii regu-
lilor statornicite pentru publicarea cărților, astăzi adaog a supune cunoș-
tinței Onor. Secretariat că, în tipografia româno-franceză din Iași, a ieșit
la lumină cartea intitulată *Culegeri de dovezi din Sfânta Scriptură asupra
religiei ortodoxe, adunate de Neofit Shimonah, dată la lumină cu blagoslove-
niă fericitului întru pomenire Mitropolitului Moldovei Iacov Stamati la 1803.*

Fără a intra întru cercetarea cuprinderii acestei cărți, socotesc de datorie
a semnală, pe lângă nepăzirea instrucțiilor date, ca fiecare manuscris să
aibă autorizația competentă, mai nainte de a fi pus sub tipar, și răspân-
direa cărții pe la librării spre a fi supusă la vânzarea publică.

Gh. Asachi.

Iași 8 Iulie 1854.

No. 195.

Rezoluție.

În 14 Iulie 1864. Se va scrie Agiei împărtaşindu-i-se raportul acesta
pentru ca de îndată D-lui Vel Aga în persoană să meargă la tipografia
numită și să facă cercetare despre împrejurările prescrise (?) prin acest
raport și să refereze Secretariatului fără întârziere.

(Ibid., VI, f. 138.)

A. Sturdza.

23.

Onorabilului Secretariat de Stat.

Alăturatul manuscris intitulat *Isioria și întâmplările baronului Mün-
hausen*, voind a-l tipări și a-l da la lumină, poftesc pe onorabilul Secre-
tariat să poroncească censurarea lui.

16 Octomvrie 1854.

G. Sion.

Rezoluție.

Se va ocupa Dumnealui Fotino a cerceta acest uvraj.

C. Ghyka.

Referat.

In Noemvrie 1854.

Potrivit însărcinării ce mi s'a pus prin rezoluția de mai sus, censurând pe alăturatul pe lângă acesta manuscript intitulat *Istoria și întâmplările baronului Miunhasen*, cu căzutul respect îl supun spre încuviințarea tipăririi cu modifițiile ce am socotit a face în el.

A. Fotino.

Așa precum D-lui Șeful Secției mi-a arătat că din poronca chemării (?) nu mi se sloboade o parte din cartea aceasta, deși este aprobarea rânduitului cu censurarea, am primit manuscriptele înapoi renunțând a-l pulică cu asemenea mărăginire.

G. Sion.

(Ibid., VII, 2. f. 243.)

24.

Onoratului Secretariat de Stat.

Alăturatul manuscris al poeziilor Dumisale Dascalenco, trimes de tipografia franțezo-română, censurându-se se înapoeste spre mai departe lucrare a onoratului Secretariat. La istu (sic) ocazion observez : că s'ar conveni [a] controlă dacă partea tipărită s'a conformat cu cele censurate, care operație nu știu de se face, mai ales dacă autorii sau tipografii nu se conformează cu legiuirea a da la Secretariat și la bibliotecă numărul hotărât de exemplare.

Gh. Asachi.

No. 204.

Iași 12 Noemvrie 1854.

Rezoluție.

Controlarea cărților tipărite de sunt cu totul întocmai cu manuscriptul încuviințat a se tipări în privirea D. țenzor. Iar în cât pentru păzirea regulii de a se trimite exemplarele convenite la Secretariatul de Stat, se va face poftire trebuitoare tipografiilor respective pentru a urmă întocmai.

C. Ghyka.

(Ibid., VI, f. 152.)

25.

Onoratalui Secretariat de Stat.

Soră-mea Catinca Vogoridi vroind a tipări scrierile răposatului ei părinte, Logofătul Conache, care pe lângă aceasta se alăturază, rog pe onoratal Secretariat să binevoască a poronci țenzurarea lor precum și, în urma acesteia, voia spre a lor slobodă tipărire.

C. Negri.

1854 Dechemvrie 4.

Iași.

Rezoluție.

D lui Aga Sihleanu va țensură grabnic manuscrisele alăturate.

C. Ghyska.

(Ibid., VII, 2, f. 260.)

26.

Onor. Secretariat de Stat.

Conform cu rezoluția din 28 Martie, cercetându-se manuscrisul D. Hatmanului T. N. Balș, intitulat: *Culegeri morale și politice*, traduse din a lui Seghiur (Ségur) și E. Girardin și neaflând nimic în contra regulilor cenzurii, cu onor supun onor. Secretariat spre mai departe lucrare.

G. Asachi.

No. 208.

Iași 31 Martie 1855.

Rezoluție.

Făcându-se înaintirea cuvenită se va înainti boierului Vornic.

(Ibid., VII, 2, f. 304.)

27.

Onoratalui Secretariat de Stat.

M. Kogălniceanu.

Alăturata coală a unei scrieri politice rog pre onoratal Secretariat ca să o cerceteze spre a se încredința că nu cuprinde nimic în contra religiei, a

ocărmuirii și a bunelor moravuri și prin urmare să binevoască a-i învoi tipărirea.

M. Kogălniceanu.

25 Aprilie 1855.

27 Aprilie. Cercetându-se alăturata parte de broșură, i se dă autorizația cuvenită.

C. Ghyka.

(Ibid., VII, 2, f. 400)

28.

Fragmentul istoric ce poartă data anului 1495, carele de curând prin tipar s'a dat la lumină, a țintit și a Noastră luare aminte. Prin descrierea de oarecari evenimente, drituri politice, administrative și notiții, complectând o parte din deșertul Istoriei Patriei, fragmentul formează încă și un document filologic în vechea limbă română, încât poate contribui a arunca o nouă lumină asupra unor materii atât de puțin exploatate. Drept care am socotit de cuviință a recomanda acest fragment D-voastre cari, prin ocupații literare și arheologice, aveți cunoștințe trebuitoare de a-l cerceta cu pătrundere, ca după aceasta învrednicind, să se poată adopta ca un document autentic și a se înregistra ca o parte a istoriei Patriei pentru a căreia lămurire prin al D-voastre zel luminat veți adăogi un serviciu important, încunoștințându-vă totodată că această lucrare aveți a o face în unire cu D-lor...

În capătul de jos al paginei se găsesc numele următoare:

Vornic A. Donici, Vornic C. Hurmuzache, Colonel M. Kogălniceanu, Aga T. Laurian, Spătar Săulescu, Aga T. Codrescu, Aga D. Bojinca, D. Simion Barnuți, Postelnic G. Asachi.

(Ibid., VII, f. 2, 446.)

IV.

Acte relative la cenzura cărților didactice.

1.

Onoratului Secretariat de Stat.

Conform cu însărcinarea pusă asupraa me prin ofisul Prea Înălțatului Domn de a cerceta cărțile ce se publică în limba română, mă ocup de un timp și cu cercetarea unei Istorii a Românilor compusă de D. Laurian Triboniano, Inspector General al Școalelor Prințipatului. În urmărirea istoriei vechi și

a mețoveacului ce tratează acel autor, m'am dirigeat după instrucțiunile generale a cenzurii. Dar istoria nouă având a atinge facturi cari au o înrăurire și asupra drepturilor politice, publice și private a țerii și a persoanelor și astă carte, tipărită cu cheltueala Statului, având caracter de carte oficială menită a răspândi doctrinele sale între compatrioți, subscrisul nu se simte competent a putea controlă o materie de asemenea importanță, care după a mea părere se cuvine a fi obiectul îndeletnicirii unei comisii rânduite de înaltul Guvern, care va avea de temeiu și alte acte autentice ale țerii.

Drept care subscrisul roagă pe onoratul Secretariat a luă aceasta în binevoitoare luare aminte și a rândui cele cuvenite.

Gh. Asachi.

Iași 15 Septemvrie 1853.

(Ibid., VII, 2, f. 37.)

Rezoluție.

Prin anaforă să se supuie Înălțimii Sale împrejurările.

C. Ghyka.

2,

Prea Înălțate Doamne,

În urmare Înaltului Vostru ofis cu no. 6 din anul 1851, cu cenzura cărților românești se găsește însărcinat D-lui Postelnicul Gheorghe Asachi, în care îndatorire se află și chiar astăzi. Acum însă prin raportul ce a supus Secretariatului de Stat la 15 a urmatoarei, au arătat că conform cu însărcinarea ce i s'au pus, D-lui se ocupă de un timp și cu cercetarea unei Istorii a Românilor compusă de D-lui Laurianu Tribonianu, Inspector General al Școalelor Prințipatului, că în urmărirea istoriei vechi și a mețosecolului (sic) ce tratează acel autor s'a dirijat după instrucțiunile generale ale cenzurii. Dar că istoria nouă având a atinge facturi cari au înrăurire și asupra drepturilor politice, publice și private, ale erei și ale persoanelor, și această carte tipărită cu cheltueala Statului având caracter de carte oficială, menită a răspândi doctrinele sale între compatrioți, D-lui Postelnicul nu se simte competent a putea controlă o materie de asemenea importanță. Adăogând că socotița D-sale ar fi ca cu aceasta să se îndeletnicească o comisie rânduită de către Guvern, care să aibă de temeiu și alte acte autentice ale țerii. Aceste dar subscrisul le supune cunoștinții Înălțimii Voastre spre hotărîre precum veți găsi de cuviință.

Secretar al Statului, al Înălțimii Voastre plecat serv,

C. Ghyka.

No. 2694.

Anul 1853 Septemvrie.

Rezoluție Domnească.

D-lui Vornicul D. Ralet, D-lui Postelnicul N. Istrati și D-lui Comisul Gh. Sion vor fi însărcinați cu țenzurarea acestui uvraj.

Ghyka Vv.

In 26 Septembrie 1853.

(Ibid., VII, 2, f. 38.)

3.

Referat Sfatului.

Secretariatul de Stat.

No. 3371 din 1853 Noembrie 21.

După înscrisul ce a adresat Secretarului de Stat D-lui Post. Neculai Istrati, din 29 Oct. 1853, atingător de însărcinarea ce au avut împreună cu D-lor Vornicul Dimitrie Ralet și Comisul Iorgu Sion de a urmă înaintea țenzurarea *Manualului de Istoria Românilor*, compus de D-lui Inspectorul Școalelor Tribonie Lauriano, prin care arată părerile sale asupra acestei cărți, jos iscălitul primind la 12 Noembrie 1853 și înscrisul D-lor Sale Ralet și Sion, prin care arată că parte din acest uvraj, I-ul și al II-lea și 9 coale din tomul al III-le, au fost țenzurate de D-lui Postelnicul Gh. Asachi și slobozite în publicare, și că împreună cu D-lui Postelnicul Istrati au țenzurat cele mai multe coale din această carte și le-au și iscălit împreună, după care apoi D-lui s'a retras, jos iscălitul a cercetat lucrările de mai înainte în acest obiect și a văzut că, după anaforoa Secretariatului de Stat din Septembrie 1853, sub No. 2964, în urma retragerii D-sale Postelnicului Gh. Asachi, însărcinatul cu țenzurarea obștească prin Domnesc ofis la cercetarea acestei cărți, s'a rânduit cu încuviințarea Domnească Comisia alcătuită de arătații mai sus membri cari împreună au cercetat și au încuviințat 17 coale, iar două coale ce mai rămân, după retragerea Ds. Post. Istrati, s'au cercetat și s'au încuviințat de către ceilalți doi membri.

Aceste foi jos iscălitul cu cinste le supune la luarea aminte a Sfatului cu socotință că, de vreme ce tipărirea până la facturile cele din urmă a urmat cu încuviințarea atât a țenzorului oficial cât și a Comisiei rânduite, apoi nu are cuvânt a se opri destinația ei, iar în cât pentru cele din urmă foi începătoare dela Domnia Domnului Moruz, ca unele ce se ating de facte contamporene (sic), acele s'ar cuveni a nu se da în circulație și carile prin urmare nu s'ar cuveni a fi cuprinse în o carte sholastică.

Rezoluție.

La delă pân'se va cere.

(Ibid., VII, 2, f. 244.)

Polizo.

4.

Departamentul Cultului și al Instrucției Publice către Secretariatul de Stat.
No. 970 din 25 Februarie 1854

Partea III din *Manualul de Istorie* compus de Inspectorul general al Scoalelor, D. A. Treb. Laurian, nu se poate încă slobozi spre circulare, din cauză că pentru cele două din urmă coale nu s'a pronunțat socotința aceluia onorabil Secretariat de încuviințează sau ba cenzurarea făcută de Comisia însărcinată cu aceasta.

Deci fiindcă acest Departament a tipărit manualul acesta pe contul Cassei Scoalelor și fiindcă întârzierea slobozirii în vânzare aduce pagubă Cassei, se face poftire onorabilului Secretariat să reguleze cele de cuviință mai cu grabire întru aceasta.

P. Mavroeni.

(Ibid., VII, 2, f. 245.)

5.

Onorabilului Secretariat de Stat.

N. Istrati.

Fiind în unire cu D-lor Ralet și Sion însărcinat a continua cenzurarea D-lui Tribonie Laurianu, după lămurirea ce am luat din câteva coli cari mi s'au înfățișat spre cercetare, cunosc importența cărții, nevoia ce este de dânsa și prețuirea cu care se cuvine să o primim.

Dar în privire că această carte este introdusă în școlile publice și unele facturi chiar din istoria Moldovei și a Valahiei se narează altmintrelea decât sunt cunoscute după documente autentice, iar altele se trec în tăcere cu totul, subscrisul, încât această istorie este privită ca carte școlastică, roagă să fie despovărat de însărcinare și cunoscut ca și cum nu ar fi luat nici o parte la cenzura acestei cărți.

N. Istrati.

1853 Octomvrie 29

(Ibid., VII, 2, f. 246.)

5.

Onorabilului Secretariat de Stat.

Subscrișii au subșternut onorabilului Secretariat rezultatele cercetării lor ca comisie censorială, asupra operei Istoriei Românilor, compusă de D. A. Treb. Laurianu.

Tipografia care a tipărit cartea aceasta, pe temeiul că subscrișii ca majoritate a Comisiei au încuviințat tipărirea celor de pe urmă două coli, le-a și scos din teacă, dar nu le sloboade până nu se va da cea de pe urmă hotărâre.

Onorabilul Secretariat urmează a se pronunța pro sau contra socotinței subscrișilor, dar de atâta timp încă nu s'a pronunțat.

De aceea, ca angajați cu răspundere morală, atât către autor cât și către tipografie, roagă pe Onor. Secretariat ca să dea hotărârea definitivă în cazul acesta și dacă nu pune temeiul pe încredințarea subscrișilor, să dea aceste coale în cercetarea altor canale.

D. Rallet, G. Sion.

1854 Ianuarie 23.

(Ibid., VII, 2, f. 247.)

7.

Departamentul Cultului și Instrucției Publice către Secretariatul de Stat.

No. 2.239 din 22 Aprilie 1854.

Prin adresa cu No. 970, s'a făcut mijlocire aceluia Onorat Secretariat ca să se comunice acestui Departament știință despre hotărârea ce a dat în cazul publicării uvrajului Istoriei Românilor, compusă de D-lui Inspectorul Școalelor, din care urmează definitivă cenzurare pentru cele din urmă două coli. Deci fiind că până acum nu s'a primit o asemenea știință, și așa precum partea aceasta s'a tipărit cu fondul școalelor din care urmează definitivă cenzurare pentru cele din urmă două coli, deci fiindcă până acum nu s'a făcut, cu onoare se face poftire onoratului Secretariat să grăbească a da hotărârea sa întru aceasta.

Director Depart. I. A. *Cantacuzin.*

Rezoluție.

Va sta până la al doilea deslegare.

(Ibid., VII, 2, f. 204.)

8.

Departamentul Cultului și Instrucției Publice către Secretariatul de Stat.

No. 5694, anul 1854 Septembrie 15.

Alăturatul *Manual de Geografie* compus de D-lui Inspectorul General al Școalelor pentru școalele primare, este poftit Onor. Secretariat a-l censura cât mai curând, așa precum are în curând a se pune sub tipar pentru trebuința școalelor.

P. Mavrogeni.

Rezoluție.

D-1 Fotino va înainta cuvenita țenzurare potrivit formelor.

Referat.

În 16 Septembrie 1853.

Cenformându-mă apostiliei însemnate pe adresa din dos, am cercetat alăturatul manuscris intitulat *Manualul de Gerogafie*, etc., pe care înformându-l (?) după instrucțiile censurii, îl supun onoratului Secretariat de Stat spre a-i învoi tipărirea.

A. Fotino.

(Ibid., VII, 2, f. 213.)

9.

Departamentul Cultului și al Instrucției Publice către Secretariatul de Stat.
No. 6892 din 15 Noembrie 1854.

Prea Înălțatul Domn Stăpânitor binevoind a încuviința propunerea ce i s'a făcut de către acest Departament prin prezența No. 6676, ca cărțile școlare să treacă fără cenzură pe responsabilitatea membrilor consiliului școlar, se poștește pe acel onor. Secretariat ca să binevoească a comunica această înaltă încuviințare tipografilor respective.

Șef Departamentului,

D. Rallet.

Rezoluție.

Se va face cunoscut tipografilor și țenzorului și se va răspunde Departamentului Învățaturilor Publice.

C. Ghjka.

(Ibid., VI, f. 144.)

10.

Departamentul Cultului și Învățaturilor Publice către Secretariatul de Stat.
No. 6962 din 18 Noembrie 1854.

Onoratului Secretariat de Stat.

Fiindcă, potrivit Inaltei încuviințări comunicată prin adresa No. 6,770, cenzura cărților școlare a rămas a se face de către consiliul școlar și cu

aprobarea acestui Departament, cu onoare se face poftire aceluia Secretariat de Stat să binevoească a înapoi acestui Departament manuscrisul *Manualului de Geografie* compus de D. Laurianu și trimis cu adresa No....

(Ibid., VI, f. 145.)

Sef Depart., *D. D. Ghyka.*

Rezoluție.

Se va urmări potrivit regularisirii făcută după adresa Departamentului Culturii No. 6892.

C. Ghyka.

V.

Acte relative la cenzura cărților în limbi străine.

1.

Nota No. 1846 din 30 Iulie 1849 a Consulatului rusesc către Secretariatul de Stat al Moldovei.

D-lui Gheneral Leitenant Dannenberg i s'a adus la cunoștință că boierul Sandu Miclescu, carele în luna următoare Iulie a ținut terminul carantinei în Galați, a avut cu sine o carte intitulată: *Album moldovalaque ou guide politique et pittoresque à travers les principautés du Danube à Paris*, pe care direcția carantinei și vama la 19, când D. Miclescu a sfârșit terminul, au învoit în potriua pravielor a se pecetlui la un loc cu lucrurile din carantină și au scos din ea pe D. Miclescu. Deși după aceea cărțile ce s'au aflat la acest din urmă s'au luat de nacealstva din Galați, însă direcția n'a primit răspică întru aceea.

Așa precum arătata mai sus carte, după socotința cinovnicului rosienesc carele o a cercetat în carantină, este împotriva legiuitei orânduei și este plină de exprimații oprite de încheierea Ocârmuitorului Sfat al Moldovei din 20 Dechemvrie 1848, supt No. 2934, jos iscălitul pe acest temeiu și în urmarea cererii mai înaltei nacealstvei oștenești, poștește pe cinstita Postelnicie să iei în grabă trebuincioasele măsuri spre a se confiscarisi arătata carte și a se supune cercetării și împlinirii cuvenite pe fețele ce au călcat pravielile țenzurii și asemenea să supuie răspunderii pe Direcția carantinei de Galați pentru călcarea așezământului carantinei. Iar despre rezultat jos iscălitul va avea cînste a așteptă răspuns în cât mai degrabă.

(Ibid., VI, f. 88)

Rezoluție.

Să se scrie Părcălabului prin pitac, dându-i-se însărcinare secretă a pune mâna de îndată pe cartea aceasta și a o trimete la Secretariatul de Stat pecetluită, iar pentru împrejurările călcărilor ce se văd urmate atât în obiectul cărților ce intră în țară cât și [în] obiectul regulilor carantinești, Părcălabul este însărcinat a cercetă pe supt cumpăt și a da lămurită știință grabnic în adevărate ființe adevărului și fără părtinire, căci la împotrivă însuș Părcălabul se va face răspunzător.

(Ibid., ibid., ibid.)

2.

Cinstitului Secretariat de Stat al Prințipatului Moldovei.

Spătarul Neculai Teodor, împlinitor însărcinărilor de Părcălab.

Raport.

Spre răspuns la poronca cinstitului Secretariat sub No. 358, iscălitul su-pune că la ieșirea din observarea carantinei a dumisale boierului Sandu Miculescu, primind împărtășirea direcției carantinei prin adres sub No. 1855, de a revizui și țenzură cărțile ce ea a oprit dela boierul Miculescu, îndată le-a înfătoșat Lumânării Sale Beizadea Neculachi Suțu, care după revedatația ce le-a făcut, a arătat că sunt slobode a intră în țară.

Iar cât pentru pecetluitul ce li s'a făcut de vamă, aceasta s'a urmat numai ca să nu fie supărat D-lui de plata vămii la barierele orașului, cu care s'au și pornit de aici la moșia D-sale numită Șarbeștii dela ținutul Fălciului. Iar nu împotriva regulilor s'a învoit intrarea lor în țară, mai vârtos că Direcția Carantinei prin țitatul ei adres nici a arătat numirea acestei cărți, precum și în poronca cinstitului Secretariat se cuprinde.

N. Teodor.

4 August 1849.

No. 6085.

Rezoluție.

August 8. Copie de pe acest raport să se împărtășească Luminării Sate Beizadea Neculai Suțu Logofăt, poftindu-se ca să se încredințeze de cele cuprinse și fiindcă Luminarea Sa poate să aibă știință de împrejurările acestei pricini, de vreme ce prin raport se pomenește numele Luminării Sale, să binevoească a face cunoscut Secretariatului de Stat cunoștința ce Luminarea Sa ar aveă despre cărțile Dumisale Miculescu, mai ales că este

imputare că s'a slobozit Dumisale Miclescu o carte nepozvolită, cu titlul de *Album moldovalaque ou guide politique et pittoresque à travers les Principautés du Danube.*

A. Sturdza.

(Ibid., VI, f. 89.)

3.

Consulatul rusesc către Postelnicie.

No. 2355 din 28 Septemvrie 1849.

La 30 Iulie, supt No. 1844, Impărătescul Consulat a poftit pe cinstita Postelnicie să se ieie măsuri spre a se confiscui cărțile nelegiuit aduse de boierul Sandu Miclescu și de a se urmă cu călcătorii pravilelor carantinești după așezământ.

Neprimind pân acum într'acesta răspuns, și fiind însărcinat a raportui mai înaltei nacealstve despre rezultatul arătatei mai sus note, Consulatul se vede silit a pofti pe cinstita Postelnicie ca să-i trimită în cât mai în grabă răspuns asupra acei note.

Girantul Consulatului, *Tumanski.*

Dragoman, *Șupelnicov.*

(Ibid., VI, f. 94.)

4.

Luminării Sale Beizadea Neculai Suțu Logofăt și Cavaler. No. 2.660 din 1849. Octomvrie 25.

Prin adresa cu No. 1970, subiscălitul au avut cinstea a pofti pe Luminarea Voastră ca să binevoiți a-i împărtăși cunoștința ce ați aveà despre niște cărți a D-sale boierului Sando Miclescu, însă până acum n'am primit nici un răspuns, pentru aceea cu cinste adaog a vă pofti ca să-i dați asemenea știință cât se va putea mai în grabă, fiindu-i trebuitoare pentru înaintirea lucrării ce se cere dela Secretariatul de Stat despre aceasta.

(Ibid., VI, f. 95.)

5.

Consulatului rosienesc No. 2661 din 1849 Octomvrie 25.

Asupra notei cinstitului Impărătesc Consulat sub No. 2355, subiscălitul cu cinste răspunde că pentru cărțile ce s'ar fi adus de boierul Sandu Miclescu,

îndată după primirea notei sub No. 1846 s'a înaintit cuvenita lucrare și neprimindu-se până acum nici un rezultat, s'a înnoit stăruința, după care se nădăjduiește a se luă ispravă, când subiscălitul nu va lipsi a încunoștința pe cinstitul Consulat.

(Ibid., VI, f. 95.)

6.

Cinstitul Secretariat de Stat.

Impărtășirea cinstitului Secretariat din 9 August sub No. 1970, rătăcindu-se din întâmplare prin alte hârtii, am fost pierdut-o din vedere, din care pricină nu s'a făcut și răspunsul așteptat de cătră el. Acum însă primind și adresul din 25 Octomvrie sub No. 2660, mă grăbesc cu cinste a-i face cunoscut că cele cuprinse prin raportul Părcălăbiei nu sunt nici de cum potrivite cu adevărata ființă a împrejurărilor, iar știința ce am întru aceasta este următoarea. Că aflându-se D-lui Miclescu în carantină, Vițedirectorul carantinei m'a întrebat într'o zi ce trebuie să facă cu cărțile D-sale Miclescu, căci instrucțiile ce sunt date carantinei îl opresc de a le slobozi înainte de a fi țenzurate; i-am răspuns că având instrucții întrebarea este de pristos, fiind îndatorit a urmă acelor instrucții. Mai în urmă, D-lui Părcălabul vorbindu-mi tot despre acele cărți, mi-a spus că are să-mi arăte lista lor pentru ca să cunosc dacă într'însele sunt de feliu a fi oprite. Însă nici cărți am văzut nici listă mi-a arătat D-lui Părcălabul, decât d-lui Miclescu, la masă fiind, mi-a arătat o scurtă listă de cărți, zicând că sunt acele a D-sale, pe care i-am și înapoiat-o în mâna D-sale fără răspuns, ca unul ce nu am fost chemat a da socotință sau povățuire de urmare. Aceasta fiind știința mea în cât se atinge de zisele cărți, cu cinste o împărtășesc spre îndestulare la adresul cinstitului Secretariat.

(Ibid., VI, f. 99.)

N. Suțu.

7.

Consulatul rusesc cătră Postelnicie.

No. 2770 din 16 Noemvrie 1849.

Cinstita Postelnicie au binevoit a însemnă prin nota din 25 Octomvrie trecut, supt No. 2661, că pentru cărțile aduse de boierul Sandu Miclescu s'au înaintit lucrări după care se nădăjduiește ispravă.

Drept aceea jos iscălitul poștește pe cinstita Postelnicie să binevoască a împărtăși pe Consulat cu rezultatul lucrărilor în acest predmet.

Girantul Consulatalui, *Tumanski*,

Registratorul Consulatalui, *Comarnițki*.

Rezoluție.

17 Noemvrie.

Să se scrie Părcălabului de Galați arătându-i cele raportuite de fostul Părcălab și răspunsul Luminării sale Beizadea asupra căruia a vrut a arunca răspunderea, cu îndatorire a cercetă cu cea mai mare asprime faptul Părcălabului a slobozi asemenea cărți împotriva instrucțiilor și tot odată, aflând unde se află [cărțile], să le confiscarisească și să le trimată la Secretariat raportuind, și de gradul vinovăției a tuturor implicaților în această pricină să împărtășească știință și Consulatului.

(Ibid., VI, f. 98.)

7.

Notă.

Cărmuirea Moldovei a găsit de cuviință de a publică în anul trecut, spre obștească știință, dispozițiile atingătoare de mărginirea și introducerea de tipăririi în țară.

Precum este cunoscut că străinii petrecători în Moldova nu se pot folosi de libertatea tiparului și a învățaturii de cari se bucură în patria lor, pre atât este netăgăduit că cercetarea și pedepsirea supușilor austriecești ce vor călca asemenea dispoziții de cenzură poate să se urmeze numai de către Aghenție și, în general, numai de către organele Guvernului austrieceesc în Moldova, de vreme ce, prin stipulația Tractatelor, s'a rezervat cărmuirii austriecești jurisdicția asupra supușilor austriecești petrecători în țerile otomane în cazuri de pedeapsă.

Împreună lucrarea a cărmuirii Moldovei însă numai la cercetare cu ființa de față a unui rânduit al Aghenției, numai în acele cazuri ar prinde loc, când după analoghia lucrării penale, după calitatea faptei și însușirea fețelor trebuitoare la cercetare, nu s'ar putea săvârși deadreptul prin Aghenție descoperirea faptei, cercetarea mărturiilor și în sfârșit nu s'ar putea face de către ea o complectă cercetare în general cu privire tuturor împregiurărilor. Pe lângă aceasta, ar trebui de a se luă în privire și chipul i măsura pedepsei, pentrucă judecându-se pe călcătorii de către autoritatea lor, Aghenția sau Consulatul c. c. nici cum poate osândi pe un supus austrieceesc unei pedepse care este cu totul străină legilor penale din Austria și nepotrivită dreptului de cetățean austriac.

Drept aceea, Aghenția cu căzuta cinste poștește pe guvernul Moldovei de a binevoi a chibzui modul după care ar trebui să se urmeze asupra supușilor austriecești ce s'ar face vinovați călcării țenzurii, ca prin urmare să

se urmeze asupra supușilor austriecești ce s'ar face vinovați călcării țenzurii, ca prin urmare să se poată prin o înțelegere reciprocă statornicî prințipii hotărîtoare despre urmarea ce ar trebui să se păzească pentru supușii austriecești în cazul pomenit.

Iași, în 10 Octombrie 1849

Dworzak.

Rezoluție.

Primit la 26 Septemvrie.

Să se răspundă Aghenției că regulele statornicite în predmetul țenzurii trebuie să aibă lucrarea lor în deobște pentru toți, și că Aghenția de un an de zile n'a reclamat, însă întâmplându-se o asemenea călcare de către un sudit ocârmuirii austriace, Postelnicia se va înțelege cu Aghenția.

(Ibid., V, 2, f. 259.)

8.

Secretariatul de Stat cătră Aghenția austriacă. No. 2512 Octomvrie 6, anul 1849.

Primind nota cinstitei c. c. Aghenții cu No. 5.396, atingătoare de propoziția ce face în obiectul cercetării și aplicației pedepsei acelor din supușii austriecești cari s'ar face vinovați călcării regulilor statornicite pentru țenzură, iscălitul a socotit mai întâiu a lua în de aproape luare aminte acele regule și a le potrivi cu propozițiile făcute de cinstita c. c. Aghenție și fiindcă aceste regule, cari nu fac deosebire de porsoane, sunt publicate și încunoștințate c. c. Aghenții și după dânsese în deobște se povățuește partea polițienească în urmarea descoperirii vreunei abateri și din partea cinstitei c. c. Aghenții, ca una ce a cunoscut importanța împrejurărilor cari au cerut statornicirea acelor regule, nu s'a făcut până acum nici o luare aminte, apoi nu rămâne decât ca acele regule să-și aibă întocmai a lor lucrare, neputându-se a li se face vreo strămutare. Iar la întâmplarea de a se ivi vreun caz de abatere, uneltit de către vreun supus austriesc, care ar cere pedeapsa legiuită după așezământul citat, jos iscălitul nu va pregetă de a se înțelege cu cinstita c. c. Aghenție.

(Ibid., V, 2, f. 259.)

9.

Vere Alecu,

Sloboade un răvaș la Domnul Temistocli, Vameșul, să-mi sloboadă un mic pachet cu cărți ce-i adresat la Maierhofer, cărți de învățătură.

1851 August 29.

Al tău prieten, *A. Sturdza* (1).

(Ibid., VII, 1, f. 51.)

(1) Fără îndoială fiul Vistericului Alexandru Sturdza, acel poreclit Nabuco.

La Carvasară.

Pachetul cu cărți sosit pe numele neguțitorului Meerhofer, cinstita Carvasară este pofțită a-l încredința amplotiatului dela Secretariat spre a i se face cuvenita cercetare.

10.

Onorabilului Secretariat de Stat.

Subiscălitul fiind însărcinat de cătră D-lui boieriul Visternic Neculai Roznovanu a primi dela Carvasară o ladă cu niște cărți de învățătură în limba engleză ce au venit pe numele D-sale, s'a văzut oprit a le lua fără încuviințarea onorabilului Secretariat. Drept care supus îl rog să binevoască a slobozi o asemenea încuviințare ce mi se cere de Carvasară.

Iorgu Holban.

Rezoluție.

Noemvrie 7.

Dumnealui Aga Fransoa Hadic va slobozi aceste cărți pentru cari să se serie totodată la Carvasară.

8 Noembrie 1851.

Cercetându-se aceste cărți, cu cinste se referează că găsindu-se potrivite regulilor țenzurii s'au slobozit.

(Ibid., VII, 1, 77.)

Hadic.

11.

A l'honorable Secrétariat d'Etat.

Nous avons l'honneur de soumettre à l'honorable Secrétariat d'Etat la liste ci jointe des livres qui sont venus à notre adresse, et qui se trouvent dans ce moment-ci à la Douane de lassy, en le priant de vouloir bien donner les ordres nécessaires pour que ces livres contenus dans trois caisses H. G à A G nous soient délivrés.

Lassy le 4 Novembre 1851.

Hennig et Comp.

Liste de livres.

H. G. No. 738-644

<p>2. Chants et chansons 3 v.
 2 Femmes de la Bible mosaïque.
 2 Christ 1 v.
 2 Lamennais Evangiles.
 2 Dict. d'Equitation.
 2 Baucher, Méthode.
 2 Notre Dame de Paris.
 2 Drôleries végétales.
 2 Histoire des religions.
 2 Espagne.
 2 Cent traités.
 5 Journées.
 1 Proudhon, 1 v.
 2 Causeries du Lundi.
 2 Guichard, Propriété.
 2 de Bruc, Autorité.
 2 Villegrandelle.
 2 Lettres de Maistre.
 2 Chavel, Le corps et l'âme.
 1 Rapports conjugaux.
 1 Marcellus, Episode.
 1 Chants de la Grèce.
 1 De l'Education.
 5 Voyages.
 1 Lettres sur la Russie.
 2 Marie Stuart.
 2 Lapie, Atlas.
 1 Illustration.
 1 Magasin Pittoresque.
 1 Cuisinière de la ville.
 1 La semaine, 1850.
 1 Molière.
 1 Lamartine 14 v.
 1 Femmes de Scott.
 50 Abécédaires.
 3 Florian Albums.
 2 Chasse.</p> | <p>2 Cryptogame.
 1 Langages des fleurs.
 1 Fables de Florian.
 2 Monte-Christo.
 2 Bragelonne.
 2 Trois Mousquetaires.
 2 Vingt ans après.
 3 Mille et une nuits.
 1 Un million de faits.
 2 Cadet Wiliam.
 1 Corinne.
 2 Comédie Sociale.
 2 Jehan de Saintré.
 1 Molière.
 1 Diction. de la Convers.
 1 Zig-Zag.
 1 Nouvelles Genevoises.
 3 Excursions en Orient.
 2 Congrès de Vérone.
 2 Roman comique.
 2 Maintenon.
 2 Lafayette.
 2 Clermont.
 2 Voyage à Venise.
 4 Gauvrie à Gauguette.
 4 Poètes de l'amour.
 1 Traité de Whist.
 1 Vallet.
 1 Schmulz, Le droit des gens.
 1 Meisel, Style diplomatique.
 1 Kluber, Droit des gens.
 1 Lambert, Manuel des publicistes.
 1 Guichard, Manuel de politique.
 1 Haller, Mélange des droits.
 1 Guerdon, Traité complet.
 1 Cussi, Dict. des Diplomates.
 1 Caepigue, Congrès de Vienne.</p> |
|---|---|

<p>1 Humboldt.
 1 Etude de la Terre.
 1 Système du Monde.
 1 Essai sur la méthode.
 1 Delgorgue, Chasseurs d'Eléphants.
 1 Lettres de Mirabeau.
 2 Narrations.
 100 Almanachs.
 1 Histoire des Etats du Pape.
 1 Mémoires de Malet Dupon.
 1 Science sociale.
 1 Conteur genevois.
 1 Prince Rupert.
 1 La vérité sur la religion.
 1 Hygiène des mains.
 2 Supplém. au Dict. de Convers.
 1 Trésor de la beauté.
 1 Hygiène du visage.
 2 Kératri, Que deviendra la France.
 2 Musée des Famille.
 4 Abéc. français.
 1 Byron.
 1 Gautier, Humoristes.
 3 Voyages à ma fenêtre.
 2 Kaar, Voyage.
 1 Lavallé.
 2 Diable à Paris.
 2 Animaux.
 2 Pantoufle.
 2 Robinson Suisse.
 2 Petites misères de la vie.
 2 Héloïse.
 2 Confessions.
 2 Timon.
 2 Desmoutiers.
 1 Mickiewitz.
 2 Inquisition.
 2 Secrets de Rome.
 1 Constantinople.</p> | <p>3 Les Etoiles.
 2 Paris Historique.
 3 Enfants peints.
 2 Voyage en Perse.
 2 Bastiat, Harmonies.
 1 Byron.
 2 Manon Lescaut.
 1 Faublas.
 1 Orléanais.
 1 Berryer.
 2 Mille et un jours.
 3 Jocelyn.
 2 Napoléon en Egyte.
 2 Le monde à vol d'oiseau.
 3 Mathématiques.
 2 Grande Ville.
 1 Capefigue, Louis Philippe.
 » Charlemagne
 » Consulat.
 1 Les cents jours.
 2 Musée.
 1 Venise.
 1 Buffon.
 1 Lacépède.
 1 Bossuet.
 1 Convention.
 2 Restauration.
 1 Abrégé de Géographie.
 13 S-t. Quen, hist. ancienne.
 26 Meissas, Géographie..
 13 Lhomond, Grèce Latine.
 4 Schuster, Dictionn.
 3 Meinard, Dictionn.
 3 Schmidt, Dictionn.
 5 Lebas gr th. cor.
 12 v. Classiques français.
 1 Nisard, Littérature.
 25 Poitevin, Grammaire.
 1 Marcade.
 13 Bouvilliers, Man. latin.</p> |
|--|---|

25 Noël, Grammaire.
 13 Noël, Exercices.
 1 Planche, Règles d'arithmétique.
 6 Double recueil de compositions.
 1 Deprez.
 55 Livres de lectures.
 6 Lhomond, Gr. Latina.
 8 Auteurs latins.
 26 Lafontaine
 6 Regnaud, Arithmétique.

2 Gérard de Nerval, Voyages.
 2 Blaze de Bury.
 1 Plans de jardins.
 18 Gram. allem.
 10 livres de lecture.
 6 Thèmes.
 24 Abéc. allem.
 12 Abéc. pol.
 407 feuilles diff. dessins.
 1 Mazzini, Foi et avenir.

Iassy le 4 Nov. 851.

(Ibid., VII, 1, f. 116).

Hennig et Comp.

12.

Censure Française.

Iassy le 14 Novembre 1851.

Excellence, j'ai l'honneur de remettre ci-joint à Votre Excellence les ouvrages ci-après que je crois devoir soumettre à votre approbation avant d'en faire la remise à la maison Hennig & C-ie:

Oeuvres poétiques de Mickiewicz, 2 vol.

Foi et avenir par Mazzini 1 vol.

Idée générale de la Révolution au XIX-me siècle par Proudhon, 1 vol.

La propriété sous la Monarchie.

J'ai l'honneur d'être avec la plus profond respect,

de Votre Excellence

Le très-humble et très-obéissant serviteur

J. Sachetti.

Son Excellence M. R. de Rossetti, Ministre des Affaires Etrangères.

Rezoluție.

Să se facă cunoscut Dumisale ținătorului pentru cărțile în limba franceză că Dumnealui este dator, după așezământul ce slujește de regulă ținătorii, ca cercetând cărțile, să arate prin raportul său cari anume sunt slobode a avea țirculație în țară și cari nu, și de asemenea să se urmeze și pentru cărțile ce se notează în acest raport, pentru care va face cunoscut de pot fi îngăduite sau nu a se scoate în vânzare la librărie.

R. Roset,

(Ibid., VII, 1, 115.)

13.

Censure Française.
No. 22759. Iassy le 27 Nov, 1851.

En réponse à la note de l'honorable Secrétariat d'Etat du 27 de ce mois, sous le No. 3667, la censure, en vertu de ses pouvoirs et de ses instructions, demande que les livres désignés dans son rapport du 18 Novembre, soient soumis à l'application de l'art 24 du Règlement sur la censure comme ouvrages entachés de communisme et de républicanisme.

Le censeur, *S. Sachetti*.

Rezoluție.

4851 Noemvrie 28.

Neîntârziat va îndeplini întocmai citatul articol al legii censurii.

Rad. Roset.

(Ibid, VII, 1. f. 139.)

14.

Departamentul Averilor Bisericești și al Invățăturilor Publice către Secretariatul de Stat No. 2.998 din 16 Iunie 1852.

D-lui Treboniu Laurian, chemat a fi Inspector Școalelor, sosind dela Viena, a arătat că dela graniță i s'a sigilat o ladă cu cărți, care acum se află la vamă spre a primi autorizația cenzurii. Pentru aceasta se pofteste pe onorabilul Secretariat să puie la cale slobozirea lăzii citate.

Semnătura indescifrabilă.

Rezoluție.

Iunie în 17. D-lui Aga Hadig va face cercetare pentru aceste cărți și va raportă.

C. Ghyka.

Referat. 23 Iunie.

După cercetarea făcută cărților însemnate în alăturata listă, le-am găsit slobode de a țirculă, pentru care cu onoare referez.

Hadig.

C. Ghyka.

(Ibid., VII, 1. f. 212.)

Catalogulu cartiloru lui Laurianu quari s'au addussu la Iassi și s'au reveđutu.

Sporshill Dictionary of the English language 1830.

Corpus juris civilis romani, 3 v. 1838.

Reichsgesetzblatt für 1848, 1850, in 1851.

Ptolemaei Geographia.

Weber's Weltgeschichte, 2 B.

Burghard's Weltgeschichte, 4 B.

Rotteck's Weltgeschichte, 5 B.

Solomons Elementar-Geometrie.

Kant's Schriften, 9 B.

Reinhold's Geschichte der Philosophie.

Krug's Encyclopädie der phil. Wissenschaften.

Kogalnitchan, Histoire de la Valachie.

Jagemann's ital. Wörterbuch, 4 B.

Grisellini, Geschichte des Temescher Banats.

Manuel du Baccalauréat.

Guizot, Histoire de la Civilisation.

Krug's Philosophische Werke, 7 B.

Plutarchi Opera.

Homeri Opera.

Dictionnaire Universel d'histoire et de géographie.

Royer-Collard, Les Codes français.

Caesaris Opera, 2 v.

Fornasari, Anleitung zur ital. Sprache.

Dictionnaire valaque-français.

Henschel's französisches Wörterbuch.

Ramshorn, lateinische Grammatik.

Adam's röm. Alterthümer.

Archiva românească de Cogalniceanu, 2 v.

Tennemann Geschichte der Philosophie.

Pölitz's, Staatswissenschaften.

Reichenbach, Naturgeschichte.

Gibbon's, Decline of the Roman Empire (le même en français).

Codex civilis austriacus.

Lichtenfels, Geschichte der Philosophie.

Bülaus, Europäische Verfassungen.

Brevis Grammatica linguae graecae, 2 v.

Schmidt's griechisches Wörterbuch, 2 B.

Die Romanen der österreichischen Monarchie.

Photino, Historia Daciae, 3 O. 1818.

Adam, Antiquités romaines.

Lateinisches Schulwörterbuch.

Burg's höhere Mathematik.

Vaillant, Histoire de la Dacie, 3 v.

Quicherat, Dictionnaire latin-français.

Rau's Politische Oeconomie, 4 B.

Kövári, Statistica Transilvaniei.

Engel's Geschichte der Moldau u. Walachei.

Hain's Statistik der österreichischen Staaten, 4 Hefte.

Carrara di Salona, Enseignement élémentaire.

Un million de faits.

Tentamen criticum.

Littrow's Maasse und Gewichte.

Waller's Lehrbuch des Kirchenrechts.

Schmidt's russisches Wörterbuch.

Kocher's Über den Kornhandel.

Bürgerl. Gesetzbuch der öst. Monarchie.

Gerlach's Geschichte der Römer, 2 B.

Strafgesetzbuch für die thür. Staaten.

Strafprozessordnung für die thür. Staaten.

Strafgesetzbuch für Oesterreich.

Liedermann's deutsche Philosophie 2 B.

Oeuvres de Cousin, 3 v.

Atlas, charte geografice mai multe.

A. Treb. Laurian.

15.

Onoratalui Secretariat de Stat.

Cumnații mei, Dlor frații Venturești săvârșind cursul învățaturii la Berlin, s'au întors acum înapoi aducând cu sine mai multe cărți pe cari au studiat; și fiindcă niște asemenea s'au oprit la granița dela Mihăileni, rog pe onoratul Secretariat să binevoască a porunci eliberarea lor prin isprăvnicia acelu district.

L. Catargiu.

1855 Fevruarie 14.

Rezoluție.

Această cerere să se facă cunoscută Isprăvniciei, scriindu-i să urmeze potrivit instrucțiilor ce are.

(Ibid. VII, 1, f. 272.)

16.

Iassy le 10 Novembre 1853.

No. 346.

Le Réverent Monsieur Mayer appartenant à la mission de l'Eglise anglicane à Iassy informe le Consulat que venant d'être adressée a Monsieur Schlinger et C-ie, négociants britanniques de Galatz, une caisse aux soins du Consulat britannique contenant des livres, sa propriété, les autorités de la ville s'opposent à leur transmission à Iassy sans ordre préalable de l'honorable censure du Secrétariat d'Etat. Monsieur Mayer peut donner l'assurance que ces livres qui forment sa bibliothèque particuliere, sont entièrement

d'un caractère religieux, moral et littéraire et sa vocation en répond. Au (sic) même temps il peut être cause de quelque surprise que ce qui est adressé au Consulat britannique soit assujetti à des formalités qui sont au moins superflues.

L'honorable Secretariat est prié donc de vouloir par ses recommandations en ordres (sic) munir le porteur de la présente de la permission voulue pour que les livres en question parviennent à leur adresse sans autre entrave et qu'il voudrait bien répéter cet ordre près l'autorité de Galatz.

Le soussigné a l'honneur de recommander officieusement à l'obligeance de l'honorable Secrétaire la demande que le Consulat vient de lui adresser en faveur de Monsieur Mayer.

Sam. Gardner.

Rezoluție.

Octomvrie 29. Să se scrie Părcălăbiei de Galați ca lada cu cărțile să se trimată la Secretariatul de Stat după regulile stabilite ce se obișnuesc în asemenea caz, totodată să încunoștințeze și pe carvasară despre această lucrare spre regularea ce va găsi de cuviință în cât privește a sa îndatorire.

P. Mavroieni.

(Ibid., VII, 2, f. 84).

17.

Onoratalui Secretariat de Stat.
Părcălăbia Galații.

Raport.

Odată cu aceasta, se trimet onoratalui Secretariat No. de 7 bucăți cărți scoase dintr'o ladă a jidanului Marcu Aizenberg ce le-a adus dela București, partea Valahiei, și deosebită listă de No. și felul lor spre țensurare și darea cuvenitei deslegări.

L. Catargiu

1854 Ghenar 7.

Rezoluție.

Ghenar 16.

Cărțile de relighie să se trimeată Mitropoliei spre țensurare, iară acelor evreești țensura să se facă de către D-lui Stolnicul Vitlimescu.

Pe verso se vede lista cărților.

- 1 Românească Noul Testament.
- 1 Sârbească idem.
- 1 Ungurească idem.
- 1 Grecească 4 Pravili mari.
- 1 Biblie evreească.
- 1 Humeș evreesc.
- 1 Deslegată idem.

7

(Ibid., VII, 2, f. 103.)

18.

Cinstitului Secretariat de Stat.

Insoțit cu adresa cinstitului Secretariat No. 135, trimitându-se trei cărți, două în dialectul românesc și cealaltă una în dialectul elinesc, cărora făcându-li-se cuvenita țenzurare, în alăturare cu aceasta le înapoiem cinstitului Secretariat, încunoștinându-l că în aceste cărți aflându-se multe neghine împotriva predaniilor și a canoanelor Bisericii Răsăritului, nu încuviințăm a intra aici în țară, binevoind cinstitul Secretariat a se lămuri că tot aceste cărți, la anul 1839, mai întâiu Preaosfințitul Patriarh Grigorie al Constantinopolului le-a declarat în de obștie că sunt vătămatoare pentru bisericile ortodoxe și să nu fie primite de cătră drept credincioșii Bisericii Răsăritului.

Sofronie Mitropolit Moldaviei.

1854 Ianuarie 21.

Rezoluție.

Aceste cărți să se înapoească Părcălăbiei de Galați, pentrucă pe aceste și pe acele de felul lor să se dea peste hotar, potrivit cu regulile cuprinse în așezământul țensurii ce este publicat și care să se citeze în împărțășire. (Cele evreești se slobod.)

(Ibid., VII, 2, f. 110.)

19.

Onorabilul Secretariat de Stat.

Dimitrie Alexandru Sturza.

Sosindu-mi la vamă niște cărți în 7 lăzi pe numele maicii mele, Ecaterina Sturza, cărți cea mai mare parte vechi, cu cari m'am servit în studiile mele la cursul legilor și manuscripte dela școală, rog pe onorabilul Secre-

tariat să binevoască a rându-i să le vadă spre a mi le slobozi, scutindu-mă de îndatorirea a-i supune listă despre ele, fiindcă eu însuș nu o am și-mi este peste putință a o face.

D. A. Sturza.

14 Maiu 1856.

Rezoluție.

Se recomandă biuroului de cenzură spre cuvenita punere la cale, conform instrucțiilor.

D. D. Fotino.

Les livres contenus dans les caisses ci-dessus indiquées les ayant trouvés dans les conditions voulues par la censure, je les ai délivrés, ce dont j'ai l'honneur de référer.

Sihleano.

le 13 Mai 1856.

Iassy.

Să se alătoreze la actă spre știință.

(Ibid., VII, 2, f. 448.)

VI.

Acte relative la cenzura periodicelor române.

1.

Prea înălțate Doamne,

Subtscrisul voind a publică o foaie sub titlul de *Muzeum*, în care se va cuprinde: *Moralul*, *Agricultura* și *Industria*, și mai cu samă *industria mătasei*, cu a cărei bun rezultat fiind sigur, dorește spre obștescul folos a o propagă în țară teoretic și practic, precum și alte multe de asemenea articole folositoare obștiei. Apoi în privirea că în diastimă de unsprezece ani, ca amplotiatul Secretariatului la țenzură, am dat destule dovezi de credință și de sârguință, întru tot supus Vă rog să binevoiți, atât a-mi da înalta auto-

rizație întru aceeaa cât și a poronci locului competent a mi se încredință și țenzura zisei foi.

Al Înălțimii voastre intru tot supusă și plecată slugă,
Mihail Vitlimescu.

1853 Martie 30.

Apostilă Domnească.

Se recomanduește Dumisale vel Postelnic.

În 6 Aprilie 1853.

Ghyka Vv.

Șeful secției jalbelor *Stoianovici.*

Să se facă anafora cătră Înălțimea Sa, arătându-se temeiurile după cari s'ar putea încuviință publicația.

C. Ghyka.

2.

Prospect.

Foaia intitulată *Muzeum* fiind formată în 4° sau folio, va cuprinde Morală, Agricultură și Industrie.

Moralul se va alcătui din prințiipiile hristiane a Testamentului vechiu și nou; cuvintele panegirice și generale [carile însă se vor încuviință de Preasfințitul Mitropolit], prețeptele celor mai însemnați bărbați ai bisericii ortodoxe; povățuirile înțelepților vechi și moderni, cari vor conglăsui cu învățăturile religiei creștine; istorisiri morale și adevărate; anecdote morale și din voiajuri.

Agricultura va cuprinde: 1. multe din descoperirile cele mai nouă ce s'au făcut la mai multe obiecte din ramul acesta în țerile cele mai țivilizate și după speranța sigură că unii din cei mai însemnați iconomi de aici se vor îndeletnici de a alimentă (sic) unele dintre acēste și aici în țară; apoi se vor descrie regulile practice intru asemene. 2. Pomologia cea mai aleasă a Franței și chipurile cele mai putincioase de a le introduce în țară, și 3. multe din ramul botanicei și a legumelor celor mai alese.

Industria va cuprinde: cultura aguzilor, a viermilor de mătasă și lucrarea mătasei, toate practicește descise și după metodul modern al Franței, și cultura albinelor, a mierei și a cerei, după sistemul cel mai nou, cultura și fabricarea oloiului de tot soiul și a sămințurilor din cari el se fabrichează, cultura cânepii și a inului după metodul Olandei; cultura peștilor de tot

soiul și a racilor celor mari. Cultura cailor, a vitelor albe, a oilor, a macurilor și a păsărilor.

De asemenea va cuprinde foaia și revistă de întâmplările cele mai însemnate ale globului.

Mihail Vitlimescu.

1853 Maiu.

3.

Prea Înălțate Doamne,

D-lui Pitarul Mihail Vitlimescu, prin petiția ce a adresat Înălțimii Voastre, s'a rugat a i se învoi publicarea unei foi intitulată *Muzeum*, în care are a se cuprinde Moral, Agricultură, Industrie, și mai cu seamă industria mătasei precum și alte de asemenea articole folositoare, mijlocind totodată a i se încredința și cenzura zisei foi.

Deci subscrisul plecat vă supune pe lângă aceasta prospectul ce D. Pitarul Vitlimescu a alăturat pe lângă țitata petiție, cuprinzător de materiile ce au a alcătui pomenita foaie, spre hotărîre precum Înalt veți găsi de cuviință, cu adăogire că după dispozițiile statornicite în privirea cenzurii ea nu s'a făcut nici odată de altcineva decât de cătră Secretariatul de Stat, sau de o persoană anume rânduită întru aceasta, însă tot sub atârnarea Secretariatului.

Secretarul Statului, al Înălțimii voastre plecat serv.

C. Ghyka.

No. 1.312.

1853 Maiu 14.

Rezoluție.

După înalta încuviințare se va face cunoscut D-sale Vitlimescu că această foaie rămâne a se țenzură de către Secretariatul de Stat.

C. Ghyka.

14.

Onoratului Secretariat de Stat.

Subscrisul voidind a deschide o foaie periodică — politică și literară — sub titlul *Aurora*; ca girant al acestei foi, plecat rog pe onorabilul Secretariat să binevoască a-mi da cuvenita autorizare pentru a ei publicare pe a mea răspundere, gata fiind a îndeplini formalitățile legiuite întru aceasta.

C. V. Varnav.

Iași, 11 Septemvrie 1854.

Rezoluție.

15 Dechemvrie. Prin anaforă să se cei înalta încuviințare potrivit regulelor statornicite în asemenea caz.

A. Sihleanu.

(Ibid., VII, 2, f. 291.)

4.

Onoratului Secretariat de Stat.

Aga Alexandru Fotino.

Imprejurările neiertându-mă a mă ocupă mai mult cu redacția jurnalului Zimbrul, a căreia publicație o am întreprins în puterea autorizației ce mi-a dat-o cărmuirea, cu căzutul onor viu a declară onoratului Secretariat de Stat că dreptul meu în această privință l-am trecut către D-lui Spătarul Teodor Codrescu, care de acum înainte va rămâne cunoscut ca redactor al citatului jurnal.

A. Fotino.

Iași în 15 Iulie 1855.

Se încuviințează cererea D. Aga Fotino; așa dar D-lui Spatarul Codrescu rămâne singur redactor foaiei *Zimbrului* și D. Aga Fotino ca Directorul Secretariatului de Stat va fi cenzorul acestei foi.

C. Ghyka.

In 16 Iulie 1855.

(Ibid., VI, f. 156.)

VII.

Acte relative la censura ziarelor străine.

1.

Onoratului Secretariat de Stat
Pârcălăbia Galați.

Referat.

Jurnalele de Constantinopol ce se primesc de pe vapoarele ce vin în acest port, pe adresa D-sale Comisului Teodor Codrescu, Pârcălăbia potrivit dis-

poziției făcută de Onoratul Secretariat întru aceasta, a și urmat din vreme în vreme cu înadinsă ocazie ce eră a le expediă deadreptul în primirea onoratului Secretariat. Asemene urmare s'a păzit și cu acele venite la 27 a următoarei și cari s'au înaintat Onor. Secretariat sub No. 8.805. Asupra cărora în urmă s'a primit o particulară scrisoare din partea D. Directorului carantinei pe adresa persoanei iscălitului, cu propunere că niște asemenea jurnaluri, după țenzurarea ce D-lui li-a făcut, nu pot intra în Prințipat. Deci Părcălăbia de datorie găsiind, supune cunoștinții onoratului Secretariat asemenea propunere din partea D. Directorului, plecat rugându-l să binevoască a-i da deslegare dacă trebuie a se cunoaște de țenzor pe D-lui și a i se da și gazetele în loc de a se trimite, precum până acum, și ce urmare să păzească pe viitorime.

L. Catargiu.

No. 9.295.

1853 Octomvrie 29.

(Ibid., VII, 2, f. 232.)

2.

Jurnal.

Incheiet în seansa Sfatului Administrativ Extraordinar la Mart. 1854, sub prezidența Exc. Sale D. Gheneral-Maior contele D'Osten Sacken, Prezident în Moldova și prin asistența următoarelor mădulări:

D-lor Ministru din lăuntru Logof. Costache Sturza, Ministru Dreptății Logof. Ștefan Catargiu, Ministru Financelor Vornic Teodor Balș, Secretarul Statului Vornic Alecu Sturza, Ministru Bisericesc Vornic Petru Mavrogeni. Luându-se aminte că lista gazetelor străine a cărora introducere în țară a fost vremelnicește învoită circulara, scutită de cenzură, pe temeiul anaforalei din 30 Decemv. 1884, sub No. 1934, cere a fi modificată în împrejurările de față, Sfatul încheie:

Art. 1. Dispozițiile cuprinse în citata anaforă vor fi păzite numai în privința Gazetelor următoare :

1 ^o <i>L'Indépendance Belge.</i>	8 <i>Conseiller des Dames.</i>
2 <i>Le Journal des Débats.</i>	9 <i>Le petit Courrier.</i>
3 <i>L'Illustration.</i>	10 <i>Modes Parisiennes.</i>
4 <i>Le Journal de Francfort.</i>	11 <i>Le Journal des jeunes personnes.</i>
5 <i>L'Union Médicale.</i>	12 <i>Modes de Paris.</i>
6 <i>La Gazette des hôpitaux.</i>	13 <i>Le Journal des Haras.</i>
7 <i>Le Journal des mères et des enfants.</i>	14 <i>Le Journal des Tailleurs.</i>

15 <i>Allgm. Augsburger Zeitung.</i>	20 <i>Gazeta Guvernului Grecesc.</i>
16 <i>Leipziger Illustr. Zeitung.</i>	21 <i>Gazeta Valahiei.</i>
17 <i>Wiener Zeitung.</i>	22 <i>Gazeta Rosiei.</i>
18 <i>Medicinische Wochenschrift.</i>	23 <i>Gazeta de Moldova.</i>
19 <i>Theater-Kronik și Italiänische Theater-Zeitung.</i>	

Art. 2. În cât privește gazetele ce sosec prin expediția poștei austriene, Secret. de Stat va comunica C. C. Agenției lista de mai jos și se va înțelege cu ea pentru ca gazetele ce nu sunt cuprinse în acea listă să nu poată intra în țară prin această expediție.

Art. 3. Cât pentru acele ce librării ar introduce în țară prin un alt mijloc, Secret. de Stat le va face cunoscut ca să aibă a păzi în privința acelor gazete regulile atingătoare de introducerea cărților, vestindu-le că la din contra urmare vor fi supuși globirilor statornicite prin pomenita mai sus anaforă.

Art. 4. Afară de modificațiile de mai sus, dispozițiile citatei anaforale sub No. 2934 vor urmă a fi păzite în toată puterea lor.

C. Sturza, St. Catargiu, Mavrocordat, A. Sturza, P. Mavrogeny.

(Ibid., VI, f. 124.)

3.

Ad. No. 1514.

Liste supplémentaire des journaux admis à l'importation.

Journaux grecs.

1. *Le siècle* (ὁ αἰών).
2. *Le Panhellénium* (Πανελλήνιον).
3. *La Semaine* (ἡ ἑβδομάς).
4. *L'union* (ἡ ἔνωσις).
5. *Le spectateur d'Orient* (ανατολικὸν Παραπρωρητης).

Journaux allemands.

6. *Ostdeutsche Post.*
7. *Neue Preussische Zeitung.*
8. *La feuille riodiquada française.*

La Revue des Deux Mondes.

9. *Siebenbürger Bote.*
 10. *Triester Zeitung.*
 11. *Kronstädler Zeitung.*
 12. *Sämmtliche Oesterreichische Handels-und Gewerbe Zeitungen.*
- Le Censeur,

D. Argenti.

4

A l'Agence I-le et R-le. Le 3 Mars 1854. No. 741.

Au mois de Janvier 1849, le Secrétariat d'Etat a eu l'honneur de communiquer à l'honorable Agence Impériale et Royale, par une note sous No. 36, la liste des journaux dont l'importation et la libération de la censure aurait été temporairement admises, en considérations admises dans l'anafora du Conseil sous No. 2.934 qui accompagnait la susdite communication.

Considérant aujourd'hui la nécessité de modifier la liste susmentionnée en vue des circonstances actuelles, le Conseil Administratif réuni le 2 du courant en séance extraordinaire sous la présidence de Son Exc. le Vice-Président Comte d'Osten-Sacken, a trouvé convenable de maintenir la libération précitée qui, à l'égard des journaux spécifiés dans l'arrêté qu'il vient de prendre à ce sujet, et a chargé le soussigné de s'entendre avec l'hon. Agence et Consulat de S. M. I-le et R-le Apostolique à l'effet d'assurer l'application exacte de cette mesure.

D'après ce qui précède, le soussigné a l'honneur de communiquer ci-près à l'hon. Agence I-le et R-le traduction de l'arrêté du Conseil concernant la liste des gazettes admises à l'importation et la prie de vouloir bien donner les injonctions nécessaires à son bureau de poste afin que les journaux qui ne se trouvent pas désignés dans cette nomination ne puissent être introduits dan le pays par sons organe.

Il a de plus mission de signaler à l'attention particulière de l'hon. Agence et Consulat G-l *Le Charivari* et *La Gazette de Transylvanie*, bien que comprises toutes les deux dans les mesures prohibitives de l'année 1849 et bien que cette dernière surtout fût mise à l'index d'une interdiction expresse, ces feuilles ont continué depuis à être abusivement importées.

Le soussigné se croit donc fondé à espérer que l'hon. Agence voudra bien lui prêter le concours de tous les moyens en son pouvoir, dans le but d'empêcher l'entrée ultérieure de ces organes de publicité sévèrement défendus.

Le soussigné saisit cette occasion pour renouveler à M. le Baron de Testa l'assurance de sa considération distinguée.

5.

D-sale Spatarului Teodor Codrescu și Companie.
1854 Mart. în 25 zile.

În urmarea încheierii Sfatului Administrativ Extraordinar sub prezența Ex. Sale D. General-Maior Contele Osten-Sacken, împărțându-se D-voastră alăturată listă de jurnalele și gazetele cari sunt slobode a circula în țară, face cunoscut că pentru orice alte jurnale necuprinse în această listă ce ar fi introduse în țară, să aveți a păzi în privirea acelor gazete regulile atingătoare de introducerea cărților de cetit. La din contra, vinovații vor fi supuși globirilor statornicite prin Anaforaua sub No. 2934 ce s'au publicat prin *Buletinul* cu No. 10 din anul 1849 și s'au hotărât acum a se pune în lucrare cu cea mai mare asprime pentru orice în potriiva dispoziției din care este cuprinzătoare.

(Ibid., VII, f. 126.)

6.

Departamentul Ostășesc către Secretariat. de Stat. No 1633, 15 April 1854.

Comandiriul trecătoarei Prisăcanii, prin raport No. 48, cere deslegare dacă gazetele din Transilvania sunt oprite sau slobode de a intra în Principat, fiindcă mai multe fețe abonate la asemenea gazete s'au încercat a le aduce pe la punctul Bicz, însă comandiriul nu le-a învoit aceasta. Se face dar poftire onoratului Secretariat, să binevoească a împărtași acestui Departament știință de urmarea ce se cuvine a se păzi în acest caz, spre a se comendă Comandirului ceruta de el deslegare.

General Inspectorul Oastei, *Mavrocordat*.

Rezoluție.

Grabnic să se înainteze Hătmăniei o copie de pe jurnalul încheiat la Mart. 1854 în obiectul gazetelor spre a avea trebuitoarea cunoștință.

(Ibid., f. 122.)

7.

A l'Agence I-e et R-le No. 1514, le 4 Mai 1854.

Le soussigné a l'honneur de porter à la connaissance de l'Agence et Consulat G-1 de S. M. I-le et R-le Apostolique, que par une disposition du Gou-

vernement, la libre entrée accordée il y a quelques années pour certains organes de publicité vient d'être étendue aux journaux compris dans la liste ci annexée.

En conséquence le soussigné est chargé de prier l'Agence et C-t. G-I de vouloir bien expédier de son côté les numéros qu'elle jugera nécessaire à cet égard.

Il saisit avec empressement de renouveler à Mr. l'Agent et Consul G-I l'assurance de sa haute considération.

(Ibid., VI, f, 153.)

8

Référé à S. E. Monsieur le Vice-Président (le 8 Mai 1854).

Par une communication en date du 29 Mai dernier, sous No. 11404, le Département de l'Intérieur a transmis au Secrétariat d'Etat trois numéros du journal le *Corriere Italiano* et d'un numéro de l'*Osservatore Triestino* que la Parcalabie de Galatz a trouvés circulant dans cette ville en dehors de la liste des journaux dont l'introduction dans le pays est autorisée.

En soumettant à V. E. les cinq numéros mentionnés, le soussigné la prie respectueusement de bien-vouloir lui donner une solution sur la question de savoir si la circulation de ces journaux doit être ou non permise désormais.

(Ibid., VII, 2, f, 201.)

9

Departamentul Trebilor din Lăuntru către Secretariatul de Stat.

No. 11404 din 29 Maiu 1854.

Părcălăbia Galații, prin raportul sub No. 1289, înștiințând pe Departament că în acest oraș ar fi aflat circulând niște gazete numite *Curierul Italian* din acele însemnate în adresa Departamentului ostășese către comandirul garnizoanei de acolo că sunt oprite a circula, i s'a dat poroncă a le lua și a le trimete spre a se observă dacă pot fi slobode a circula în țară. Dela care acum primindu-se, cu raportul sub No. 1103, un No. de 6 de asemenea gazete, cu onoare se împărtășesc Secretariatului spre observare, poftindu-se a comunica știință Departamentului dacă se poate învoi circularea lor în țară sau nu.

(Ibid., VII, 2, f. 200.)

D. D. Burghilea.

10

Au Secretariat d'Etat de Moldavie.

Par suite du rapport de ce Secrétariat en date du 8 courant, sous No. 1.959, je me suis empressé d'engager le Département de l'Intérieur à donner des ordres sevères aux autorités compétentes d'exercer une surveillance vigilante afin que la circulation des journaux *Il Corriere Italiano* et *l'Osservatore Triestino* ne soit pas tolérée dans le pays.

Le Vice-Président du Conseil Administratif de Moldavie,

C-te d'Osten-Sacken

No. 129.

Le 9 Juin 1854.

Iassy

(Ibid., VI, f, 142.)

11.

Prea Înălțate Doamne,

Gazeta de Moldova, prin foaia No. 45, din 9 Iunie, prin un articol scris de *Maria Vasiliu Mitoșășca* (nume de nu fictiv, dar cel puțin cunoscut numai biuroului gazetei), pornind dintr'o cvestie cade într'o cvestie de personalitate. Sub formă de epistolă adresată subscrisului, publică un mârșav pascvil carele atacă nu numai onoarea mea și a familiei mele, dar și demnitatea mea de ampoiato public, zicând anume: *că ca șef secției școlilor îmi port îndatoririle cu stângăcie, că încure lucrări și sume, că prigonesc profesorii și alte cuvinte insultătoare ieșite din regulile cuviinței și fățiș arătătoare de patimă, fiindcă mi-am păzit îndatoririle tocmai cu stângăcie.*

Punctul de onoare m'ar fi îndemnat să silesc pe D. redactor, dintr'a căruia biurou a ieșit asemenea articol, să se justifice, dar aceasta nu o pot face, pentrucă nu am cu cine, și în așa caz s'ar face scandalul mai mare, căci așa fi silit a da pe față motivurile ce au adus pe autor la o animozitate atât de imprudentă.

Dar, ca unul ce în zilele Măriei Voastre m'am străduit să-mi fac cariera povățuit numai de onoare și sprijinit numai de facultățile mele; ca unul ce în postul de șef secțiunii n'am căutat să fur încrederea superiorilor mei pentru ca să încure lucruri și sume, precum pomenitul pascvil mă caracterizează, precum pot să mărturisească doi din miniștrii actuali, sub cari am avut onoare a sluji; ca unul ce, după conștiința mea, nu văd că așa merită o insultă cu atâta publicitate în mijlocul legilor (?).

Alerg la iubirea de dreptate a Înălțimii Voastre să mă plâng și să vă cer o satisfacție publică, după cum spiritul dreptății, poate să-mi dea.

Al Înălțimii Voastre, prea plecat și supus,

G. Sion.

In 14 Iunie 1855.

Apostilă Domnească.

Sfatul Nostru va lua în considerație jaluba de față și va face cuvenita îndestulare jălmitorului.

Ghyka Vv.

In 16 Iulie 1855.

12.

Incheierea Sfatului.

Iulie 19. Prin anaforă să se aducă la cunoștința Înălțimii Sale că Sfatul, având în vedere rostirea ofisului domnesc cu No. 93, din 18 Noembrie 1848, atingător de țenzură, precum și textul articolului pentru care urmează tânguire din partea D-sale Comisului Sion, a venit în lămurire că D-lui redactorul, ca țenzor totodată al jurnalului, a abuzat de încrederea ce i s'a dat de Guvern prin îngăduința ce a dat de a se tipări în jurnal cuvinte cari ating onoarea personală. Și fiindcă o așa urmare neîngăduită de art. 1 din țitatul ofis trebuie a fi mărginită, Sfatul este de socotință ca dritul țenzurii ce a fost concedat D-sale redactorului să i se ridice, încredințându-se D-sale directorului Secretariatului de Stat după cuviință, și spre mai multă satisfacție a părții obișduite, o așa mărginire să se publice în *Gazeta de Moldavia*.

Catorgiu, Mavroeni, C. Ghyka.

(Ibid., VI, f. 160.)

13.

Prea Înălțate Doamne,

In urmarea înaltului apostil din 16 Iuliu, cu care Înălțimea Voastră ați binevoit a recomandui Sfatului petiția D-sale Comisului Gheorghe Sion, prin care se tânguește asupra atacului ce a suferit prin publicarea în *Gazeta de Moldavia* a unui articol în privirea sa, Consiliul Administrativ, văzând cele cuprinse în ea și având în vedere rostirea ofisului Domnesc sub No. 93, din 18 Noembrie 1848, atingător de cenzură, precum și textul articolului

pentru care urmează tânguirea din partea D. Comis Sion, a venit în lămurire că D-lui redactorul, ca censor totodată al jurnalului, a abuzat de încrederea guvernului prin îngăduința ce s'a dat de a se tipări în jurnal cuvinte cari ating onoarea personală, și fiindcă o așa urmare neîngăduită de art. 1-ii din regulile cuprinse în citatul ofis trebuie a fi mărginită, Consiliul este de socotință ca dritul censurii ce a fost concedat D. redactorului să i se ridice și să se încredințeze D. Directorului Secretariatului de Stat după cuviință și, spre mai multă satisfacție a părții obijduite, o așa mărginire să se publice în *Gazeta de Moldavia*.

Pentru care Consiliul plecat aduce la cunoștința Înălțimii Voastre spre desăvârșita sa hotărîre.

Membrii Consiliului Administrativ, ai Înălțimii Voastre plecate slugi,
P. Mavroeni, N. Catargiu, C. Ghyka.

No. 2770.
1855 August în 13 zile.

Apostilă Domnească.

Incuviințăm.

Ghyka Vv.

In 13 August 1855.
(Ibid., VI, f. 161.)

14.

Onorabil D-le Redactorul *Gazetei de Moldavia*,

Anaforoa Consiliului Administrativ cu No. 2770, înalt încuviințată, atin-gătoare de tânguirea urmată din partea D-lui Spătar Iorgu Sion pentru pu-blicarea în gazeta D-v. a unui articol atăcător persoanei sale, subînsemna-tul cu onor o comunică D-lor-voastre pe lângă aceasta în copie, spre știință și regula cuvenită.

No. 2.828.
1855 August 18 zile.
(Ibid., VI, f. 163).

15.

Prea Înălțate Doamne,

Multuraticile ocupații ale subscrisului în dupla sa îndatorire de Secretar Sta-tului și de cărmuitor provizoriu ale Departamentului Lucrărilor Publice, îi absorbă astfel timpul material, încât îndatorirea censurii jurnalelor (misie neplăcută și care în nici o țară nu s'a socotit de atributul unui șef de De-

partament) se face pentru el o sarcină prea grea de purtat. De aceea el se vede nevoit a ruga respectuos pe Înălțimea Voastră să binevoiți a-i ridica astă de pe urmă îndatorire, însărcinând cu censura pe cine Inalt veți găsi de cuviință.

A Înălțimii Voastre plecat servitor,

I. A. A. Cantacuzino.

Iași, 13 Februarie 1856.

Apostilă Domnească.

Însărcinăm cu țenzura acelor jurnale pe D. Postelnicul Gheorghe Asachi căruia i se va face cunoscut.

Ghyka Vv.

In 13 Februarie 1856.

(Ibid., VI, f. 180.)

16.

Căimăcămia Principatului Moldovei.

Departamentului din Lăuntru.

Incredințându-mă că în capitală țirculează mai multe jurnale străine ale căror articole, unele atacă atât pe Șeful Statului cât și pe Guvern, prin ofisul de față pun îndatorire Departamentului ca să facă o strictă cercetare și găsind asemenea foi să se trimeată la Secretariatul de Stat, păzind o asemenea urmare și în viitor.

Secretar Statului,

P. Balș.

No. 22.

1857 Martie 18 zile.

(Ibid., VI, f. 188.)

VIII.

Acte relative la desființarea censurii de către Grigorie Ghyka, înființarea ei sub Teodor Balș și legea presei dela 1862.

1.

Libertatea presei fiind singurul mijloc de a formă opinia publică într'o țară care este pe calea progresului și chiar de a informă adeseori pe Guvern despre trebuințele nației, în această privire s'a elaborat un proiect de către Comisie îнадins rânduită și după modifiția ce i-a făcut Consiliul nostru s'a recomandat Divanului general.

Acest proiect adoptându-se de Divan cu unanimitatea voturilor, s'a supus aprobației Noastre.

Considerând dar trebuința de a se pune în aplicație măsura adoptată asupra raportului Divanului general cu No. 124;

În puterea art. 52 din regulamentul organic, Noi am întărit citatul și dându-i putere de legiuire ordonăm:

PARTEA I.

CAPUL I.

I. *Despre proprietatea literală.*

§ 1. Autorii de scrieri, compozitori de muzică, sau desemnatori cari vor săpă, sau vor litografia tablourile ori desaturile lor, în tot cursul vieții lor, se vor bucură, ca de o proprietate a lor, de dritul exclusiv de a reproduce și a vinde operele lor în tot Principatul, sau de a trece către alții această proprietate a lor fiindu-le acest drit prin § 1.552 și următoarele din condica civilă.

§ 2. Moștenitorii acestora, sau cesionarii către cari au trecut dritul lor, se vor bucură de același drit termen de 10 ani după moartea autorului sau a compunătorului.

§ 3. Jurnalele și alte foi periodice sunt proprietatea persoanelor, sau a societăților cari le publică, dritul proprietății le este închișeșluit întocmai după § § de mai sus, articolele ce autorii sau proprietarii lor nu vor voi ca să se reproducă în alte jurnale, vor trebui a purtă la început nota, că reproducere este oprită, se înțelege numai articolele literare și științifice.

§ 4. Compunerile dramatice asemenea în termenile de mai sus, nu pot fi reprezentate pe nici un teatru, nici nu pot fi publicate fără învoirea autorului.

§ 5. Producțiile nu intră în categoria § § de mai sus, decât pentru textul traducerii, fiind fiecare liber de a face alte traduceri de pe textul original al scrierii, asemenea extractele ce se fac din alte scrieri spre a se încunoștința pe public despre valoarea acestora prin critici și comentarii, nu jignesc proprietatea străină.

§ 6. Toate dregătoriile administrative sunt datoare a confiscă după cererea în folosul autorului, a compunătorului, a desemnătorului, a traducătorilor, sau a moștenitorilor acestora, ori a cesionarilor, toate exemplarele edițiilor tipărite, săpate, sau litografiate, fără învoirea anume și în scris a proprietarilor.

§ 7. Pe lângă exemplarele confiscate, tot contrafactorul va fi dator a plăti adevăratului proprietar o sumă echivalentă cu prețul a 1.000 exemplare a ediției originale.

§ 8. Orice vânzător al unei ediții contrafăcută, dar al căreia făcător nu va fi el, va plăti proprietarului o sumă echivalentă cu prețul de 200 exemplare.

§ 9. Oricine va da la lumină o operă fie tipărită, săpată, sau litografiată, va fi dator a depune 4 exemplare în biblioteca națională potrivit § din legea învățaturii publice, și unul la Secretariul de Stat, iar în ținuturi la administrație.

§ 10. După trecere de 10 ani după moartea autorului, toată opera pică în domeniul public și fiecare este liber de a reproduce prin tipar, sculptură sau litografie.

§ 11. Toate aceste drituri se închezeșluesc și autorilor, compuitorilor, desemnatorilor, traducătorilor din staturile străine, cari cu reciprocitate vor închizășlui în cuprinsul teritoriilor lor proprietate literală.

CAPUL II.

Despre librării.

§ 12. Librăria, adică speculația cu cărți, este un negoț liber, fiecare poate deschide un așezământ, făcând o declarație către Secretariatul de Stat, iar de va fi străin, în declarație va adăogă că se va supune legilor pământului atingător de presă.

§ 13. Librarul care se va dovedi că ține sau vinde cărți sau alte publicații obscene și oprite prin dispozițiile § 44, atingătoare de jurnaluri, pentru întâia dată se va osândi la o amendă de 2.000 lei, a doua oară la o amendă de 4.000 lei, a treia oară la o amendă de 8.000 lei și va fi tot odată dator să se desfacă de librărie.

§ 14. Librarul ce va edita o scriere fără nume de autor prin însuș aceasta va fi răspunzător întocmai ca autorul, și prin urmare supus tuturor legilor privitoare pe autor, precum mai jos se va hotărî.

CAPUL II.

Despre tipografie și litografie.

§ 15. Fiecare pământean sau străin, în vârsta legiuită, este liber a deschide în Moldova tipografie, litografie sau atelier de sculptură și de picturi, dator numai fiind a încunoștință în capitală pe Secretariatul de Stat, ori în ținuturi pe administrație, și de a jură în ființa unui delegat al Guvernului, că va fi supus legilor pământului și că nu va publică nimica întru ascuns.

§ 16. Tipografiile și litografiile clandestine sunt oprite; se numesc clandestine toate atelierile cari nu vor fi mai nainte declarate Secretariatului de Stat, sau administrațiilor pe la ținuturi; pretutindeni unde asemenea se vor

găsi, ele vor fi sfărâmate, și stăpânii sau depozitarii acestora vor fi supuși unei amende de 2.000 lei și unei închisori de 6 luni la mănăstire.

§ 17. Fiecare tipograf, sau litograf este dator a tipări pe orice operă ce va ieși de sub teascurile sale numele și domiciliul său; tot acela care va călca această dispoziție, va fi supus la o amendă de 1.000 lei, fiind tras pe lângă aceasta și la răspunderea amendei și a închisorii statornicită prin legea presei, când opera publicată de el ar trage după sine urmări penale, tipograful sau litograful ce pentru a treia oară va călca dispoziția de mai sus, adică de a nu-și pune numele și domiciliul pe fiecare product al teascurilor sale, va fi dator a se desface de atelierul său.

§ 18. Tipograful sau litograful care va publica în jurnal o descriere sau orice alte opere, al căreia redactor, girant, autorul sau editorul va fi cunoscut și înseris în capul sau în sfârșitul operei, nu va fi împreună răspunzător la caz când opera va motivă prigonire pentru delict de presă, iar dacă opera ar fi anonimă, atunci tipograful sau litograful va fi dator a înfățișa pe făcător sau va fi singur supus răspunderii întocmai după rostirea legilor.

§ 19. Fiecare tipograf, litograf, sau săpător, va fi dator a pune în registru numerotat, parafat și sigilat de Secretariatul de Stat, în care pe rând și zilnic va înscrie titlul literar al uvragelor ce-și propune a tipări, numărul coalelor, al tomurilor sau al exemplarelor, formatul ediției și numele autorului, al traducătorului, sau al editorului. Acest registru va fi dator a-l înfățișa din partea ocârmuirii.

§ 20. Trecerea unei tipografii, litografii, sau atelier de sculptură către altă față, se va face prin simplă declarație către Secretariatul de Stat și păzirea dispoziției dela § 15, călcările făcute de librării, tipografii, litografii, etc., etc., vor fi constatate prin jurnale încheiate de poliție.

§ 21. Procurorul Statului va trage pe călcători înaintea tribunalelor, după denonșafia șefului poliției în capitală și trădarea unei căpii a jurnalelor încheiate de poliție, iar pe la ținuturi de administrațiile locale.

CAPUL IV.

Despre cărțile religioase.

§ 22. Cărțile românești de dogmă de cult, comentariile asupra scrierilor sacre și alte asemenea nu pot fi publicate pentru întâia oară dacă nu vor fi cenzurate de șeful religiilor respective, această învoire va trebui pururea a fi reprodușă la începutul scrierii.

§ 23. Cărțile teologice, comentariile asupra dogmelor și alte asemenea compuneri religioase originale, cari vor avea autorul lor anume, vor fi proprietatea acestuia întocmai după § § de mai sus.

§ 24. Bibliile, cărțile de cult, de rugăciune și alte asemenea scrieri încuviințate de mai nainte și întrebuințate mai de mult, sunt de domeniul public, ele vor putea fi reproduse de fiecare, cu aceasta însă că nici o modificare în ele nu se va putea face.

§ 25. Editorul sau tipograful care ar introduce orice modificare, va fi supus pedepsei dela § 45, art. 3 și 4.

PARTEA II.

CAPUL I.

Dispozițiuni generale.

§ 26. Cenzura se desființează.

§ 27. Liber va fi oricine să-și exprime ideile prin organul presei, păzind regulile statornicite prin acest așezământ.

§ 28. Felurile organe ale publicității prevăzute sunt :

- a) Jurnale politice ;
- b) Foi periodice, literare, științifice, comerciale, industriale ;
- c) Cărți de orice fel ;
- d) Afîșe și deosebite înștiințări.

§ 29. Numai jurnalele politice vor fi obligate a depune cauție, despre care se va vorbi mai jos.

CAPUL II.

Despre publicațiile periodice.

§ 30. Tot Românul, ce va avea vârsta legiuită și nu va fi supus interdicției sau vreunei pete criminale, va putea fondă un jurnal politic.

§ 31. La fondarea unui jurnal, fiecare va fi îndatorit a declară Secretariatului de Stat următoarele :

- a) Titlul foaiei, felul și timpul publicației ei ;
- b) Numele redactorului sau al girantului răspunzător ;
- c) Numele și locuința tipografului.

§ 32. Este supus amendei de 2.000 lei acel ce va deschide o foaie periodică politică după prealabila înștiințare către locul competent, iar foaia se va închide ; pentru foile nepolitice amenda va fi de 500 lei.

§ 33. Afîșele se vor putea publică după o simplă încunoștințare la poliția locală.

§ 34. Indată ce vreun. număr al oricărei foi periodice va ieși de sub presă, se va depune un exemplar scris de redactorul sau girantul răs-

punzător la procurorii competenți; osebit de aceasta se va conforma § 204 din așezământul școlar, îndatorindu-se totodată a da câte un exemplar și la Ștabul General al Oastei.

§ 35. Prin măsura § 34 împărțirea și expedierea jurnalelor nu va fi împiedicată.

§ 36. Jurnalele literale, comerciale și c. l. fiind oprite de a publica și articole politice, în caz când ele vor pași peste menirea lor, vor fi supuse unei amende de 500 lei.

§ 37. Orice foaie periodică îi datoare a primi în coloanele sale înștiințările oficiale ce i se vor trimite de către Guvern, având a le publica în cel întâiu număr cu plata inserției, iar împărțirile oficiale destinate a rectifica o eroare sau a refuta o alegație neadevărată, va fi datoare a le tipări fără schimbare și fără plată. Fiecare persoană care va fi țitată într'un jurnal, sau prin nume sau indirect, va avea drept ca să ceară reproducerea răspunsului ce va socoti de cuviință a face, cu aceasta însă ca să nu prindă mai mult loc decât îndoit acelui ocupat prin articolul care a provocat acest răspuns, răspunsul acela va fi în al doilea număr care va ieși dela depunerea la biourul jurnalului, căci la din contră, pentru fiecare zi de întârziere redactorul va plăti câte 120 lei ștraf în folosul persoanei citate prin jurnalul său, și la împotrivire, redactorul va fi executat de administrație la reproducerea răspunsului.

§ 38. Pentru cuprinsul jurnalului este răspunzător redactorul sau girantul declarat, supuinđu-se penalitațiilor însemnate mai jos.

§ 39. Orice schimbare în titlul jurnalului și în persoana redactorului sau a girantului răspunzător, este supusă unei nouă încunoștințări.

§ 40. In caz de moarte, boală, absență sau închidere a redactorului sau a girantului răspunzător, proprietarul sau proprietarii foaiei periodice vor fi datori a-i substitui alt redactor sau girant răspunzător, carele trebuie să aibă calitățile cerute de § 5.

CAPUL III.

Despre cauție.

§ 41. Fiecare jurnal politic este dator a depune în cassa Statului o cauție de 5.000 lei.

§ 42. Suma cauției va fi păstrată totdeauna în deplinătate. In caz când redactorul răspunzător al unui jurnal va fi condamnat la o amendă, în urma sentinței dată de tribunalul competent, va fi dator, dela publicarea acestei sentințe până în termen de 8 zile a aduce suma amendei la fisc, din contră urmând, amenda se va împlini din suma cauției depusă, și dacă până în

alte 8 zile dela încunoștiințare nu va aduce la cassă suma pentru complectarea cauției, atunci foaea va fi suspendată până la îndeplinirea acestei condiții.

§ 43. Dacă vreun redactor sau girant răspunzător al vreunei foi periodice va fi acuzat la tribunal pentru vreun articol și condamnat, sentința ce va da tribunalul competent este dator a o tipări în numărul viitor al foaiei sale, fără plată de inserție și vreo schimbare.

CAPUL IV.

Partea prohibitivă acestor legiuiri.

§ 44. Este oprit fiecăreia foi :

- a) A defăimă pe Domnitorul țerii, sau a atacă demnitatea domniei ;
- b) A atacă religia domnitoare în țară precum și a defăimă religiile altor rituri recunoscute în Principat ;
- c) A defăimă clerul, sau a atacă demnitatea lui în exercițiul funcțiilor sale spirituale ;
- d) A defăimă clerul religiilor străine recunoscute în țară în exercițiul funcțiunilor sale spirituale ;
- e) A atacă onoarea și demnitatea domnitorilor staturilor străine și a reprezentanților lor ;
- f) A provocă la arme, la intervenții străine ;
- g) A provocă la nesupunere către lege, sau la răsturnarea așezământurilor fundamentale ale țerii și ale principiului proprietății ;
- h) A zidări la ură și dispreț asupra cârmuirii ; această restricție nu va putea înlătură dritul discuției a actelor miniștrilor ;
- i) A defăimă, sau a atacă funcționarii Statului în vieța lor privată și a-i ultragiă în privirea funcțiilor publice ;
- j) A atacă moralitatea publică ;
- k) A atacă onoarea vreunui cetățean ; și
- l) A atacă demnitatea Camerei legiuitoare sau legile de ea votate.

CAPUL V

Partea penală.

§ 45. — Art. 1. Călcarea proibiției prevăzute la § 44, lit. a, va atrage redactorului sau girantului răspunzător pedeapsa de închisoare la mânăstire, dela 6 luni până la 2 ani, iar amendă dela 500 până la 5.000 lei.

Art. 2. Acea prevăzută la litera b, închisoare la mânăstire dela 3 luni până la 2 ani, iar amendă dela 250 până la 5.000 lei.

Art. 3. Acea prevăzută la litera *c*, închisoare la mănăstire dela 2 luni până la 2 ani, iar amendă dela 250 până la 5.000 lei.

Art. 4. Acea prevăzută la litera *d*, închisoare la mănăstire dela una lună până la 2 ani, iar amendă dela 50 până la 5.000 lei.

Art. 5. Acea prevăzută la litera *e*, închisoare la mănăstire dela o lună până la un an, iar amendă dela 250 până la 2.500 lei.

Art. 6. Acea prevăzută la litera *f*, închisoare la muncile publice pe vieață. Iar pentru cele prevăzute la litera *g*, la închisoare dela 1 până la 6 ani, fără osebite de persoană, și amendă dela 300 până la 3.000 lei.

Art. 7. Acea prevăzută la litera *h*, închisoare la mănăstire dela 15 zile până la un an, iar amendă dela 150 până la 1.000 lei.

Art. 8. Acea prevăzută la litera *i*, închisoare la mănăstire dela 5 zile până la 6 luni, iar amendă dela 50 până la 1000 lei.

Art. 9. Acele prevăzute la litera *j* și *k*, închisoare la mănăstire dela 5 zile până la 5 luni, iar amendă dela 50 până la 1.000 lei.

§ 46. Penalitățile prevăzute mai sus ce se încheie în singură amendă, sau în singură închisoare, se vor putea aplica și amândouă totodată după gravitatea delictului.

§ 47. Penalitățile prevăzute la § 45 se vor aplica în întregimea lor, pentru stampe, afișe, satiri și cărți sau broșure până la 20 coale, iar când delictele prevăzute mai sus vor fi numai prin cărți sau broșuri peste 20 coale, ca unele ce nu pot produce acelaș efect pernicios ca foile periodice, condamnarea la închisoare și la amendă se va mărgini pentru acestea la jumătatea pedepselor legiuite și exemplarele se vor confiscă și la un caz și la altul.

§ 48. Numai atuncea o foaie să se poată suprimă, când în curgerea unui singur an va fi condamnată pentru călcarea legilor de față de 3 ori.

§ 49. Cheltuelile făcute în cursul procesului pentru delict de presă vor privi pe partea dată rămasă.

§ 50. Oricare director sau antreprenor de spectacole, oricare asociație de artiști va da pe scenă scrieri dramatice oprite prin § 44, va fi pedepsit, pe lângă confiscarea banilor de pe reprezentație, cu penalitatea prevăzută la § 45.

CAPUL VI.

Dritul de a trage la judecată pentru delict de presă.

§ 51. Urmărirea delictelor presei va fi încredințată acum de odată Logofetei Dreptății, până la instituirea procurorului, când atunci se va urmări de cătră acesta.

§ 52. Urmărirea ex officio, înaintea jurisdicției competente, se va face pentru cazurile prevăzute la § 44 literele a, b, c, f, g, h, j, și i.

§ 53. Cazurile prohibitive prin § 44, litera d și e, se vor urmări de procuror numai, după înadinsă cerere a părții interesante (sic), iar cazul dela acelaș paragraf litera k, se va urmări de către persoanele atacate, prin procuror.

§ 54. Procurorul va porni și va urmări acuzația, cerând ca autorul sau redactorul răspunzător să fie citat ca la zioa judecării să aibe a se înfă-țoșă înaintea tribunalului competent.

§ 55. În urmărirea proceselor de defăimare sau de calomnie, nimărui nu-i este iertat a produce dovezi sprijinitoare decât numai împotriva singurilor funcționari publici în a lor atribuție și împotriva celor ce vor fi lucrat într'un caracter public; în acest caz faptele imputate lor vor putea fi dovedite prin zisele dovezi înaintea tribunalului competent, fără de a fi împiedecat și pârîtul a-și arată ale sale din contra dovezi, tot prin acelaș canal; adevierirea faptelor imputate apără pe autorul imputațiilor de orice pedeapsă, precum și neadeverirea lor nu-l scutește de pedepsele hotărîte în asemenea caz.

§ 56. Dovadă prin marturi nu va fi primită spre a statornici realitatea faptelor imputate.

§ 57. Delictele de presă se vor cercetă și se vor judecă de către Tribunalul juraților, potrivit cu deosebitele legiuri pentru aceasta.

§ 58. Inșă asemenea delicte acum deodată se vor judecă numai de către Domnescul Divan, prin cerere către Logofeție, până la înființarea instituției jurilor.

§ 59. Dritul urmării delictelor de presă se stinge în termen de 2 luni pentru acei de față în țară.

§ 60. Legiuirea presei va fi aplicată îndată după promulgarea ei.

II. Promulgarea ei prin foile oficiale și al

III. D-lor șeful Departamentului din Năuntru, al Departamentului de Finance și D-lui Secretarul de Stat sunt încărcați prin acest decret contra-semnat de D-lui Secretarul Statului cu aducerea în împlinire a legiurii, fiecare întru cât privește competența sa.

Grigorie A. Ghyka Vv.

Secretarul Statului, *I. Ghyka.*

Director *Aga Fotino*, Șeful Secției *Banul Ianghelichi.*

(Buletinul Oficial 1856, No. 39.)

2.

Secretariatul de Stat al Moldovei.

Redacției foilor oficiale.

Comunicându-se Redacției copie pe pe Ofisul Excelenței Sale Caimacumului, adresat Sfatului Administrativ, sub No. 16, precum și de pe partea

depeșei alăturate pe lângă el, a Excelenței Sale Fuad Pașa, pentru suspendarea legiurii actuale a presei. Se invită pe Redacție a le publică prin cele întâi numere ale foilor sale, ca restatornicindu-se censura după dispozițiile Domnescului Ofis din anul 1848, sub No. 93, publicat prin Buletinul No. 90, Secretariatul de Stat spre înlesnire a propus Excelenței Sale Caimacamului a se însărcină pe D-lor Vornicul Costachi Negruzzi și Postelnicul Gh. Asachi cu asemenea censură, cărora li s'au și slobozit de cătră Excelența Sa ofisele de nominație.

3.

Ofisul sub No. 16, al Excelenței Sale Caimacamului adresat cătră Sfatul Administrativ Extraordinar.

Impărtășind Sfatului Administrativ în copie partea unei depeșe oficiale a E. S. Fuad Pașa din 10 Septemvrie (29 August 1856), prin care îmi face cunoscut spre punere în lucrare a dispozițiilor adoptate de Inalta Poartă în privirea presei, pun înaintea Sfatului pe temeiul celor cuprinse în pomenita depeșă, să chibzuească măsurile convenite pentru suspendarea legiurii actuale a presei și restatornicirea așezământului de mai înainte atingător de censură.

4.

Extract din depeșa Ministerului Trebilor Străine al Inaltei Porți, adresată Excelenței Sale Caimacamului din 10 Septemvrie (29 August) 1856.

Excelența Voastră veți binevoi a suspenda măsura promulgată de fostul Domn Gr. Ghyka și a restatornici legiuirea presei, precum ea a existat înaintea acei promulgări, precum și censura.

Spre acest sfârșit mijloacele cele mai nemerite se pare a fi următoarele:
A nu se mai da autorizație pentru publicarea a nici unei gazete nouă de orice feliu.

A se chemă pe redactorii jurnalelor acum în ființă și a li se face cunoscut: că ei sunt datori a nu trată în nici un chip despre chestiile cari pot jigni drepturile Inaltei Porți; a se opri cu strictetă de a se publică vreun atac de orice fire în contra Majestății Sale Sultanului sau a Guvernului său, în contra Suveranilor aliați sau amicii Turciei sau în contra puterilor învecinate, sau de a înseră vreun articol care să poată da prilej la reclamații din partea I. Porți sau a Puterilor aliate, și că la caz când ei nu s'ar conformă cu aceste îndatoriri, suspendarea definitivă a Gazetei va fi nemijlocita consecuență a urmării lor.

Un censor rânduit de Excelența Voastră trebuie a fi înadins însărcinat cu privigherea în executarea acestor măsuri și răspunzător pentru aplicarea lor.

Primiți, Domnule Caimacame, încredințările, etc.

(Subscris) *Fuad.*

5.

Alexandru Ioan I.

Cu mila lui Dumnezeu și voința națională, Domn Principatelor-Unite.

La toți de față și viitori sănătate.

Am întărit și întărim, promulgat și promulgăm ce urmează.

Lege.

(Extract din procesul verbal al Adunării legislative.)

PARTEA I.

CAP. I.

Despre proprietatea literară.

1. Autorii de tot felul de scrieri, compozitorii de muzică, pictori sau de semnatori, cari vor săpă sau litografia tablourile sau desemele lor, se vor bucura, ca de o proprietate a lor, de dritul exclusiv de a reproduce și a vinde operele lor în tot Principatul, sau de a trece către alții această proprietate a lor, fiindu-le acest drit recunoscut după legile în ființă.

2. Moștenitorii acestora sau cesionarii către cari au trecut dritul lor se vor bucura de acestaș drit, în termen de 10 ani, după moartea autorului sau a compuitorului.

3. Jurnalele și alte foi periodice sunt proprietatea persoanelor sau a societăților cari le publică, dritul proprietății este închezășuit întocmai după § de mai sus, articole ce autorii sau proprietarii lor nu vor voi ca să se reproducă în alte jurnale, vor trebui a purtă la început nota, că reproducerea este oprită, se înțelege numai articolele literale și științifice.

§ 4. Compunerile dramatice asemenea în termenele de mai sus nu pot fi reprezentate pe nici un teatru, nici nu pot fi publicate fără învoirea autorului.

§ 5. Traducțiile nu intră în categoria § de mai sus, decât pentru textul traducerii, fiind fiecare liber de a face alte traduceri de pe textul original al scrierii, asemenea extractele ce se fac de pe alte scrieri spre a se în cunoștință pe public despre valoarea acestora prin critice și comentarii ce jicnesc proprietatea străină.

§ 6 Toate dregătoriile administrative sunt datoare a confiscă, după cerea și în folosul autorului, a compuitorului, a desemnatorului, a traducătorului sau a moștenitorilor acestora, sau a cesionarilor, toate exemplarele edițiilor tipărite, săpate, sau litografiate fără învoirea anume și în scris a proprietarilor.

§ 7. Pe lângă exemplarele confiscate, tot contrafactorul va fi datorit a plăti adevăratului proprietar o sumă echivalentă cu prețul 1000 de exemplare a edițiunii originale.

§ 8. Orice vânzător al unei edițiuni contrafăcute, al cărei făptuitor nu va fi el, va plăti proprietarului o sumă echivalentă cu prețul a 200 exemplare.

§ 9. Oricine va da la lumină o operă, fie tipărită, săpată sau litografiată, va fi dator a depune 4 exemplare la Ministerul Instrucțiunii publice, iar în județe va depune 2 exemplare la Prefecturi și unul la biblioteca din Iași.

§ 10. După trecerea de 10 ani după moartea autorului, toată opera pică în domeniul public și fiecare este liber a o reproduce prin tipar, sculptură sau litografie.

§ 11. Toate aceste drituri se încheazășuesc și autorilor, compuitorilor, desemnatorilor, traducătorilor din Staturile străine, cari cu reciprocitate vor încheazășui, în coprinsul teritoriilor lor, proprietatea literară.

CAP. II.

Despre librărie.

§ 12. Librăria, adică speculațiunea în cărți este un negoț liber, fiecare poate deschide un asemenea așazământ, făcând o declarație către Secretariatul de Stat, iar de va fi străin, în declarațiune va adăogi că se va supune legilor pământului atingătoare de presă.

§ 13. Librarul care se va dovedi că ține sau vinde cărți, sau alte publicațiuni obscene și oprite prin dispozițiunile § § atingătoare de jurnali, pentru întâiaș dată se va osândi la o amendă (gloabă) de 2.000 lei, a doua oară la o amendă de 4.000 lei, a treia oară la o amendă de 8.000 lei și va fi tot odată dator a se desface de librărie.

§ 14. Librarul ce va edită o scriere fără nume de autor, prin însuș a-aceasta va fi răspunzător întocmai ca autorul, și prin urmare supus tuturor legilor privitoare la autor, precum mai jos se va hotări.

CAP. III.

Despre tipografie și litografie.

§ 15. Fiecare pământean sau străin în vârsta legiuită este liber a deschide în țară tipografie, litografie sau atelier de sculptură și de pictură, dator fiind numai a încunoștință în Capitală pe Ministrul de Interne, în ținuturi pe administrațiune.

§ 16. Tipografiile și litografiile clandestine sunt oprite; se numesc clandestine toate acelea cari nu vor fi declarate mai nainte Secretariatului de Stat sau administrațiunilor, pe la ținuturi; pretutindeni unde asemenea se vor găsi, ele vor fi sfărâmate și stăpânii sau depozitarii acestora vor fi supuși la o amendă de 2.000 lei și unei închisori de 6 luni la mănăstire.

§ 17. Fiecare tipograf sau litograf este dator a tipări pe orice operă ce va ieși de sub teascurile sale, numele și domiciliul său; tot acela ce va călca dispozițiunea aceasta, va fi supus la o amendă de 1.000 lei, fiind tras pe lângă aceasta și la răspunderea amendei și a închisorii statornicită prin legea presei.

Când opera publicată de el ar trage după sine urmări penale, tipograful sau litograful ce pentru a treia oară va călca dispozițiunea de mai sus, adică de a nu-și pune numele și domiciliul său pe fiecare produs al teascurilor sale, va fi dator a se desface de atelierul său.

§ 18. Tipograful sau litograful ce va publică în jurnal o descriere sau orice altă operă, al căreia redactor, girant, autor sau editor va fi cunoscut și înscris în capul sau la sfârșitul operei, nu va fi împreună răspunzător, la caz când opera va motiva prigonire pentru delict de presă, iară dacă opera va fi anonimă, atunci tipograful sau litograful, ori va fi dator a înfățișa pe făcător, sau va fi singur supus răspunderii întocmai după rostirea legilor.

§ 19. Fiecare tipograf, litograf sau săpător va fi dator a ține un registru numerotat, parafat și sigiliat de Secretariatul de Stat, în care pe rând și zilnic va înscrie titlul literal al uvragei ce-și propune a tipări, numărul cozelor, a tomurilor sau a exemplarelor, formatul edițiunii și numele autorului, a traducătorului sau a editorului. Acest registru va fi dator a-l înfățișa la orice cerere din partea ocărnuirii.

§ 20. Trecerea unei tipografii, litografii sau atelier de sculptură către altă față se va face prin simplă declarațiune către Ministerul de Interne, iară pe la ținuturi către administrația locală; călcările făcute de către librari tipografi, litografi vor fi constatate prin jurnalele încheiate de poliție.

§ 20. Procurorii Statului vor trage pe călcători înaintea tribunalelor, după denonciația Șefului de Poliție, în Capitală, și trădarea unei copii a jurnalelor în chestiune de poliție, iară pe la ținuturi de administrația locală.

CAP. IV.

Despre cărțile religioase.

§ 21. Cărțile românești de dogmă, de cult, comentariile asupra dogmelor sacre și alte asemenea scrieri, nu pot fi publicate pentru întâia dată dacă nu vor fi cenzurate de către șeful religiilor respective, această învoire va trebui pururea a fi reprodusă la începutul scrierii.

§ 23. Cărțile teologice, comentariile asupra dogmelor și alte asemenea compuneri religioase originale, cari vor avea autorul lor anume, vor fi proprietatea acestuia, întocmai după §§ de mai sus.

§ 24. Bibliile, cărțile de cult, de rugăciune, și alte asemenea scrieri, încuviințate de mai nainte și întrebuintate mai de mult, sunt de domeniul public; ele vor putea fi reproduse de fiecare, cu aceasta însă, că nici o modifi cațiune în ele nu se va putea face.

§ 25. Editorul sau tipograful, care ar introduce orice modifi cațiune, va fi supus pedepsei dela § 45, art. 3 și 4.

PARTEA II.

CAP. I.

Dispozițiuni generale.

§ 26. Censura este și rămâne pentru totdeauna desființată.

§ 27. Liber va fi oricine să-și exprime ideile prin organul presei, păzind regulile statornicite prin acest așezământ.

§ 28. Feluritele organe ale publicității sunt :

a) Jurnalele politice.

b) Foi periodice, literare, științifice, comerciale, industriale, etc.

c) Cărți de orice fel.

d) Afișe și deosebite înființări.

§ 29. Numai jurnalele politice vor fi obligate a depune cauțiune, despre care se va vorbi mai jos.

CAP. II.

Despre publicațiunile periodice.

§ 30. Tot Românul ce va avea vârsta legiuită și nu va fi supus interdicțiunii, sau unei pete criminale va putea fondă un jurnal politic.

§ 31. La fondarea unui jurnal, fiecare va fi dator a declară la Ministerul de Interne următoarele :

- a) Titlul foii, felul și timpul publicării ei.
- b) Numele redactorului sau a girantului răspunzător.
- c) Numele și locuința tipografului.

§ 32. Este supus la amendă de 2.000 lei cel ce va deschide o foaie politică periodică fără prealabila încunoștințare către locul competent, iară foaia se va închide ; pentru foile nepolitice amenda va fi de 500 lei.

§ 33. Afișele se vor putea publică după o simplă încunoștințare la poliția locală.

§ 34. Indată ce vreun număr al unei foi periodice va ieși de sub presă, se va depune un exemplar subscris de redactorul sau girantul răspunzător la procurorii competenți, osebit de aceasta se va conformă § 204 din așezământul școlar, îndatorindu-se totdeodată a da câte un exemplar și la Statul General al Oastei.

§ 35. Prin măsura § 34 împărțirea și expedierea jurnalelor nu va fi împiedicată.

§ 36. Jurnalele literare, comerciale, ș. c. l. fiind oprite de a publică și articole politice, în caz când ele vor pași peste menirea lor, vor fi supuse unei amende de 500 lei.

§ 37. Orice foaie periodică e datoare a primi în coloanele sale înștiințările oficiale ce i se vor trimite de către Guvern, având a le publică în cel dintâiu număr, cu plata inserțiunii, iar împărțășirile oficiale destinate a rectifică o eroare sau a refută o alegațiune neadevărată, va fi datoare a le tipări fără schimbare și fără plată.

Fiecare persoană ce va fi citată într'un jurnal, sau prin nume sau indirect, va avea drept ca să ceară reproducerea răspunsului ce va socoti de cuviință a face, cu această însă ca să nu prinză mai mult loc decât îndoit celui ocupat prin articolul ce a provocat acest răspuns. Răspunsul acela va fi în al doilea număr, care va ieși dela depunerea la biuroul jurnalului, căci la din contra pentru fiecare zi de întârziere, redactorul va plăti câte 120 lei amendă în folosul persoanei citate prin jurnalul său, și la împotrivire redactorul va fi executat de administrațiune la reproducerea răspunsului.

§ 38. Pentru cuprinsul jurnalului este răspunzător redactorul sau girantul declarat, supuindu-se penalităților însemnate mai jos.

§ 39. Orice schimbare în titlul jurnalului și în persoana redactorului sau a girantului răspunzător, este supusă unei nouă încunoștințări.

§ 40. În caz de moarte, boală, absență sau închidere a redactorului sau girantului răspunzător, proprietarul sau proprietarii foii periodice vor fi datori a-i substitui alt redactor sau girant răspunzător, carele trebuie să aibă calitățile cerute.

CAP. III.

Despre cauțiune.

§ 41. Orice jurnal sau scriere periodică, politică, care va ieși pe săptămână mai mult de două ori, va fi datoare a depune o cauțiune de 5.000 lei.

Acea cauțiune va fi de 3.000 lei pentru acele jurnale sau scrieri periodice, cari vor ieși numai de două ori sau mai puțin pe săptămână.

Cauțiunea va fi de 2.500 lei pentru acele jurnale sau scrieri periodice ce se vor publica în orașe cu o populațiune mai mică de 100.000 locuitori.

§ 42. Suma cauțiunii va fi păstrată totdeauna în deplinătate; în caz când redactorul răspunzător al unui jurnal va fi condamnat la o amendă în urma sentinței date de tribunalul competent, va fi dator dela publicarea acestei sentințe, până în termen de 8 zile a aduce suma amendei la fisc, din contra urmând, amenda se va împlini din suma cauțiunii depuse și dacă până în alte 8 zile dela încunoștințare nu va aduce la cassă suma spre complectarea cauțiunii, atunci foaia va fi suspendată până la îndeplinirea acestei cauțiuni.

§ 43. Dacă vreun redactor sau girant răspunzător al unei foi periodice va fi acuzat la tribunal pentru un articol și condamnat, sentința ce va da tribunalul competent este dator a o tipări în numărul următor al foii sale, fără plată de inserțiune și vreo schimbare.

PARTEA III.

CAP. I.

§ 44. Acei cari prin discursuri, prin strigări și amenințări rostite în locuri sau adunări publice, sau prin scrieri, prin tipăriri, prin desemnuri, gravuri, prin picturi sau embleme (1) vândute sau distribuite, puse în vânzare sau

(1) Emblema: Orice semn cuprinzător de un înțeles, care direct sau indirect ar cuprinde un atac în contra ordinului public.

expuse în locuri și adunări publice, sau prin placarde și afișe expuse la ochii publicului, vor urmări în contra dispozițiilor ce vor fi precizate prin articolele următoare : sunt supuși penalităților ce prin ele se vor preciza.

§ 45. Orice atac în contra persoanei Domnitorului, în contra drepturilor și autorităților Corpurilor legiuitoare, în contra legilor constitutive ale țerii, se vor pedepsi cu închisoare dela două luni până la trei ani și cu amendă dela 300 până la 5.000 lei.

§ 46. Orice înjurie contra Corpurilor legiuitoare se va pedepsi cu o închisoare dela o lună până la un an și cu amendă dela 100 până la 3.000 lei.

§ 47. Orice atac în contra religiei domnitoare și a celorlalte rituri recunoscute, precum și ori ce atac în contra clerului, în contra principiului proprietății și a drepturilor familiei va fi pedepsit cu închisoare dela o lună până la 2 ani, și cu amendă dela o sută până la 3.000 lei.

§ 48. Oricare va atârta la ură sau la dispreț în contra Guvernului, la ură sau la dispreț a locuitorilor în contra altora, va fi pedepsit cu închisoare dela o lună până la 2 ani și cu amendă dela 100 până la 4.000 lei.

§ 49. Orice atac în contra respectului ce se datorește legilor și iviolabilității prin ele consfințită, orice apologie (1) a faptelor calificate de crime sau delicta prin legea penală, vor fi pedepsite cu închisoare dela o lună până la un an și cu amendă dela 50 până la 1.000 lei.

§ 50. Publicarea sau reproducerea făcută cu rea credință a unor vești mincinoase, a unor documente închipuite, falsificate, sau pe nedrept atribuite altora, când niște asemenea vești ar fi de natură a turbura liniștea publică, sau a vătăma morala publică, sau a fi de natură a aduce dispreț asupra agenților autorităților publice, va fi pedepsită cu o închisoare dela o lună până la un an și cu o amendă dela 50 până la 1.000 lei.

§ 51. Orice defăimare în contra depozitarilor autorității publice pentru fapte relative la funcțiunile lor, va fi pedepsită cu închisoare dela 10 zile până la un an și cu amendă dela 100 până la 3.000 lei.

Legiuirea de față, însă, nu oprește drepturile discuțiunii actelor guvernului și ale Miniștrilor.

§ 52. Orice atac în contra onoarei și demnității Suveranilor străini, și a reprezentanților lor, se va pedepsi dela 15 zile până la 6 luni și cu amendă de 200 până la 2.000 lei.

§ 53. Orice defăimare sau înjurie în contra fețelor particulare, va fi pedepsită cu închisoare dela o lună până la un an și cu amendă dela 500 până la 2.000 lei, sau de una numai din aceste două pedepse după împrejurare.

(1) Apologie : cuvântare în favor.

CAP. II.

Dispozițiuni generale.

§ 54. Nimeni nu poate fi tras la răspundere pentru cuvintele rostite în Corpurile legiuitoare sau pentru documente reproduse sau alte documente ce s'ar tipări din ordinul lor.

§ 55. Nu se va putea urmări reproducerea exactă a ședințelor publice ale Corpurilor legiuitoare, făcută cu bună credință prin jurnale ; vor fi datori însă acei jurnaliști cari vor publica desbaterile Camerei înainte publicării lor oficiale prin procesele verbale ale Adunării, a rectifică înșii orice necesitate din partea lor care a fi injurioasă sau nepotrivită cu cuvintele rostite în Cameră, sau vor atribui unui orator o rostire de natură a atrage ura și disprețul publicului. Asemenea vor fi datori a publica în cel dintâiu număr orice rectificare s'ar cere de către un orator în conformitatea unui proces-verbal oficial, la din contra urmare din partea lor, pentru întâia oară vor fi pedepsiți cu amendă dela 500 până la 2.000 lei, iar pentru a doua oară cu închisoare dela 10 zile la 1 an.

§ 56. Nu va putea avea loc de urmărire pentru defăimare sau injurie reproducerea cuvintelor rostite sau înscrierile prezentate înaintea tribunalului.

§ 57. Este oprit de a reproduce desbaterile procesurilor pentru defăimare sau injurie, în cari procese dovada fapturilor desfăimătoare nu este admisă de lege, căci la din contra se va aplica penalitatea prevăzută în § 55.

§ 58. Este oprit de a deschide în public subscripțiuni cari ar avea de scop de a desdaună de amendă sau cheltueli sau pagube ocazionate dela aplicațiunea legiurii de față, la din contra urmare penalitatea va fi dela o lună închisoare până la un an, și o amendă dela 100 până la 1.000 lei.

§ 59. Un jurnal sau scriere periodică poate fi subsemnată de către un membru al Corpurilor legiuitoare în calitate de girant responsabil, însă la asemenea caz acel reprezentant nu se mai află acoperit de neviolabilitatea garantată unui membru al Corpurilor legiuitoare pentru orice delict urmărit în contra sa în puterea legii de față.

§ 60. Delictele de presă ce se vor urmări ex officio de către Procurori, se vor judecă de către secțiunea criminală a Curții de Apel, iar celelalte de către instanțele ordinare competente în materie penală. Ex officio se vor urmări de procurori delictele prevăzute prin § § 45, 46, 47, 48, 49 și 50.

§ 61. Procurorul va porni și va urmări acuzațiunea cerând ca autorul sau redactorul respunzător să fie citat, ca la ziua judecării să aibă a se înfățișa înaintea tribunalului competent.

§ 62. În urmărirea proceselor de defăimare sau de calomnie, nimănui nu-i este iertat a produce dovezi sprijinoare, decât numai în potriva singurilor funcționari publici în a lor atribuțiune, și în potriva celor ce vor fi lucrat într'un caracter public.

În acest caz faptele imputate vor putea fi dovedite prin zisele dovezi înaintea tribunalului competent, fără de a fi împedicat și pârîtul a-și arăta ale sale din contra dovezi tot prin acelaș canal.

Adeverirea faptelor imputate apără pe autorul imputărilor de orice pedeapsă, precum și neadeverirea lor nu-l scutește de pedepsele hotărîte în asemenea caz.

§ 63. Dovada prin martori nu va fi primită spre a statornici realitatea faptelor imputate.

§ 64. Dritul urmării delictelor de presă se stinge în termen de trei luni pentru acei de față în țară.

§ 65. Ministerul Justiției va pregăti regulamentele trebuitoare întru aplicarea acestei legiuiri. Prin această legiuire nu se abrogă din condica penală decât acele dispozițiuni cari vor fi contrare legilor de față.

Această legiuire s'a votat la Adunarea generală a României, în ședința din 23 Martie 1862 și s'a adoptat cu majoritate de cincizeci și cinci bile albe, contra patruzeci și două negre.

(Sub-scris) V.-președinte, *Bibescu-Basarab-Brâncoveanu*.

Secretar, *E. Lahovari*.

Facem cunoscut și ordonăm că cele de față investite cu sigiliul Statului și trecute în Monitorul Oficial, să fie adresate Curților, Tribunalelor și administrațiilor administrative ca să le înscrie în registrele lor, să le observe și să facă a le observa și Ministrul nostru Secretar de Stat la Departamentul Justiției este însărcinat a privighea publicarea lor.

Dat în București, la 1 Aprilie, anul 1862, No. 262. *Alexandru Ioan*.

Ministru Secretar de Stat la Dep. Justiției, *C. N. Brăiloiu*.

Ministru Secretar de Stat la Dep. de Int. și Președ. Consil.

de Miniștri, *Catargi*.

6.

Alexandru Ioan I.

Cu mila lui Dumnezeu și voința națională, Domn Principatelor-Unite.

La toți de față și viitori sănătate.

Asupra raportului Ministrului Nostru Secretar de Stat la Departamentul Justiției sub No. 3912 dela 19 Aprilie.

Văzând jurnalul Consiliului Nostru de Miniștri dela 18 ale lunii.

*

Am ordonat și ordonăm ce urmează: Art. I. Regulamentul pentru punerea în lucrare a legii asupra presei este aprobat de Noi după cum urmează:

REGULAMENT

Pentru aplicarea legii de presă.

PARTEA I.

CAP. I.

Despre proprietatea literară.

Art. 1. Spre constatarea dreptului de proprietate garantată autorilor de scrieri și publicațiuni literare și artistice, se va ține un registru special la Ministerul Instrucțiunii publice, în care se vor înscrie cererile și declarațiunile autorilor și compunătorilor.

În acest registru se va însemna numele autorului sau compozitorului, titlul operei, data publicațiunii și data depunerii făcută în conformitate cu rândueala § 9 din legea presei.

Art. 2. Autorii și compozitorii vor fi datori ca, de odată cu depunerea operelor lor, să facă cerere în scris către Ministerul Instrucțiunii publice, spre a li se constată drepturile de proprietate. Pe temeiul acestei cereri, Ministrul le va da un act extras după scrierea din registru, adevărit cu iscălitura sa, și sub sigiliul Departamentului.

Art. 3. Formalitățile cerute de articolii de mai sus se vor observa și la caz de cesiune a dreptului de proprietate din partea autorului către o a treia persoană.

Art. 4. Proprietarii prin succesiune, sau sub orice alt titlu, se vor bucura de aceleași drepturi ca și autorii pentru toate operele postume, când acestea se vor imprima separat și nu vor fi întrunite într'un corp cu o nouă edițiune a operelor publicate mai înainte și intrate în domeniul public.

Art. 5. Declarațiuni și depuneri însoțite cu acte justificative, se vor face și din partea străinilor în consecința § 11 din legea presei.

CAP. II.

Despre negoțul de librărie.

Art. 6. Librării cu stabilimente de librărie, în urma declarațiunii ce vor face conform § 12 din legea presei, vor primi dela Ministerul de Interne un brevet încuviințător.

Art. 7. Dispozițiunea art. de mai sus se aplică de o potrivă și neguțătorilor de stampe cu stabilimente de magazii.

Art. 8. Librarii sunt datori a țineă registre de toate scrierile din magazinele lor, și să comunice Ministrului de Interne la București, iar în județ prefecturii locale copii după facturile de operele ce primesc din străinătate.

Art. 9. Acei ce se speculează cu cărți și cu stampe pe ulițe și piețe publice și cari n'au magazine, sunt datori să ceară și să dobândească autorizațiunea poliției locale. Poliția va înscrie numele lor într'un registru și le va da act de autorizațiune sigilat și sub semnătura șefului poliției.

Art. 10. Asemenea autorizațiuni nu se pot da, decât la oamenii cari știu să scrie și să cetească, domiciliați în orașul unde-și exercită industria și cari să aibă vârsta legiuită.

CAP. III.

Pentru tipografi și litografi.

Art. 11. Fiecare tipograf și litograf va fi dator să aibă un registru șnruit și pecetluit în forma cerută în art. 9 din condica de comerț, în care să scrie după data lor, și cu număr, titlul tuturor operelor ce primesc a imprimă, numărul foilor, volumelor și exemplarelor, precum și formatul edițiunii.

Acest registru va fi dator a-l înfățișa la orice cerere din partea comisarilor poliției sau a procurorilor.

Art. 12. Tipograful sau litograful îndată ce primește o operă la imprimat și o trece în registru, trimite o însemnare în copie după acea transcriere, sub a sa semnătură, în București la Ministerul de Interne, iar în districte la Prefectura locală, și primește un recipis de depunere.

Art. 13. Tipograful și litograful vor trimite asemenea la autoritățile arătate mai sus un exemplar, sub a sa semnătură, după ultima corectură a fiecărei opere.

PARTEA II.

CAP. I.

Despre publicațiunile periodice.

Art. 14. Ministrul de Interne va da redactorilor sau giranților responsabili act doveditor de declarațiunea ce vor face în conformitate celor prescise de § 31 al legii de presă.

Art. 15. Giranții și redactorii responsabili ai unui jurnal, cari vor voi să renunțe la aceste ale lor funcțiuni, precum și proprietarii jurnalelor, cari vor voi să înceteze întreprinderea lor, vor fi datori a-și face declarațiunea lor despre aceasta în București la Ministerul de Interne, iar în județe la Prefectura locală.

În lipsă de asemenea declarațiuni, vor fi priviți ca în funcțiune și responsabili după lege.

Art. 16. Ministrul de Interne va trimite Ministrului de Finanțe și Ministrului de Justiție însemnare de jurnalele ce se publică. Această însemnare va enunța condițiunile și modul de publicațiune, numele giranților, al redactorilor responsabili, și suma cauțiunii ce este dator a depune fiecare jurnalist.

Asemenea însemnare se va da și la caz de schimbare de titlu, de giranți sau de redactori responsabili ai jurnalelor.

Art. 17. Exemplarul subscris de redactorul responsabil sau de girantul cerut de § 34 din legea presei, a se depune la procurorii competiți, se va depune la procurorii Curților Criminale în orașele unde sunt Curți de Apel, iar în celelalte orașe la procurorul judecătorei locale.

Art. 18. Nimeni nu este liber să colporteze jurnale de vânzare cu numărul, de nu va avea prealabilă autorizație dela poliție.

CAP. II.

Despre cauțiuni.

Art. 19. Cauțiunile se vor vărsa în București la Cassieria centrală a Ministerului Finanțelor, iar în județe la Cassieriile generale. Cassierii vor libera recipise numerotate drept dovadă de depunerea cauțiunii.

Art. 20. Nici un privilegiu, nici o ipotecă și nici un sechestru pentru datorii private nu pot fi primite asupra sumelor vărsate în cassele Statului drept cauțiune.

Art. 21. Ministrul nostru Secretar de Stat la Departamentul Justiției este însărcinat cu aducerea la îndeplinire a acestei ordonanțe.

Dat în Iași, la 24 April., anul 1862.

Alexandru Ioan.

Ministru Secretar de Stat la Departamentul Justiției,
C. N. Brailoiu.

No. 273.

CUPRINSUL

	<u>Pag.</u>
I. Ceva despre cele două perioade de Domnie ale lui Grigorie Ghyka	1
II. Censura față de tipografia în de obște	3
III. Censura cărților cu subiect religios	4
IV. Acte relative la cărți românești sau traduceri în limba română și teatru. . .	5
V. Censura cărților didactice	10
VI. Censura cărților în limbi străine	13
VII. Censura periodicelor române	17
VIII. Censura ziarelor în limbi străine	19
IX. Desființarea censurii de către Grigorie Ghyka la 12 Maiu 1856.	22
Anexe	
I. Acte relative la tipografia în de obște	28
II. Acte relative la censura cărților cu subiect religios	32
III. Acte relative la cărți românești sau traduceri în limba română și teatru . . .	40
IV. Acte relative la censura cărților didactice	54
V. Acte relative la censura cărților în limbi străine	60
VI. Acte relative la censura periodicelor române	75
VII. Acte relative la censura ziarelor străine	78
VIII. Acte relative la desființarea censurii de către Grigorie Ghyka, înființarea ei sub Teodor Balș și legea presei din 1862	87

Socotelile Braşovului şi scrisori româneşti către Sfat în secolul XVII, de <i>N. Iorga</i>	1,60
Socotelile Sibiului, de <i>N. Iorga</i>	—,30
Cronicele muntene. Intâiul memoriu. Cronicele din secolul XVII, de <i>N. Iorga</i>	1,60
Expunere pe scurt a principiilor fundamentale ale istoriei, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,15
Edilitatea sub domnia lui Caragea, de <i>V. A. Urechiă</i>	1,60
• XXII.—Desbaterile Academiei în 1899—1900	6.—
• XXII.— <i>Memoriile Secţiunii Istorice</i>	3.—
Românii şi Maghiarii înaintea istoriei, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,25
Portretul lui Miron Costin, de <i>S. Fl. Marian</i>	—,50
Portul barbei şi părului la Romani, de <i>Ion Kalinderu</i>	—,50
Zece Maiu. — Cuvântare de <i>D. A. Sturdza</i>	—,60
Din domnia lui Ioan Caragea, 1812—1818, de <i>V. A. Urechiă</i>	1,60
• XXIII.—Desbaterile Academiei în 1900—1901	5.—
• XXIII.— <i>Memoriile Secţiunii Istorice</i>	4.—
Atanasie Comnen Ipsilant, de <i>C. Erbiceanu</i>	—,20
Societatea sub I. G. Caragea, de <i>V. A. Urechiă</i>	1,60
Ioan Circa de Gambutz, ca episcop al Marmaţiei Dositeiu Circa, 1660—1730, de <i>Icar Puşcariu</i>	—,20
Din domnia lui Alexandru Calimah, de <i>V. A. Urechiă</i>	1,60
Portul perucilor şi bărbierii la Romani, de <i>Ion Kalinderu</i>	—,20
Originea Câmpulungeană a lui Gavril, Mitropolitul Kievului, de <i>T. V. Stefanelli</i>	—,20
• XXIV.—Desbaterile Academiei în 1901—2	6.—
• XXIV.— <i>Memoriile Secţiunii Istorice</i>	3.—
Două acte oficiale necunoscute de pe timpul Împăratului Bizantin Isaac II Angel, privitoare la Românii din Peninsula Balcanică spre finele secolului XII, de <i>C. Erbiceanu</i>	—,40
Teoria probei (în ştiinţa modernă), de <i>Petre Popescu</i>	—,50
Priviri istorice şi literare asupra epocii fanariotice, de <i>C. Erbiceanu</i>	—,40
Din luptele pentru neam: Răsturnarea lui Vasile Lupu. Studiu istoric, de <i>I. Tanoviceanu</i>	—,30
«China supusă», manuscript grecesc cu acest titlu. Descriere şi extracte, de <i>C. Erbiceanu</i>	—,20
Luteranismul, calvinismul şi introducerea limbii române în bisericile din Ardeal, de <i>Dr. At. M. Marienescu</i>	—,30
Originea Voevodatului la Romani, de <i>Ioan Bogdan</i>	—,20
România sub raportul moral, de <i>I. Tanoviceanu</i>	—,80
• XXV.—Desbaterile Academiei în 1902—3.	5,50
• XXVI.—Desbaterile Academiei în 1903—4.	5.—
• XXVI.— <i>Memoriile Secţiunii Istorice</i>	5.—
Regele Carol I şi Instrucţiunea publică. Cuvântare de Zece Maiu 1903, de <i>D. A. Sturdza</i>	—,20
Despre Cnejii Romani, de <i>I. Bogdan</i>	—,40
Din viaţa romană: Podoabele, toaleta şi petrecerile unei elegante, de <i>Ion Kalinderu</i>	—,50
Un hrisov al lui Mircea cel Bătrân din 10 Iunie 1415, de <i>Ioan Bogdan</i>	—,20
Ilirii, Macedo-Românii şi Albanezii. Disertaţiune istorică, de <i>Dr. Atanasie M. Marienescu</i>	—,60
Episcopia Strehaiei în anii 1673—1688. Notă istorică, de <i>I. Biani</i>	—,20
Nicopole 1396—1877—1902. — Cuvântare rostită de CAROL I, Regele României.	
Din viaţa romană: Societatea înaltă pe vremea lui Pliniu cel tânăr, de <i>Ion Kalinderu</i>	1.—
Biserica şi podul din Borzeşti, precum şi o ochire relativă la bisericile zidite de Ştefan cel Mare, de <i>Dr. C. I. Istrati</i>	2.—
Tom. XXVII.—Desbaterile Academiei în 1904—5.	8.—
• XXVII.— <i>Memoriile Secţiunii Istorice</i>	4.—
Ştefan cel Mare, Mihaiu Viteazul şi Mitropolia Ardealului, de <i>N. Iorga</i>	—,40
Românii din Bosnia şi Herţegovina în trecut şi în prezent, de <i>Isidor Ieşan</i>	—,30
Câteva manuscripte şi documente din ţară şi din străinătate relative la istoria Românilor, de <i>N. Iorga</i>	—,20
Vieţa lui Alexandru Vodă Callimachi, Domn al Moldovei, cu prilejul descoperirii testamentului său, de <i>N. Iorga</i>	—,20
Indreptări şi întregiri la istoria Românilor după acte descoperite în arhivele săseşti. I. Braşovul, de <i>N. Iorga</i>	—,50

Bărbații culți greci și români și profesorii din Academiiile de Iași și București din epoca zisă fanariotă (1650—1821), de <i>C. Erbiceanu</i> .	—,50
Nichifor dascălul, exarh patriarhal, și legăturile lui cu țerile noastre (1580—1599), de <i>N. Iorga</i>	—,20
Datele cronicelor moldovenești asupra anilor de domnie ai lui Alexandru cel Bun, de <i>Dimitre Onciul</i>	—,30
Contribuțiuni la biografiile unora din cronicarii moldoveni, de <i>I. Tanoviceanu</i> . (Cu 1 tabelă.)	—,30
Despre Ungurii și Episcopiile catolice din Moldova, de <i>Radu Rosetti</i> .	—,80
Vieța și Domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Țerii-Românești (1849—1856). Memoriul I, de <i>N. Iorga</i>	—,30
» XXVIII.—Desbaterile Academiei în 1905—6.	5,—
» XXVIII.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i>	6,—
Vieța și Domnia lui Barbu Dimitrie Știrbei, Domn al Țerii-Românești (1849—1856). Memoriul II, de <i>N. Iorga</i> .	1,60
Cronica Bohotinului, de <i>Radu Rosetti</i>	1,60
Noțiunea valorii în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,30
Din Nichita Acominatos Honiatul, traducere a părților privitoare la Istoria Asanizilor, cu introducere și index, de <i>Gheorghe Murnu</i>	1,20
Note genealogice și biografice despre familiile Buhuș și Rosetti, foști proprietari ai moșiei Bohotinul, de <i>Radu Rosetti</i>	—,40
Câteva manuscrite și documente din țară și străinătate relative la istoria Românilor, de <i>N. Iorga</i> .	—,30
Cauzalitatea în succesiune, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,50
Originile partidului național în România, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,20
» XXIX.—Desbaterile Academiei în 1906—7. (Sub presă).	8,—
» XXIX.— <i>Memoriile Secțiunii Istorice</i> .	1,50
Cronica Vascanilor (Județul Suceava), de <i>Radu Rosetti</i>	—,70
Despre originea și transformările clasei stăpânitoare din Moldova, de <i>Radu Rosetti</i>	—,20
Un boier oltean la Karlsbad în 1796—1797: călătoria lui Barbu Știrbei în apus, de <i>N. Iorga</i>	—,20
Congresul pentru Proprietatea literară și artistică, de <i>A. D. Xenopol</i> .	—,20
Câteva fărâme din corespondența lui Alexandru Vodă Ghica, Domn și Caimacam al Țerii-Românești, de <i>N. Iorga</i>	—,20
Congresul sociologic din Londra și organizarea militară a școalelor în România, de <i>A. D. Xenopol</i>	0,30
Despre censura în Moldova. I. Iniințarea cenzurii de guvernul provizor rus și funcționarea ei sub acel regim, 1828—1834, de <i>Radu Rosetti</i>	—,40
-- II. Censura sub Mihail Sturdza, 1834—1849, de <i>Radu Rosetti</i>	1,50
-- III. Censura cărților evrești în Moldova sub domniile regulamentare, de <i>Radu Rosetti</i> .	—,60
Neconștiutul în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,30
Evoluția în istorie, de <i>A. D. Xenopol</i>	—,20
Tradiția istorică în chestiunea originilor române, de <i>Dimitre Onciul</i> .	—,30
Două Zamfire, domnițe române din secolul XVI, trecute în Transilvania, de <i>Ioan Pușcariu</i>	—,30
Câteva observațiuni asupra îndatoririlor militare ale Cneților și boierilor moldoveni în secolii XIV și XV, de <i>I. Bogdan</i>	—,30
Contribuții la istoria Moldovei între anii 1448—1458, de <i>I. Bogdan</i>	—,30
Evangheliile dela Homor și Voroneț din 1473 și 1550, de <i>I. Bogdan</i>	1,—